ALGORITM LITERAR

REDACȚIA:

Director: IOAN BARB

Senior editor: SILVIU GUGA

Secretar: SOFIA BARB

Departament traduceri, responsabil blog:

DANIEL LĂCĂTUŞ

Adresa: Călan, str. Streisângiorgiu nr. 214A, jud. Hunedoara

Contact: tel. 0763698229

e-mail: algoritmliterar@yahoo.com

ioan.barb@yahoo.com

Materialele trimise vor fi publicate în funcție de necesitățile editoriale.

Au colaborat la acest număr:

Silviu Guga, Leo Butnaru, Dumitru Hurubă, Adrian Suciu, Mariana Pândaru, Lucian Mănăilescu, Gheorghe Neagu, Călin Sămărghițan, Andrei Velea, Carmen Sofianu, Radu Vasile Chialda, Teodor Dume, Virgil Titarenco, Nicolae Cornescian, Ioan Alexandru Despina, Ion Iancu Vale, Ioan Barb, Liviu Ofileanu, Veronica Pavel Lernier, Irina Lucia Mihalca, Camelia Hegheduş, Ştefan Petrea, Gorun Manolescu, Eugen Evu, Victor Sterom, Constantin Stancu, Petruț Pârvescu,Cristina Ştefan, Dan Dănilă, Constantin Dragoş, Daniel Lăcătuş, Melania Cuc, Viorica Popescu.

ISSN2068-0392

Silviu GUGA

CĂLANUL (ca şi cum ar fi fost) LITERAR

În toamna anului 1968, când venisem la Călan ca profesor, eram convins ca n-am să găsesc aici o ambianță propice creației literare. Nimeni din acest oraş nu-mi cunoştea „realizările” din studenție pe acest plan. Nici eu, la rândul meu, nu cunoşteam nici un „literat” din partea locului. Mă gândeam să fac naveta la cenaclurile din Deva sau Hunedoara. Îmi plângeam „soarta” în scrisorile care le adresam prietenilor.

Ada Orleanu, singura scriitoare care a locuit câțiva ani în această urbe industrială, era de mult plecată în Capitală. Am întâlnit-o întâmplător în Hațeg şi câteva momente am avut o iluzorie bucurie crezând că se reîntoarce în Călan. Mi-a spus, fără să simuleze vreun regret, că n-are de gând să mai stea mai mult de o zi la Călan. Mi-am plâns de lipsa unui „climat literar” şi atunci m-a încurajat, pentru că „dracul, nici la Călan, nu-i aşa de negru cum pare” şi trebuie să scap cât mai repede cu putință de obligațiile didactice la care, de voie de nevoie, mă înhămasem şi să mă retrag ca să-mi văd de preocupările mele, să scriu, să citesc şi să public. Voi găsi cu siguranță şi la Călan iubitori de literatură cu care prin „elanul creator tineresc” (era o sintagmă la modă atunci), vom realiza „un Călan literar”, nu numai siderurgic. Sfaturile ei, spuse pe jumătate în băşcălie, m-au determinat să încep „depistarea” de „aspiranți la gloria literaturii”, mai întâi printre colegii şi elevii liceului unde predam şi apoi din oraş. N-a fost chiar atât de greu cum mi-am închipuit. Cu sprijinul unor colegi, Ion Lupulescu Gelu Stancu şi Ernest Urkar, după două luni am întemeiat un cerc literar. Într-o toamnă mohorâtă din noiembrie 1968 ne-am permis să aducem în vizită pe membri cenaclului „Ritmuri” din Deva. Întâlnirea a fost consemnată, sub semnătura T. Ioniță, pseudonimul redactorului şef, Tiberiu Istrate, în ziarul „Drumul socialismului” (An.XX, nr.4318 din 20 noiembrie 1968). Se mergea pe „drumul socialismului”, dar cu libertatea vremelnică de după „primăvara de la Praga”, aşa că oaspeții au vrut să demonstreze că se poate renunța definitiv la canoanele realismului socialist, iar eu lăsam „cerchişții” mei să dovedească talentul lor în poezii „îndrăznețe” şi „fără mesaj”. Îmi amintesc că au făcut „senzație” versurile ce încercau să transpună literar zburdălnicii adolescentine şi sentimentul iubirilor precoce. Articolul citat consemnează numele elevilor Tamara Anghel, Teodor Barbu, Anca Bărulescu, Felicia Maga, Elena Răzmeriță, Gherlinde Schikerle şi Marian Semenciuc. Acesta a fost doar „preambulul” pentru că adevărata „mişcare” literară s-a produs câțiva ani mai târziu, după ce îi cunoscusem pe Ionel Amăriuței şi pe Ion Marinescu. Ei reuşiseră să publice cărți, eu speram să-mi apară un volum de proză scurtă care însă a rămas „îngropat” într-o editură pentru că acolo l-a prins nu ştiu ce „directive”, date după o vizită „istorică”, care stopau iluzoria libertate de după 1968. Eu, pentru nişte laude, de fapt nemeritate, spuse la un post de radio „recalcitrant” şi pentru încăpățânarea mea de a nu schimba titlul ”Ceva trebuie sacrificat” în „Diminețile unui tânăr”, am rămas fără volum tiparit. În Călan însă organizam tot felul de „şezători literare” şi dezbateri, „reviste vorbite”, pe care le-am numit inițial „Convorbirile de joi”. Modelul nostru a fost luat de „forțe” mai mari la Deva („Amfiteatrul artelor”) şi la Brad („Agora”). Am „înjghebat” şi un cenaclu literar în toamna lui 1973, care din 20 decembrie 1974 s-a denumit „Radu Stanca”. (Aflasem eu că părinții viitorului poet erau să se mute din Şebeş la Călan, şi numai în ultimul moment au ales Petroşaniul.) Despre şedința inaugurală a scris Emil Duțu în revista „Transilvania” (An. IV nr.2 / februarie 1975). Cenaclul a funcționat cu sincope mai bine de zece ani. Au venit în cenaclul nostru mulți scriitori consacrați, Ştefan Augustin Doinaş, Horia Stanca, Anghel Dumbraveanu, Radu Ciobanu, Ştefan Popescu, Radu Ciobanu, Vasile Andru, Iv Martinovici, Nastasia Maniu, Luminița Petru, dar cea mai deosebită „şedință” a fost cea în care am avut ca oaspeți aproape întreaga redacție a revistei „Transilvania”, Mircea Ivănescu, Mircea Braga, Ion Mircea şi Titu Popescu. Sigur că a fost la Călan şi Adrian Păunescu cu cenaclul „Flacăra” ceea ce ne-a determinat pe noi să organizam, în replică, spectacole de cenaclu sub genericul „Căutarea tonului” (după o poezie a lui Nichita Stănescu). Atunci a debutat Mariana Anghel, pe atunci cânta muzică pop. Am amintit „vizitele oficiale”, dar în Călan au venit „neoficial” - mai mult sau mai puțin pentru dezbateri literare - şi Romul Munteanu, Eugen Todoran, G.I.Tohăneanu, Mircea Sântimbreanu, Valeriu Bârgău, Neculai Chirica, Eugen şi Ioan Evu, Mircea Tomuş şi poate şi alții pe care, cu scuzele de rigoare, nu-i mai reține. N-am să pot însă niciodată uita vizita „neoficială” a lui Mircea Ivănescu. Atunci a fost prima dată când am avut o ora tăiată, lăsasem de izbelişte o clasă de elevi ca să-l întâlnesc. Cineva de la primărie telefonase la secretariatul liceului că mă aşteapta la gară „redactorul” Mircea Ivănescu. Am plecat fără să-mi asigur suplinirea la clasă şi l-am găsit la bufetul din spatele gării. Era mândru că a avut inspirația să poarte o legitimație de...redactor cu care a făcut impresie, dovadă e că am fost imediat anunțat de vizita lui. A vrut să meargă la Cluj ca să dea „bun de tipar” unui

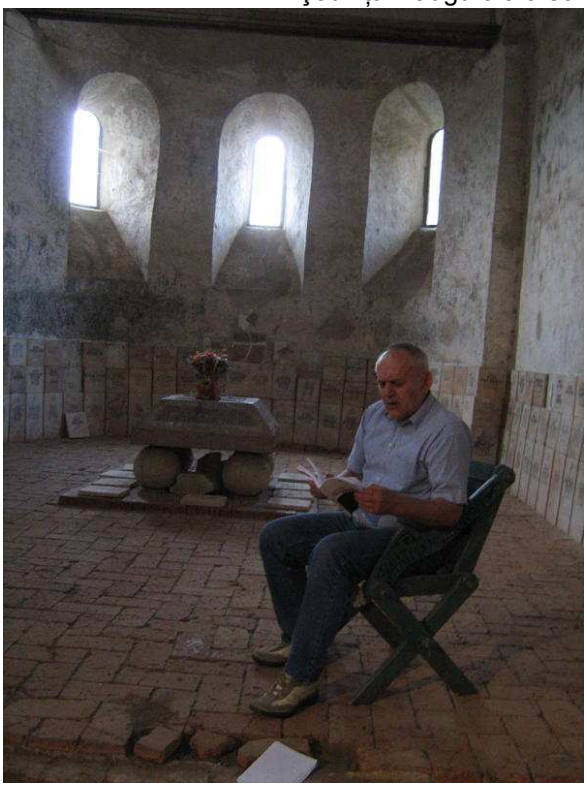

volum ce urma să-i apară la Editura „Dacia”, dar din Vinţul de Jos „s-a răzgândit”, asta înseamnă că a urcat din greşeală în trenul care l-a dus la Simeria. Aici şi-a amintit de Călan şi de mine. N-am reuşit să-l aduc la mine acasă, nu dorea în ruptul capului să-mi deranjeze familia, aşa că am rămas la bufetul gării până la trenul de întoarcere. Am dezbătut toate subiectele posibile şi am ajuns şi la dorinţa mea de a edita o nouă culegere a cenaclului „Radu Stanca”. Prima, apărută în 1979, „Sub arcuri de lumini” - la care vreau să revin - era „depăşită”, pretenţiile membrilor cenaclului crescuseră şi se impunea să recidivăm cu o nouă culegere. Mircea Ivănescu a acceptat să ne prefaţeze şi cum nu eram însă decişi asupra titlului, ne găseşte el unul: „Literatura Călanului”. Am râs cu poftă, dar trebuia să recunosc că acest titlu „generic” era o...”bombă”. Păcat că totul a rămas un vis frumos. Editarea culegerii n-a mai depins de amabilitatea lui Mircea Ivănescu pentru că... „altele” trebuiau să fie „luate în calcul”.

Singurul lucru „palpabil” în istoria literară a Călanului a rămas culegerea cenaclului „Radu Stanca” pe care am pomenit-o. Aici au publicat Ionel Amăriuţei, Marcel Anghel, Ioan Barb, Violeta Deminescu, Emil Duţu, Otilia Ignat, Mihaela Ispas, Dorina Itul, Ion Marinescu, Niculina Mihăilă. Eu am reuşit să public, bineînţeles cenzurată, povestirea care trebuia să de-a titlul volumului cu care doream să debutez, „Ceva trebuie sacrificat”. Prefaţa culegerii era semnată de Radu Ciobanu, pe atunci cel mai prestigios scriitor din judeţul Hunedoara. Culegerea a fost bine primită şi a fost recenzata în revistele „Tribuna” (An.XXIII, nr.48/ 29 noiembrie 1979) şi „Orizont” (An.XXX nr.49/ 6 decembrie 1979). Ca să dovedim că „ne asumăm riscul de a ne impune” am pregătit a doua culegere care ar fi avut prefaţa semnată de Mircea Ivănescu. Scriitorii Călanului au început să apară în publicistică, alţii deveniseră certe „promisiuni”, alţii îşi aşteptau debutul. O nouă culegere se impunea să apară, dar până la tipar era o cale lungă în care te puteai împotmoli prin lehamite sau prin încăpăţânarea de a nu mai face compromisuri sau, pur şi simplu, prin grijile cotidiene.

Pasiunea scrisului nu a fost însă abandonată la Călan. Dacă siderurgia prin care acest oraş era renumit, a dispărut cu desăvârşire, literatura a prins cheag, cum se spune. Fapt dovedit de antologia „Seminţe literare”, editată de Daniel Lăcătuş ce grupează 20 de iubitori ai scrisului din Călan. Antologia e „prefaţată” de versurile lui Adrian Păunescu: „Jurăm credinţă luptei de-a ne regenera/ să aibă fiecare dreptatea, munca sa,/ jurăm ca adevărul să fie printre noi/ Puterea de a scoate Călanul din nevoi/ şi-atât cât ne mai bate o inimă în piept / Călanul să renască aşa cum este drept”. Dan Mircea Cipariu apreciază antologia şi consideră că ea „pariază pe memoria culturală şi literară a unui spaţiu, Călan”. Demn de menţionat este şi faptul că, la ora actuală, Călanul are doi locuitori care sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România, Ioan Barb şi Daniel Lăcătuş, şi aici apar două reviste literare, „Cuib literar” şi „Algoritm literar”. Importanţa industrială s-a pierdut, dar cine ştie, importanţa literară să aibă sorţi de izbândă.

Rezervaţia de zimbrii din Haţeg

Cetatea Colţ din cadrul Parcului Naţional Retezat

Mănăstirea Prislop, Silvaş

Chilia părintelui Arsenie Boca

poezie

Leo BUTNARU

CÂND MULȚI PRETIND CĂ SUNT EROI…

Peste vârfurile copacilor – păsări murind
din senin în senin
înainte de a cădea – țipând numele
neamului tău
dimpreună cu numele haosului
şi al sufletului difuz.
Printre fisurile dintre taine
se insinuează corcituri de sentimente pe care
unii dintre noi nici nu le-am încercat şi
va fi greu să dovedim că nu ne aparțin
în lipsa de evidență
şi elocvență
când toți pretind că ar fi eroi
fără să fi participat la curmarea luptei – să fie culegători fără
să fi cunoscut munca semănatului
fie şi de maci sălbatici peste câmpuri
dimpreună cu vântul zădărniciilor
vântul ce răsfoieşte *Biblia* uitată în oarece spațiu
şi – parcă anume – lăsând-o deschisă la adagiul cu
deşertăciunea deşertăciunilor…

INDIRECT DESPRE VORBIREA DIRECTĂ

Vorbire. Parcă ți-ai scote spini din gâtlej
accentuat metaforic vorbind – din inimă
din traheea ta rotunjită din petale roze puse straturi-straturi
unele
peste
altele
şi din lemn de trandafir alb – reconstitui tu în memorie
imaginea de pe planşele de la lecția de anatomie –
nici pe una dintre ele nu erau înfățişate țesuturi sângerânde
ca sub

coroana
de
spini.

Această vorbire e ca o scoatere de spini din propriul gâtlej
din propria inimă fiind şi ca o anulare a amestecului de
sensuri
şi de
senzații
în melanjul lor provocator de nelinişte
vorbire directă care ar putea anunța o noapte mai puțin
întunecată
(dar şi gluma neinspirată că – pe cerul negru al gurii –
stelele se văd mai luminos...).

Temperarea lăcomiei – anihilarea excesului de senzitivitate
şi gust
renunțarea la vinuri înspumate şi dulcețuri provocatoare
care probabil însoțesc omul încă din pruncie.

Vorbire directă. Spinii se împuținează – gâtlejul e tot mai
liber
ceea ce nu se poate spune şi despre inimă – sclava propriei
tiranii
despre care

indirect
este şi această vorbire directă.

CELĂLAT OBRAZ

Bifronsul cu două fețe
dar
doar un singur chip…

Şi totuşi
când e să întoarcă şi celălalt obraz
Ianus întreabă:
Care?
Cei din față
sau
cel de la ceafă?...
Al trecutului
al viitorului obraz e
de pălmuit?...

POEZIA ŞI MINISTERELE

1

bineînțeles
80 la sută din personalul ministerului culturii
habar nu are ce ar fi să fie
tanka
hokku
adică e ceva rău înțeles

iar din cele 20 de procente rămase
80 la sută a personalului chiar de ştiu – vag – că ar fi totuşi
vorba
de poezie
nu este exclus să considere că
tanka e un gen de poezie a tanchiştilor
iar hokku – versuri despre hocheişti...

2

Din păcate
ministerul economiei a înțeles neadecvat spus lui Eminescu
poezie – sărăcie iar ministerul sănătății
rămâne în continuare absolut indiferent
la starea sănătății literaturii în țara noastră
apoi – colac peste pupăză – veni
şi această noutate trăsnet: cică
undeva în Transilvania
sau poate în Pennsylvania
un om cumsecade pur şi simplu a murit
din cauza unei doze prea mari de poezie…

PROTOGRAFFITI

Zicea-scria apostolul Ioan:
„...Iar Isus,
plecându-Se în jos,
scria cu degetul pe pământ”...

şi aceasta îți vine în gând
în timp ce contempli urmele tale din praful drumului...

Parcă tu
nu ai putea fi parcă un simplu vreasc cu care
mai scrie ceva Dumnezeu?...

----------::::::::::::::::::::::::::----------

Artgothica Sibiu 2011

Artgothica Sibiu 2011

Lansări la Gaudeamus 2011

O RETROSPECTIVĂ 2011

Dumitru Hurubă

ŞOFERUL ŞI AUTOBUZUL LUI

O stație obişnuită de autobuz. Lume multă, înghesuială şi şoferul autobuzului într-o presupusă uşă a mijlocului de transport.

ŞOFERUL: Poftiti în vagoneee! Cine are bilet – cine nu, îl aştept la stația următoare. Poftiți, poftiți! Hai, leliță şi iar hai, suie iute, ce mai stai! Uhăi, bade! Hei, Puştiu'!... Hallo! Dă biletu', fiule, că te las rapid fără o ureche... Gata, treci! Mai în spate, mai în spate pe culoar, doamnelor, domnişoarelor şi... Oho! Ia uite, ce-avem noi aici: un cuțu… Bade, hei! Hallo! Domnuuu'...! Aveți probleme cu timpanu'? Ce-i cu monstru' ăsta?

DOMNUL: Care monstru, domnu' şofer? E un cățel de rasă, îl țin în brațe – nu-i nici o problemă. Plătesc şi pentru el dacă trebuie...

ŞOFERUL*(fals speriat)*: A, nu, Doamne-fereşte! Dacă i se face rău băiețelului?... Țineți-l în brațe cât vreți şi unde vreți: în parc, la film, sub plapumă, în sala de aşteptare – sunt locuri destule, e lumină, poate-i citiți ceva, că-l văd inteligent... Regret, la revedere, la... Vânjosule, cumetre, ajut-o, bădițule, pe bunicuța să urce – mersiu. Hai, tanti, mai viguros, mai viguros, că ne trezim aci în ziua de Paşti... Biletu' dumneavoastră?

O VOCE: N-am.

ŞOFERUL: Cum adică, n-ai? Şi vrei să călătoreşti aşa, ca regele? Bravo! Hei, ce faci, domnule cu animalu'? Nu ți-am ceterat destul de clar că poți să-l legeni cât vrei în sala de aşteptare?

DOMNUL: Lasă, domnu' şofer, că e mic şi nu se observă trei stații...

ŞOFERUL: Adică, cum? Cu mine vorbiți? Eu tomna' terminasem conversația... Da', dacă dumetale crezi că autobuzul e parc zoologic, te priveşte. D-aci încolo ne conversăm pe bază de poliție.

DOMNUL: Ne descurcăm noi şi-acolo, că am pe cineva…

ŞOFERUL: I-auzi! Bravo! Poftim mobilu' meu – sunați…

DOMNUL: Nu cred că e cazul…

ŞOFERUL: Ba e, domnu'! E, fin'că dumeatale mă agresezi, înțelegi? In primu' rând, ştii că n-ai voie să ții şoferu' de vorbă? Fiule, tu, ăla fără bilet – jos! Jooooooooos, am spus! Nu te-nghesui, că dai de pumnu' meu…

TÂNĂRUL: Da' nu merg decât o stație…

ŞOFERUL: Perfect şi pe jos. De Badea Cârțan ai auzit? Ăla a mers până la Roma pe jos… Dacă nu, ajută-l pe domnu' la legănat cuțu' – la revedere! N-am priceput: te bate gându' să urci cu forța? Ay, mânca-ți-aş sufletelu' tău de pasager! Ai noroc că eşti tânăr şi judeci devreme, că altfel... Hai, mamă dragă, mai repejor, mai repejor... Dumneavoastră, doamnă? De ce nu ocupați loc pe scaun?

DOAMNA: E ud.

ŞOFERUL: Stop! Nu mai urcă nimeni până nu cercetez. Gata, domniță, l-am sters, cu batista – puteți lua loc fără probleme – e ca nou... A stat un beţiv şi cre'că s-a... Ei, ce săriți aşa? Că doară n-o fi avut sida... Scuzați de deranj: dumneavoastră parcă nu mi-ați arătat biletul...

TÂNĂRUL: Sunt student.

ŞOFERUL: Bravo! Urcă în linişte şi ocupă loc lângă blonduța de colo, poate mai schimbați o vorbă, un zâmbet, da' cu limită şi vedeți-vă de morală.

TÂNĂRUL: E sora mea...

ŞOFERUL: Formidabil, ce soră, ce ochi, ce...! Ce faci, bade? Ți-a mai rămas ceva pe-acasă? Ăsta ce-i?

O VOCE DE BĂRBAT: Fierul de plug.

ŞOFERUL: Şi ăsta ?

VOCEA DE BĂRBAT: Răşchitoru'.

ŞOFERUL: Şi asta ?

VOCEADE BĂRBAT: Perna.

ŞOFERUL: Perna ?!...Pfui, trăzni-m-ar! Şi vaca? Şi caru'? Bine, bagă-ți supermarchetu'-n în port-bagaj şi... Sigur că tot! Hai, executarea, că altfel ne întâlnim mâine la aceeaşi oră şi la acelaşi peron. Gata, următoru'!... Biletu'? Da' câți mai sunteți, fraților? Ce Dracu? Au fost inundații? Cutremur? Vin pieile roşii? Ce Dumnezeu se-ntâmplă, oameni buni, de părăsiți toți oraşul? Vai de capu' meu, şi nevastă-mea a rămas cu ăl mic şi numai cu treişpe mii de lei... Gata, suspendez cursa. Ne vedem mâine, pa!

ALTĂ VOCE DE BĂRBAT*(minunându-se)*: Ce faci, vecine?!

ŞOFERUL*(bărbatului)*: Ferească Dumnezeu, domnu' comandant! Cum să suspendez? Apoi, dumeata crezi că mai am curaj după aia să dau ochi cu vipera de nevastă-mea şi cu scorpioanca de soacră-mea? Habar n-ai matele ce zoologie am eu acasă... Da' câți mai sunteți, fraților? Trei, patru, şase... Gata: încolonarea pe culoar şi zburăm peste cinci minute. Biletu'! Ăsta ce-i ?

VOCEA UNUI TÂNĂR: Paşaport.

ŞOFERUL: I-auzi! Bravo! Şi unde ziceai că mergi, şmechereţule?

TÂNĂRUL: Până la a treia stație...

ŞOFERUL: Cu acesta, cu paşaportul! Auzi, da' matale ştii în ce țară te afli, dacă nu te superi?

TÂNĂRUL*(râzând)*: Ha-ha-ha! Hai, bădită, că pierd legătura de Ieş...

ŞOFERUL: Am înțeles, mânca-ți-aş inima şi creierul tău de-nşcolit, da' ştii cum facem? Dacă tot ai paşaport, o iei frumuşel pe jos, că nu te-ntreabă nici zbenga de bilet. Te descurci… Nădragi rupți în fund văd că ai, sacoşă Made in USA ai, la păr nu te-ntrece nici Maria Dragomiroiu... Mă bucur că ne-am văzut şi succes! A, vezi să treci strada pe unde-s linii albe... Poftiți – mai e cineva ? Domnu', închideți uşa - mersiu.

DOMNUL: Nu pot.

ŞOFERUL: Am înțeles, domnu'. treceți pe culoar şi păstrați liniştea, ordinea şi curățenia. Gata, am plecat - Doamne-ajută! Ha ? Parcă aud un scâncet... A, domnu' cu cățelu'! Pe unde şi când naiba ai urcat, bade ? Apăi, ce-ți spusăsăm eu ? Fir-ar a Dracului de zoologie şi băga-mi-aş levieru'-n ea de şoferie! Unde-i animalu'? Dacă nu cobori în trei minute cu monstrul, să ştii că se lasă cu morți şi răniți... Hai, gata: îmi pare rău că ne-am cunoscut şi la bună vedere spre mare, pa, cuțu'! Prindeți-vă bine de scaune, că zburăm... Uraaa! A, mă scuzați: am pană şi n-am roată de rezervă. Toată lumea jos! Jooooooooooos! Rapid! mergeți acasă şi petreceți un plăcut sfârşit de săptămână în sânul familiei şi ne vedem luni la aceeaşi oră şi la acelaşi peron. Fără animale, da? Mersiu!

Cortina

poezie

Adrian Suciu

Un an greu

A fost un an atît de greu încît
grîul de primăvară
nu s-a făcut şi mai multe suflete
nemuritoare
s-au stins. Atît de greu a fost
că numai eu vorbesc
despre anul acela, ca un prunc
în mijlocul unei adunări de femei sterpe. Amintirile
cu morți se îngroapă mai greu decît morții. Se leagă
de om şi-l năclăiesc. Trec de la unul la altul.

A fost un an greu. Mamele au dat lapte puțin
şi salcîmii s-au uscat. Nimeni n-a spus
vreo poveste. Oamenii s-au tîrît pe pămînt
şi n-au lăsat nicio urmă, au săpat în pămînt şi
n-au lăsat nicio urmă, s-au îngropat
în pămînt şi n-au lăsat nicio urmă. Dar eu sînt

suflet nemuritor din creştet şi pînă în tălpi
şi anii grei trec peste mine ca săniile pe derdeluş. Şi
n-aduc mai multe griji decît copiii femeilor sterpe.

Şi toată mirarea e cum poate unul şi altul
să aibă atîta suflet, sărac şi zeflemitor fiind.

Cîntăm şi spunem poezii

Dacă moartea ar îmbrăca o haină roşie şi-ar veni
să asculte cum cîntăm noi într-o limbă mică,
la marginea lumii, i s-ar face aşa o milă de noi! Dar
cred că moartea n-are haine roşii. Să dezbrăcăm noi hainele
roşii, să i le trimitem prin poştă,
împreună cu o invitație veşnică la toate serile
cînd spunem poezii într-o limbă mică, la marginea lumii!

Dacă va veni vreodată,
i se va face aşa o milă de noi!

Dacă nu,
oricum n-avem ce face cu-atîtea haine roşii…

Un om cu ferestre

Acum, altă data, în altă iarnă. Eu sînt cel care
lustruieşte ghiarele vrăbiilor secerate de îngheț şi le dă
cu o ceară vişinie, să nu se arate golaşe ori negătite
înaintea Atoatejudecătorului. Mult am de lucru în iernile grele
şi mai sînt şi greşelnic. Mult sufăr dar e frig
şi nu-mi aduc aminte…

Mereu am crezut că o femeie e un om cu ferestre. Şi am privit
înăuntru pe oriunde am găsit o fantă în femeie. Şi am văzut
numai cărnuri şi abur. Să priveşti într-o femeie e greu. Ca şi cum
ai fi la ospăț într-un oraş sub asediu iar mamele şi-ar devora
pruncii fierți şi fripți, cu tot cu gătelile de pleu şi mătase
puse acelora ca să nu se arate golaşi dinaintea
Atoatejudecătorului.

Eu sînt acela care găteşte copiii femeilor vii,
după rețete din Arabia şi Chitai. Mult am de lucru
în cuhniile mele dar e război şi nu-mi aduc aminte…

N-am nici o altă memorie. Am amintiri atît de tari
de cînd am privit în femei încît muşchiul memoriei
privitului în femei pare a fi singurul exersat vreodată. Acela
şi muşchiul memoriei privirii afară din pîntecul unei femei.

Sînt purtat înainte de doi muşchi.
Sînt memoria a doi muşchi îndelung exersați…

Fărădelinistea

Dacă dragostea m-ar obosi pe cît e de tare,
ar trebui să dorm minute în şir pe umărul tău
în fiecare zi. Dacă bucuria de-a te şti vie rodeşte,
va trîndăvi dragostea ghiftuită prin cămări!

Ne putem petrece oboseala împreună. Mă
înmoaie plînsul copiilor,
suferința din dragoste şi somnul.
Te fericesc pentru ochii tăi privindu-te şi mă rog
ca Dumnezeu să fie un fotograf bun!
Va vedea, astfel, că din cer atîrnă nori ca nişte sîni. Din cer,
atîrnă sîni ofiliți, ca nişte şosete pline cu pietricele.
.
Fărădelinistea mea o vreau. Iar odihna
şi pacea să le dai cui vei gîndi. Şi să-mi zideşti
casă vătuită pe dinăuntru. Din poarta casei,
deznădejdea să se audă ca un gîngurit de copil.
Din poarta casei, scrîşnetul dinților să se audă
ca un rîs cristalin. Căci vor trece mame
cu prunci şi mamele vor spune acelora:
Iată, mult se bucură bărbatul femeii! Şi nici
mamele nici pruncii nu se vor sminti. Voi ține,
astfel, sufletul gol dinaintea ta cum
aş ține de ceafă un pisoi ud înnebunit
după țîța mă-sii! Şi copiii fărădelinistii
vor mîngîia pisoiul şi-l vor usca în prosoape moi.
Pisoiul va adormi sub soarele blînd
şi nimeni nu se va sminti.

Iar eu voi adormi pe umărul tău
şi nimic nu se va sminti.

Sînt desăvîrşit

Sînt desăvîrşit. Pînă şi cheia de la uşa mea e
desăvîrşită, ca un surîs nichelat predicînd frumusețea
în pustiu. Căci am petrecut ani în pustiu şi a venit
un înger conducînd un tractor roşu şi a zis: Du-te între
oameni căci vei găsi între ei pustia şi cheia casei tale! Sînt
desăvîrşit şi complet nevinovat pentru asta. Căci a venit
femeia mea vorbind ca o soră bună neputinței mele.
Căci au venit copiii şi toți ai mei
cu ochii deschişi ca o recoltă de felinare. Căci a venit
un înger şiroind de miere din care mai am şi acum.

Numai doctorii în otrăvuri mă vor pricepe,
regii cucutei, amanții mătrăgunei.
Cunoscătorii celor o mie de ierburi.

Căci sînt un orb desăvîrşit vorbind ca unul care vede.

MARIANA PÂNDARU

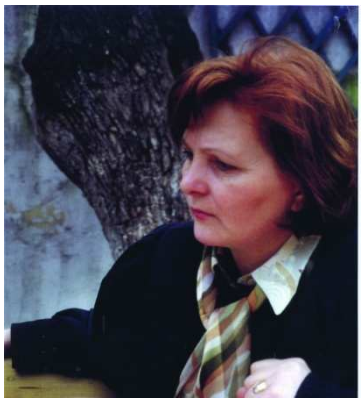

FULGERE PE MARE

Era atât de adâncă noaptea
şi eu mă plimbam desculță
pe nisipul încă fierbinte
Gândurile mele, odată cu
vântul
lunecau toate în urmă...
țipăt de pasăre
țipăt de pasăre îmi era inima
Deşi mergeam liniştită
pe lângă marea
ce nu se lăsa în nici un fel
îmblânzită
Doar din când în când
limbile ei îmi ştergeau urmele
sau, repezite
alergau să-mi atingă călcâiul
jucându-se parcă –într-un târziu –
cu umbra ce devenisem

Când iată, noaptea sfâşiată de fulger
prevesteşte apropierea furtunii...
Nu mă puteam încă desprinde de țărm
De volbura apei
De acest rămuriş din bice de foc
Pe care nu l-am mai văzut
niciodată atât de aproape
atât de real...
şi deodată păşesc peste ape
Ca peste o oglindă vie
şi nemuritoare
Dansul meu, fără spaimele formei
Se întinde cât orizontul
într-o cadență amețitoare
Bice de foc
îmi sfâşie carnea
odată cu întunericul
Iar tălpilor mele
le e dat să păşească
– umede oase –
pe fierberea mării

Nu mai aud nimic dinspre țărm
Nu mai văd umbrele fosforescente
ştiu doar atât:
Eu mă înalț
în vreme ce văzduhul
se umple de zgomote

MÂINILE – O PERECHE DE ARIPI

Acestea sunt mâinile mele:
de pământ sunt!
şi eu mă rotesc în jurul lor
ca un bulgăre mirosind
a iarbă şi flori

O hartă întipărită în palma de ceară
se încăpățânează să amenințe
cu drumuri tot mai înguste
Iată, eu ştiu: E harta destinului
– vă spun: E harta vieții
continui să repet cu încăpățânare
În timp ce voi, priviți cu încântare nespusă
stolul de grauri
iubind libertatea şi cerul
împânzit de lumină

„Dar nu uitați nisipul din oase”
spun înțelepții la vreme de înserare
Nu uitați...

Acestea sunt mâinile mele
Luați-le şi faceți din ele
o pereche de aripi.

LA LUMINA SCORUŞULUI

Îmi veneau atâtea idei despre lume
Când stăteam la lumina scoruşului
din livada mea de pe munte
Îmi veneau atâtea idei
încât mă simțeam o pasăre
cu gâtul aprins de cuvinte...
şi toate luau forma
unor peşti zburători
plimbați prin imaginare acvarii
iarba devenea o apă verde-verde
şi neliniştită
Scoruşul – oh! – scoruşul
o flacără vie şi miraculoasă era!

Nu mă mai putea nimeni întoarce
Din această visare de albă duminică
Viața era undeva, ca o felie de pepene
din care lacom muşca
ba unul, ba altul.

SEMNE ÎN CRUCEA NOPȚII

Doamne
Cel mai adesea
mă folosesc de slăbănoage cuvinte
să te întâmpin
în pragul casei mele de lut

Dar tu, blând şi îngăduitor
cu neştiutorii
aştepți răbdător
apoi intri şi luminezi întunericul
cu dragostea TA
cea fără de margini.

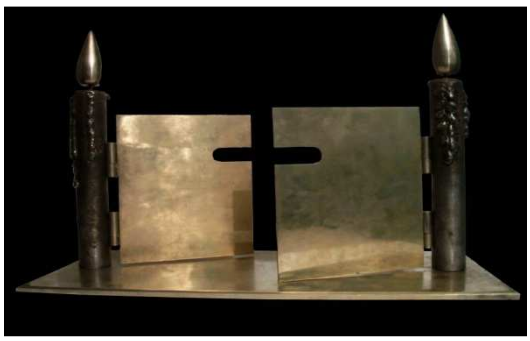

*Lucrare realizată de **Alex Podea***

Lucian Mănăilescu

XXV

Stăteam cu sufletul în nuc
foarte amar şi singur cuc…
Şi-n vremea-n care mă iubeai
eu am plecat râzând din rai
şi fluierând a depărtări
umblam hai-hui, cerşeam la flori,
sau înotam în aşternut
spre arşița unui sărut…
Şi suntem astăzi doi năuci
căzând, ca nucile, din nuci.

XVII

Dacă am auzi cu surzenia lui Beethoven,
dacă am putea vorbi în culori, dacă am vedea
tăcerea, dacă obosiți de cer l-am căuta
pe Dumnezeu printre lucrurile mărunte:
în ghearele pisicii, în cântecul mierlei,
printre păpuşile cu mâinile rupte
de fericirea plăpândă?
Dacă în loc să murim mereu între o zi şi alta
am pipăi lumina cu lacrimi
învățând să trăim până la capăt?
Dacă ți-aş spune acum „te iubesc!”
ce sinucidere invadată de greieri ar fi...

XIX

Îmi amintesc ziua când
limbile ceasului au mers înapoi
şi tu te-ai întors plictisită
la marea noastră iubire...
Din lacrimile
pe care le-am plâns atunci
au răsărit copaci ornamentali,
oraşul s-a împodobit
cu zgura culorilor
şi fericirea umblă
beată şi hai-hui
mereu numai pe strada cealaltă.

XLVIII
Încă o zi şi încă o zi printre viscolele
filmate cu încetinitorul ale zilei de mâine
printre mareele blonde ale iluziei
încercând să-ți revendici viața, încercând
să supraviețuieşti, luându-te după urmele
care se pierd în pustiu.
Ți se spusese cândva să priveşti
către Steaua Polară, acum în cer
nu mai sunt decât licăririle țigării tale
şi tragi în piept, cu nesaț, indiferența
de fum a galaxiilor…

XLIX

Nu-mi mai arăta, Doamne,
tot timpul fotografiile astea,
cu străinul de tata, cu mama
pierdută sub paloarea retuşului
cu toată copilăria mea pândind
papagalii din colivia
bătrânului fotograf
şi copiile de hârtie lucioasă
ale fericirii...

L

Nu-mi mai amintesc
unde trebuia să ajung...
Ştiu doar picăturile de rouă
în această întoarcere
nicăieri
şi ciripitul vrăbiilor
fărămițându-mă
şi norii împietriți pe cer
şi amintirile
care ridică liniştite pistolul
spre tâmpla soldatului
aflat în misiune secretă.

LI

O mie de singurătăți printre oameni,
precum cele o mie şi una de nopți
care amână moartea…
Câte lucruri nu ai visat, câtă fericire
nu ți s-a scurs printre degete,
păstrând totul pentru aureola
obişnuinței şi pentru meticulozitatea
lucrurilor bine făcute…
Doamne şi ce imense aripi
aveai pe umeri! dar ai spus:
- Nu am vocația zborului!
demontându-le cu migală.
Ultima dată te-am văzut
pe un acoperiş de casă, şindrileai cerul
şi râdeai ca un copil, păcălit de Dumnezeu
cu un pumn de cireşe amare.
A doua zi ai plecat şi nimeni
nu ştie unde…

LVIII

Merg printre cioburile zilelor,
fiecare reflectând un alt posibil
unghi de vedere, admir nonşalanța
polițiştilor comunitari care calcă
fără să le pese pe sticla pisată
din ochii câinilor de aceeaşi rasă,
salut statuia revoluției fără cap
plasată în centrul Buzăului,
mă înghesui printre privirile
țăranilor din piață, cumpăr
roşii turceşti şi un kilogram
de peşte oceanic (e la doi paşi
oceanul ăsta, îl aud în fiecare dimineață
cum se zbate sub tâmpla oraşului)
mă duc la ghişeu să cer o adeverință
de proprietar al singurătății
o iau la stânga pe lângă posterele
candidaților de la toate alegerile
trecute şi viitoare intru
pe fereastra deschisă a unui televizor
(ăia de acolo trăiesc pe planeta
dezastrelor, toți se pricep,
toți întreabă, toți se agită)
plictisit apăs pe buton şi se face întuneric
chiar dacă ştiu că lumina trebuia
să o stingă ăla care pleacă ultimul!

(poeme din volumul 60 aparut la EDITURA RAFET Râmnicu Sărat, 2011)

proză

GHEORGHE NEAGU

BASARABIA ANULUI 1990

Bănuind de existența unor relații de rubedenie, m-am înverşunat a le găsi şi vedea măcar o dată în viață. Şi poate că niciodată n-aş fi cutezat a-mi duce gândul la împlinire, dacă nu m-ar fi iritat gloata de turişti gălăgioşi şi tuciurii ce-au invadat granița proaspetei democrații într-un iureş de neconceput altă dat.

Zecile de prietenii cu care mă înconjurasem cândva, se transformaseră subit în tot atâtea elemente de sfidare a bunul simț temător şi prudent cu care-mi cultivasem existența. Aparent, fiecare prieten devenise mai liber, mai comunicativ, în realitate, mai fățarnic şi mai ascuns în intenții. O avalanşă de comunicări calde începuse a se aşterne între noi. fiecare îşi disimula dorința de a se îmbogăți peste noapte clamându-şi brusc educația antitotalitaristă pe care fusese nevoit să şi-o înăbuşe atâta vreme, cu atâta vehemență, încât mă apuca mirarea cum de reuşise o asemenea performanță. Comuniştii, deveniți brusc liberalii democrației noastre crude şi imperfecte au irupt nestăvilit de la Mediterană la Pacific, încercând sa-şi convingă cunoştințele trezite prin buzunarele umplute cu febrilitate, cu tot felul de impresii palpabile.

Autocare cu rulmenți şi creioane, porbagaje cu porci vii şi capre îmbătate, sacoşe cu blugi şi crătiți geamantane cu țigări şi gume de mestecat, trecute în mod „democratic", de o parte şi de alta a lumii democratice. Şi de acolo doar dolari şi nimic altceva.

Căzut în **desnetudine** prin nemişcarea mea, m-am căznit să-mi reconsider ideile şi să mă înregimentez în rândul celor care pleacă şi nu uită să se întoarcă de acolo de unde au plecat, fie şi numai pentru faptul că-şi are mormintele în grijire veşnică. După mai multe zeci de zile petrecut în sălile de aşteptare ale poliției Vrâncene, mi-am văzut paşaportul cu ochii. De valută nici vorbă. Principiul descurcă-te cum poți l-am aflat destul de uşor de la primul cetățean liber bronzat, întâlnit la întrunirea barului de la hotelul Unirea din Focşani. Pentru o paritate de zece lei rubla am găsit şi suma necesară asigurării unui sejur decent de zece zile în Moldova sovietică. Mi-am luat inima în dinți şi pentru prima dată in patru decenii să bat la porțile granițelor româneşti, aşteptându-mi cu înfrigurare verdictul.

Am ajuns cu mare greutate în posesia unui bilet de călătorie dus întors prin agenția C.F.R., după o strădanie ce a durat peste o lună de zile. Prindeam totuşi ultima lună a verii, pentru a mă putea prezenta în fața grănicerilor cu pieptul gol şi privirea senină. Căldura mare de peste zi, atenuată noaptea, m-a făcut să mă felicit pentru ideea de a-mi lua scurta de piele, ce m-a slujit cu folos şi noaptea şi în alte împrejurări, ce se vor vedea mai târziu. Grănicerii şi-au început activitatea încă de la urcarea în vagonul de dormit. Se pare că U.R.S.S. este țara care-şi alcătuieşte trenurile de călători mai mult din vagoane de dormit. Pe scurt, însoțitorul cu fustă al vagonului mi-a înmânat un formular de declarație vamală scris exclusiv în limba rusă, pe care l-am completat cu sinceritate. Mi-am trecut cele două aparate de fotografiat, radiocasetofonul cu care intenționasem să fac interviurile, 400 de ruble, cumpărate de la diverşi cetățeni sovietici şi 150 de dolari schimbați cu mari intervenții la oficiul județean de turism din Vrancea.

Noaptea, pe la ora 3, grănicerii români s-au urcat la Nicolina, pentru verificarea actelor şi bagajelor. Civilizați şi calmi mi-au ştampilat paşaportul şi mi-au urat călătorie plăcută. În urma lor, veneau şi ruşii. Doreau ceva şi nu înțelegeam ce. pe urmă aveam să înțeleg. Mi-au citit declarația vamală şi mi-au numărat rublele. Curios că dispăruse 5 ruble. Mi-au dat o chitanță şi mi-au spus că voi putea să le ridic la înapoiere. De dolari şi de aparate nu s-au interesat, în schimb bagajele mi-au fost complet răscolite. Acelaşi lucru şi cu ceilalți pasageri.

- Nu trebuia să declarați că aveți ruble, îmi spuse un basarabean ce fusese martorul sincerității noastre.

- De ce?! nu mi-am putut stăpâni nedumerirea.

- N-o să-i mai vedeți. Ăştia nu mai dau nimic înapoi, mai precizează ei sub privirile aprinse de ură ale unuia dintre vameşii aflați pe culoarul vagonului. N-am mai spus nimic. Mi-am înecat amărăciunea cu fumul unei țigări purificându-mi naivitatea şi sinceritatea prin jarul păcătosului obicei de fumător.

Puricarea garniturii a durat cât călătoria de la Focşani la Iaşi. Se luminase de ziuă când vagoanele ridicate cu macarale speciale de pe boghiurile româneşti au fost aşezate pe osiile mai late ale republicilor unionale ruse.

Primele sate luminate de soarele lui august îmi scot sub privirile amorțite şi primele siluete umane. Câțiva bărbați cu cămăşi albe şi pantaloni închişi la culoare se grăbeau spre vagoanele unei garnituri locale. emblema imensă de pe peronul gării, cu însemnele U.R.S.S. nu mă impresionează, dar mă avertizează asupra dispoziției dintre ambalaj şi conținut. Gara mică pare împovărată de emblemă şi asta numai pentru că a avut neşansa să se afle la graniță.

Soldați mulți în uniformă şi ceferişti dubioşi, semănând a vameşi sau securişti umplu spațiile verzi, băncile şi spațiile dintre liniile ferate ce acopăr câmpuri întregi de metal şi traverse.

O atmosferă sumbră şi un disconfort general mă cuprinde pe nesimțite. Nu mai am nici o copeică pentru telefon. Dacă la gară nu sunt aşteptat, am rupt cuiul. Iar ce mi se pare mai alarmant e faptul că trebuie să mă întâlnesc cu persoane care nu mai m-au văzut niciodată în viață. Ei nu ştiu cum arăt, eu, la fel. În sfârşit trenul se opreşte în gara Chişinău. Îmi sucesc gâtul privind la toți cei ce par a aştepta pe cineva. Strig:

- Toader!

Vocea de stentor pare a scula gara din amorțeală, pentru că între viața trepidantă a gării de la Ciulnița şi cea din Chişinău nu prea există mari diferențe. Arhitectura ei pare a fi de pe vreme României mari, la care socialismul a mai adăugat de-o parte şi de alta a intrării spre sala de aşteptare, câte o placă ce poartă în bronzul zgrumțuros teste de recunoştință şi de readucere aminte a momentelor revoluției proletare din zonă. Un bărbat de vârsta mea, cu ochelari de soare şi cu o servietă diplomat ne priveşte insistent.

- Fedea?! Încerc eu cu o stratogenie vocală să atrag atenția celui ce-şi ațintise privirile spre vagonul meu.

În sfârşit, omul zâmbeşte. Zâmbesc şi eu, răsuflând uşurat. Ne strângem mâinile, dar nu suficient. Urmează trei săruturi. Ştiam de obiceiul slav, cel puțin din

filme şi literatură, dar ca să-l simt chiar pe buzele mele nu mă aşteptam. Oricum, bărbaţi sărutându-se...

Vrem un taxi. Ştiam că sunt foarte ieftine. Nici pomeneală. Taxiurile nu mai sunt ieftine. La un salariu de jurist de 200 de ruble, poţi face cirac 20 de curse cu taxiul, iar de trăit trăieşti cu apa, care-i foarte ieftină şi cu soarele care-i gratuit. Până la urmă ne mulţumim şi cu un troleibuz arhiplin care ne poartă într-un talmeş balmeş de bagaje şi de limbi vorbite prin tot oraşul. Prietenul stă doar în partea cealaltă a oraşului. privind din troleibuz, Chişinăul seamănă în partea centrală cu Oradea, rupt din când în când de clădiri uriaşe administrative. Apoi, vechiul dispare, lăsând ochilor imaginea blocurilor de cel puţin 10 etaje. De fapt, specificul acestor cartiere constă nu în blocuri înalte aşezate unul lângă altul, ci în cvartale imense cu câte 8-10 scări despărţite unele de altele de spaţii verzi proaspăt create. Ici şi colo resturile satelor moldoveneşti de altădată sunt sufocate de cvartale betonate, dizgraţioase.

Dacă până la Chişinău toate satele, dar absolut toate satele îşi aveau ulițele trasate cu rigla, aici haosul arhitectonic domneşte pe deplin. Nu am văzut sat fără o geometrie a ulițelor riguros întocmită. Sate cazarmă le-am **cândit** şi m-am cutremurat. De câțiva ani urmărind posturi de televiziune moldovenesc reuşisem să iau contact cu civilizaţia fraţilor de dincolo. Primeam reviste literare şi de opinie moldoveneşti, în limba rusă, apoi în limba română, cu caractere slave şi în sfârşit cu litere latine. Atunci îmi umpleam sufletul de curăţenia şi candoare sufletului moldovenesc, emoţionându-mă la naivitatea lingvistică, apărută pe ecranul azuriu, cum spuneau ei.

Acum mă minunam că în satele geometrice prin care treceam, ca în uniforma de cazarmă sătească în care-şi duceau zilele, moldovenii reuşiseră a-şi păstra firea şi limba.

Ajunşi în cartierul nou al capitalei Basarabene, sunt puternic izbit de spaţiile mari dintre blocuri cât şi de monoliţii uriaşi de granit perforaţi de zeci şi sute de ferestre. La fiecare colţ de stradă zăresc cisterne mici, portocalii, la umbra cărora stau femei grase şi moleşite de căldură cu mânecile sumese, fie ca să-şi vândă o halbă de kbac, adică o băutură maronie şi acră pe numele ei românesc adevărat cvas, fie un borcan de trei litri pentru 10 kopeici. Mari băutori de cvas, mi-am zis, dar m-am înşelat. Nici vorbă de aşa ceva. Moldovenii aveau o adevărată oroare de apa potabilă. Spuneau că-i plină de holeră, gândaci, viermuşi, dizenterie şi tot felul de gunoaie. Cât adevăr era în aceste teme nu ştiu, dar la noi câteva cazuri de holeră fuseseră depistate la Tulcea. Iar vestea se lăţise cu iuţeală şi asupra Basarabiei, demonstrând încă o dată că ei ne sunt fraţi. Zvonurile, obiceiurile, bancurile şi tot comportamentul acestor oameni mă făceau să cred că sunt undeva între Bârlad şi Vaslui. Era de ajuns să-i priveşti cum se citeşte în sufletul lor, regretul după Ştefan cel Mare şi te convingeai că nimic nu le alterase structura lăuntrică.

Ajunşi în faţa intrării blocului, paşii mi-au fost ţintuiţi de o duhoare insuportabilă.

- Aşa-i vara, îmi spuse Tudor simţindu-mi ezitarea. Pereţii roşi de viermuiala copiilor şi a locatarilor, ameţiţi de căldură şi orice alcool, alcătuiau un spectacol dezolant, respingător, pentru oricare dintre trecătorii stradali care ar fi îndrăznit să se apropie de aceste intrări.

Eu nu numai că îndrăznisem să mă apropii, ci eram nevoit să locuiesc înconjurat de tot ce-mi displăcuse. Cutiile poştale sfârtecate, colorate într-un verde ruginit şi coşcovit stăteau atârnate de pe un perete crăpat de ultimul cutremur, gata să cadă. Şi totuşi nu cădeau. Am sunat la uşa maroniu închis a apartamentului în care urma să stau un timp nedefinit. Ceva sumbru şi apăsat plutea în atmosfera duhlină de mirosul gunoiului neridicat. Ni se deschise. Ne vedem sfioşi pentru prima dată. Fiecare încercă să desluşească de la celălalt al cui strămoş comun îl are, identificând, alegând şi tot alegând până la lămurirea definitivă a originilor, de parcă nu ne-ar fi ajuns Decebal şi Traian. Nu aşa îi cheamă pe copii gazdei, dar Alexandru şi Ştefan sunt, cred, nume tot latine cât şi cele ale străvechii Rome.

Ne aşezăm la masă. Scot coniacul nostru, care este pe departe foarte bun şi vorbim cu ochii înlăcrimaţi de amintirea celor ce nu mai sunt printre noi. vorbim despre rudele apropiate, la aflăm cu stadii de veci prin Siberia sau scăpate din infernul rece, dar aruncate de la Baltică la Marea Neagră de necazurile vieţii. Văd pe viu programul televiziunii moldoveneşti. Nu diferă cu nimic de ceea ce vedem la Focşani. Doar imaginea este mai clară, iar culorile mai roşii. Seara, tot blocul are patru ore de filme video prin cablu, asigurat de un „cooperativ”, cum zic ei, adică un întreprinzător particular care cablat în cartier cu banii locatarilor, dându-le câte două filme de la orele 20 la 24.

Toate serile, moldovenii din bloc stau cu privirile aţintite asupra „ecranului azuriu” urmărind filme sexy şi de groază. Apetitul pentru aceste filme e atât de mare, încât majoritatea apartamentelor la miezul nopţii au geamurile luminate. După masa extrem de bogată, nu mai puţin de opt feluri de bucate ne-am delectat cu vin de Odobeşti şi cu ciudata băutură locală kbac, din care oricât am băut tot cu senzaţia de sete am rămas.

Seara am ieşit în cartierul botezat de localnici Ciocana, unde patrulele de către trei militari sau poliţişti se succedau la un interval de câteva minute unele de altele. Pentru localnici nu era o ciudăţenie. Se înmulţiseră furturile, violurile, bătăile şi toate relele de care aproape că uitaseră o bună bucată de vreme. Magazinele de la parterul blocurilor, situate la câțiva metri înălțime față de nivelul străzii erau închise. Privindu-le zidurile de piatră ce stăteau la baza teraselor pe care se aflau magazinele, simţeam că suntem nişte omuleţi micuţi, micuţi de tot, de parcă nici n-am fi contat în existenţa mastodonţilor de piatră. Paşii noştri sună rece şi strident pe asfaltul muiat de căldura soarelui de peste zi, iar patrulele ne privesc cu destulă curiozitate. Ne opreşte un tânăr şi ne cere monezi de 2 kopeici. N-am, dar are gazda mea. De la ea aflu că acestea sunt fise de telefon public. Deci şi la ei problema fiselor telefonice este critică, îmi zic purtându-mi privirile pe trotuarul de vizavi, în speranţa că voi găsi un local sau un ceva deschis la orele de început a nopţii. Dar nimic. Localul şi-a transferat nevoile în apartamentele cetăţenilor. Şi la ei se bea, ca şi la noi, în familie. Nunţile se fac în apartamentele ce le deţin, uneori câte 2-3 pe aceeaşi seară. Mai mergem câteva minute şi suntem din nou opriţi de un cetăţean între două vârste care ne solicită într-o limbă rusă corectă, ţigări. Îi întind pachetul, mi-l ia şi cu nedisimulată răbdare îşi extrage o ţigară cu mişcări febrile, fără să ne privească în faţă.

I-am înţeles jena după ce am aflat că singura fabrică de hârtie şi filtru de ţigări este prin Ajerbaidjan şi aceasta a fost distrusă de cutremur. În centralizarea ei, economia rusă n-a prevăzut o altă fabrică pentru aşa ceva. Nu se fumează de câteva luni decât în „păturile proletariatului” ajuns în funcţii sus-puse. Gazdele mele nu fumează, dar mi-au făcut rost de câteva pachete de ţigări „Doina” şi „Fluieraş” cu litere slave. Tocmai bine, pentru că înşelat de turiştii sovietici ce ne străbăteau ţara vânzând ţigări, am crezut că în Basarabia problema ţigărilor nu va fi o problemă. M-am înşelat amarnic dar n-am renunţat la fumat. M-am înrolat şi eu natural în rândul celor care fumează cât pot şi unde pot. Orice ajutor venit era bine venit şi n-am refuzat niciodată pe nimeni în a ajuta un alt fumător aflat într-o postură mai dificilă decât cea în care eu însumi mă aflam.

Seara, la televiziunea moldovenească veşti de la Bucureşti. Piaţa Universităţii este din nou blocată. În Transilvania sunt mari tulburări. Românii pleacă din satele lor cu lacrimi în suflet. Basarabenii ne înţeleg. Prin comparaţie, atrag problema asupra problemei găgăuze. Nu ştiam nimic despre asta. aflu şi mă cutremur. Basarabia nu are ieşire la mare, iar Bucovina, câtă a mai rămas nu-i mai aparţine. În iubirea lor „frăţească”, una dintre republici, Ucraina, a răsluit ambele capete ale moşii lui Ştefan cel Mare, schilodind pământul fraţilor noştri, atât la nord cât şi la sud. Moldovenii au ajuns să nu-şi mai poată vedea Marea Neagră, decât

dacă ucrainienii le permit acest lucru, iar din partea de munți, cât le-ar mai fi rămas, ucrainienii au devenit stăpâni absoluți ai pământurilor neamului românesc. De parcă asta n-ar fi fost de ajuns, populația turanică din sudul Basarabiei a fost îndemnată de partea rusă a fuflării marii uniri sovietice să-şi ceară independența. Ei se pot dezlipi de patria mamă Rusia, dar Basarabia ba. Şi aşa, fiecare sat va deveni un stat, fărâmițând pământul albit de oasele strămoşilor noştri, sub ochiul blând şi drăgăstos al Moscovei pravoslovnice. Nenea Mişa, nici nu vrea să audă de independența Basarabiei, dar tace atunci când găgăuzii o fac pe găgăuții, iar veneticii slavi pripăşiți prin satele dintre Prut şi Nistru vor la rându-le să-şi facă o republică .

Occidentul bate din buze bla-bla-bla, dar nu-şi bagă degețelele în nici un fel de restituire istorică de reintegrare a neamului. Germania se unifică în azonde universale, Iugoslavia se dezmembrează, Cehoslovacia la fel, iar Ungaria îşi aduce aminte decât a muls Transilvania când a coborât de pe caii pustiei asiatice şi o cer cu insistență. Iar astea sub privirile occidentului, de parcă s-ar repeta povestea sau mai bine zis, realitatea de după al doilea război mondial, când perfidul Albion, în persoana figurii indoistului Churchil ne-a abandonat pur şi simplu tătucului Stalin. Tacul românilor cu grecii a fost cea mai umilitoare atitudine a celor ce şi-au zis democratici şi care acum par să fi uitat ce-au făcut, învinuindu-ne tot pe noi pentru laşitatea proprie şi mai ales pentru obtuzitatea politică şi umanitară de care azi fac atâta caz. B.B.C. englezescul trâmbițează pe toate lungimile de unde că românii îi măcelăresc pe urmaşii lui Atilla la Târgul Mureş, când în realitate, românii erau şi mai sunt şi astăzi izgoniți din satele româneşti de către vagaii pustiului asiatic pripăşiți în inima Europei. Discutând cu gazdele mele, ne readucem aminte cu durere că nici măcar Franța nu ne-a blagoslovit cu prea multă înțelegere în problema Transilvaniei. Dovada o constituie cererea expresă de a ne jertfi sângele românesc dincolo de Tisa pentru a-l izgoni pe comunistul de Bela Kuhu, omul lui Trozchi şi Lenin, dacă vrem să ne unim cu Transilvania. Din pudoare istorică, tăceam, dar nu ştiu până când.

Despre ce fel de frăție de gintă latină au dat dovadă la 1918 francezii când ne-au cerut să readucem pacea grafilor maghiari pentru a ne fi recunoscută unirea Transilvaniei la patria mumă? S-ar putea oare să ne ceară să eliberăm popoarele uniunii sovietice pentru ca să ne unim cu Basarabia? Nimic nu mi se pare mai ilogic în ceea ce-i priveşte pe domnii politicieni occidentali. Cât despre Anglia, ce să mai spunem, când ei abia le mai prididesc de a-şi număra părăluțele din afaceri liberalizate de secole.

Sătuli de atâtea nedreptăți pătimite de-a lungul şi de-a latul istoriei neamului nostru, ne hotărâm să ne culcăm. Dar nu reuşim. Starea sufletească nu ne lasă şi ne prinde ziua tot trăind la planuri „din cuțite şi pohană" vorba poetului. Obosiți de drum şi de nesomn, privim cartierul despletindu-se. Străzile extrem de largi, construite aşa din motive strategice, mi se explică, sunt pline de oameni somnoroşi. Serviciile publice încep de la ora opt, altele de la nouă şi durează până la ora 12 sau 13, după care au o pauză de o oră pentru masă, continuând până seara la orele 17 sau 18. şi asta tot din motive strategice, mi se spune. „Pentru ca să nu-i mai rămână timp cetățeanului pentru altceva". Se pare că aceasta nu-i metoda cea mai potrivită. Englezii încep după ora 9, cu o pauză pentru „lemch" de o oră şi-şi termină munca după orele 18 şi tot din aceleaşi motive. Oricum strategia este peste tot indiferent de sistem. Cred că ruşii se înşeală dacă-şi închipuie că în caz de invazie vor staționa convoaiele strategice la graniță pentru a-şi schimba osiile la vagoane sau că tancurile se vor dezlănțui mai lesne pe bulevardele imense ale oraşelor propriu-zise. S-ar putea să fie binevenită alinierea excesivă a caselor din localități pentru ca soldatul rus să nu se rătăcească. Oricum, dacă asta le-a stat în scăfârlie domnilor de la sistematizare este explicabil şi scuzabil, dacă altceva, atunci e regretabil.

Cartierul Ciocana este despărțit de centrul oraşului de o pădurice tânără, plantată în rânduri dese de salcâm, stejar, plop şi specii forestiere de-a valma. Îndărătul lor sunt câteva locuri în care ne putem spăla jegul adunat de pe drum, pentru că la gazdă aşa ceva nu e posibil. Stă-n reparații de aproape doi ani de zile şi când mai apucă un ceva necesar pentru continuarea reparațiilor acestea avansează. N-au ciment, n-au cherestea, n-au faianță. N-au. Atunci ce au? Nu mă întreb şi nici nu întreb. Au exact ceea ce avem şi noi, o lehamite de toate şi de tot, transformată într-o lene adaptată perfect la condițiile socialismului dezvoltat. În pădurice-i multă lume. E zi în care nu se lucrează, dar şi când se lucrează, populația vine să-şi răcorească trupul înfierbântat de soarele lui cuptor. Până nu de mult, funcționarii şi intelectualii era cei ce-şi permiteau mai des escapadele zilnice, acuma îşi permit cu toții. Iar de producție se ocupă cel de sus, care fiind atât de sus, nu prea ajunge să le umple sacul. Ce mai, exact ca la noi.

Guvernul, în schimb este iubit, iar scriitorii, pur şi simplu adulați, cel puțin aşa îmi spunea gazda în mâinile căreia mă aflam. Aveam să mă conving pe rând de toate şi de tot.

M-am tolănit la soare îmbrăcat cu cămaşa cu mânecă scurtă şi cu pantalonii pe mine. nu eram pregătit pentru baie. Jegul aveam să mi-l rezolv la chiuveta din bucătărie sau la ligheanul smălțuit pe care familia pretindea că-l are. Oricum, seara aveam datoria să mă orientez. Am plecat din pădure spre casă. Din vârful dealului am zărit circul de stat din Chişinău, care nu mi s-a părut mult deosebit de cel din Bucureşti. Cel puțin, de la distanță, avea tot o formă circulară, cu pereți din sticlă strălucind în soarele sufocate de mirosul străzilor cu asfaltul muiat de căldură. Ajunşi acasă, făceam poze, de care nu sunt sigur că vor ieşi. Nu mă pricep prea bine să lucrez cu aparatele pe care le am.

Oricum, încerc şi asta tot e ceva. S-a aflat de venirea noastră în tot cartierul. Suntem întrebați de toate şi de toți. Avem de vânzare ceva? Cu toții sunt interesați. N-avem nimic. Avem numai daruri. Dăruim câte ceva cunoscuților şi ne aşteptăm la daruri ca răspuns. În loc de asta, ni se aduc banii. N-au ce ne dărui. Lipsesc produsele de toate felurile, ni se spune. Rămâne să ne convingem.

Seara suntem invitați la o familie cu un grad de rudenie mai îndepărtat. Fac o baie în condiții de înghesuială tipice apartamentelor româneşti şi descopăr cât de apropiați suntem şi din aceste puncte de vedere. După baie, vine o masă ce numără peste 15 feluri de bucate. Sugregitând normal la primele două feluri, am indispus gazdele prin refuzul de a continua înfulecarea celor pregătite în mod special. Curios, rămâne doar faptul că într-o asemenea primire de alimente, felurile de bucate nu se mai sfârşesc. Se bea Fontă şi altă băuturi ce le credeam occidentale. Dar nu sunt autohtone. Se pare că vestita firmă de băuturi răcoritoare Cola, a deschis fabrici de producere a acestora pe bază de licență în toată Rusia. Adio prăpăditei noastre citronade, am spus atunci, avântându-mă din toată ființa asupra tonetelor din tablă ondulată, vopsite în roşu cărămiziu sau galben orange, pe toată perioada şederii mele dincolo de graniță. Cheful s-a prelungit. Ultimele sticle aduse de mine s-au dus. Se bea şampanie rusească mult mai proastă ca cea de la noi şi un fel de coniac acrişor produs de industria autohtonă ce mi s-a părut de nebăut. Petrecerea mi s-a părut stânjenitor de apropiată. Atât la plecare cât şi la sosire, n-am putut scăpa de cele trei săruturi aşezate de cele mai multe ori pe gură, iar atunci când mă sustrăgeam, pe obraji. Am înțeles aceste gesturi familiare ca fiind un împrumut inconştient din sărutul slav. Amintindu-mi mereu de Iuda, mă cutremuram fără voia mea, ori de câte ori frații mei sânge apelau la gestul sărutului de împrumut. Timid, caut şi de faptul că majoritatea cuvintelor erau extrem de graşi, mă surprindeam cuprins de un resentiment ce risca să iasă pe nedrept la suprafață. De aceea, m-am bucura când am putut respira aerul nestingherit al nopții, care oricât de poluat de miresmele citadine era, tot mai acceptabil decât

mirosul trupurilor neclătite de căldura pereților de beton în care stăteau atâtea ceasuri.

Bineînțeles că nu am scăpat de un alt obicei de împrumut, acela al cântatului pe mai multe voci, pe care l-am curmat atât cât m-am priceput, câteva acorduri din muzica noastră populară.

Nu vreau să fiu înțeles greşit. N-am nimic împotriva împrumutului dintre popoare. Dar m-am temut de mutilarea la care fuseseră supuşi fraţii noştri dintre Prut şi Nistru. Sunt moldovean din tată-n fiu, dar niciodată părinții mei nu m-au sărutat pe gură, iar în statutul meu nemțean nici o melodie de petrecere n-a fost lălăită pe mai multe voci cu inflexiuni atât de îndepărtate de obişnuitele noastre acorduri româneşti.

Am aflat cu stupoare că abia la puțină vreme au început să cunoască „a life" muzica noastră adevărată, prin artiştii care au avut curajul să treacă granița şi să aducă mesajul nostru artistic fraților într-un neam şi suferință.

Seara am avut surpriza să văd un program de două ore, dedicat lui Adrian Păunescu.

Cu o nedisimulată recunoştință pentru valoarea lui de poet şi de om, televiziunea moldovenească alcătuise medalionul celui interzis la noi imediat după revoluție.

- A fost singurul român care ne-a adus mângâiere în sufletele noastre, mi-au zis gazdele cu ochii înlăcrimați. Am aflat cu stupefacție că filmele cu cenaclul Flacăra au fost distruse din dispoziția Elenei Ceauşescu în vreme ce fiul ei, Nicu Ceauşescu a dat un milion de lei pentru a alcătui un film despre cenaclu.

Însuşi poetul declara acest lucru. Să vezi şi să nu crezi. Aici moldovenii din Basarabia îl admirau cu lacrimi în ochi, în vreme ce la noi, condeierii îl huiduiau fără nici o reținere. Aş fi vrut să pot spune ceva împotriva lui, dar n-am putut. Mă opreau versurile lui atât de demascatoare şi mult mai patriotice decât versurile multora dintre cei ce-şi spuneau revoluționari. Ştiam că a avut şi păcate, dar mai ştiam că Robespierre a numit din cauza prea multei dreptăți şi a caracterului curat şi feroce de cinstit.

A doua zi, plin de pofta cunoaşterii, m-am trezit înainte de ivirea zorilor.

Înghesuit într-unul din troleibuzele municipalității, călcat de unii, îmbrâncit de alții şi boscorodit mai întotdeauna într-o rusească aproximativă, am trecut pe lângă circul cel zărisem din vârful dealurilor de la Clacana. Singura asemănare cu cel de la Bucureşti era forma circulară. În rest, era mult mai mare şi mai butucănos. Ferestrele mari erau încadrate într-o adevărată rețea groasă de beton armat, ce mohorau căldura peste măsură. Pe măsură ce mă apropiam de centrul capitalei, străzile se îngustau. Ba într-un vârf de deal, la o intersecție ce ducea spre Botanica, alt cartier cunoscut şi recunoscut al capitalei, troleul s-a împotmolit în fața unui şir lung de alte mijloace de transport, împotmolit în fața unui şanț adânc ce traversa şoseaua. Care cum trecea prin şanțul insuficient acoperit, atingea malurile cu duşumeaua sau cu partea metalică, în vreme ce o echipă de lucrători de la drumurile publice asistau liniştiți în jurul unui motocompresor. Exact ca la noi. am ajuns pe strada Limba Noastră, aşa-i spunea pe atunci. Şi am mers pe Limba Noastră până la miezul zilei, tot întrebând de Uniunea Scriitorilor. Duceam cu mine ultimele numere din „Revista V" şi rugămintea redactorului şef de a stabili contacte şi legături cu oamenii de condei din această parte a neamului nostru.

Într-o clădire impresionantă, la primul etaj cum spunem noi, la etajul doi cum se spune în Basarabia, am fost primit de domnul Mihai Cimpoi. Înalt, sobru, cu fruntea plină de semnele unui om inteligent, secretarul Uniunii Scriitorilor a fost plăcut impresionat de faptul că în „Revista V" a găsit referințe la apariția nouă a revistei „Eminescu" aflată la al doilea număr. Când a aflat tonajul în care ne permitem să scoatem revista, a fost şi mai surprins. Fără nici un cuvânt, mi-a dăruit câteva din cărțile celor pe care domnia sa îi considera demni de a fi recenzați de criticii revistei noastre, promițându-mi un material extrem de interesant peste trei zile. Probabil că urma să-l întocmească în acest interval de timp.

Am vrut să-l văd pe Grigore Vieru şi i-am cerut domnului Cimpoi acest lucru. O cută dureroasă i s-a instalat pe față. Am aflat că e bolnav şi se află undeva într-un sanatoriu pentru refacerea stării de sănătate. I-am mulțumit şi am plecat spre birourile revistei „Literatura şi Arta".

De ani de zile eram abonatul revistei. O citisem şi atunci când era scrisă în ruseşte şi atunci când era în româneşte, dar cu caractere slave, ca şi acum când era latină de la un capăt la celălalt. Vroiam să-l cunosc pe Nicolae Dabija şi să-i aduc mulțumirile mele pentru neostenita luptă pe care o dusese necurmat ani de zile prin revistă, pentru latinitatea noastră cea din totdeauna. Nu l-am găsit. Era plecat în concediu. Am dat peste nişte tineri, abia angajați, din colegiu, care nu ştiau mai nimic din ceea ce vroiam să aflu. M-am mulțumit să-mi propun să revin peste cele trei zile când tot aveam să vin la Uniunea Scriitorilor.

Flămând şi obosit, am părăsit clădirea Uniunii şi a diverselor reviste literare, purtându-mi paşii tot pe Limba Noastră, fosta Kievskaia, până spre sediul revistei condusă de Leonida Lori. O văzusem la posturile de televiziune moldoveneşti, contestată şi adulată în egală măsură. Ştiam că e brunetă, că are mult curaj şi că e poetă. Câteva poezii le citisem în „Literatura şi Arta", dar atât. Pe Grigore Vieru îl întâlnisem şi în volumul „Rădăcini de foc", dar pe ea nu. Oricum vroiam să-i iau un interviu separat şi să o fac o colaboratoare permanentă a revistei noastre. Cel puțin, aşa stabilisem cu Traian Olteanu, redactorul şef al revistei noastre.

Deşi între numărul de la Uniunea Scriitorilor şi numărul revistei „Glasul" nu era decât o diferență de treizeci de numere, am mers mai bine de o oră până când am ajuns în zona indicată.

Şi ca un făcut, după ce mi se umflaseră picioarele de atâta drum, sediul situat într-un modest imobil era pustiu. Leonida Lari era într-o şedință de parlament. Acolo se grăbise şi Mihai Cimpoi, mi-o spusese doar şi nu m-am gândit că s-ar putea să dureze atât de mult. Uşor înfuriat pe neşansa mea, m-am întors spre Casa Cărții, pe lângă care trecusem în grabă şi de unde puteam lua troleibuzul spre Ciocana. Casa Cărții sau „dom knighi", cum trebuia să citesc pe firma imobilului, era la fel de impozantă ca şi clădirea Sovietului republicii aflat nu departe în zonă. Intru şi rămân plăcut impresionat de rafturile pline. Lenin în variante multiple, dar şi Marin Preda, legat între coperțile unei reviste de lux cu „Cel mai iubit dintre pământeni", la un preț extrem de accesibil. Îl cumpăr pentru gazda mea, vrând să-i fac o bucurie. Aveam să aflu, că-l cumpărase mai înainte. Ghinionul m-a urmărit în ziua aceea până la capăt.

Şi pentru ca să-mi treacă amărăciunea, am găsit poeziile lui Eminescu editate la noi în anul acesta jubilar şi le-am luat pentru mine. În România nici vorbă să le fi putut cumpăra.

Ajuns acasă, îmi istorisesc neşansele şi sunt sfătuit să merg mai devreme dacă vreau să-i găsesc cu adevărat pe cei care mă interesează. Îmi propun acest lucru, golesc o sticlă cu băutură răcoritoare, mănânc ceva şi particip la evenimentul zilei, filmele video de seara târziu. văd nişte rechini maltratând o plajă de americani zăpăciți şi prostiți care acționau fără nici o faimă, enervându-mă. Mai văd un film cu nişte evadați paranoici terorizând populația paşnică reprezentată de tot felul de semibărbați, care deşi dădeau impresia că sunt gata să facă mereu pe ei, reuşesc să vină de hac abililor terorişti.

Dimineața pornesc cu noaptea în cap la revista „Glasul". Ajung la prima oră, dar întâlnesc ceea ce mă aşteptam să întâlnesc: birourile goale. De parcă ar fi la revista „Contemporanul" în vremea dictaturii comuniste, când Ulici şi ai lui jucau interminabile partide de şah, dar numai dup orele 10…..

Va urma

poezie

CĂLIN SĂMĂRGHIȚAN

Punct mort

Ți-am promis moartea mea
ca o hârtie aruncată din turn,
ca un cearceaf alb în vânt.

Murim, Francesca
şi nu ştim că murim.
Va trece o seară,
o zi,
apoi o generație.
Ocolim mereu acelaşi răspuns,
acelaşi zid înainte,
acelaşi Atlantic.

În spitalele albe vor sta
îngeri la coadă
pentru transfuzii.
Îşi vor schimba sângele lor alb
pe scuipatul nostru alb
şi ne vor privi în ochi
printre tuburi.

Le vor vinde apoi în piețe pielea de înger.
Vor lua un preț bun,
hohotind.

Un măr va muşca din tine
din umărul tău,
din pântec.
Vor pune lacăt grădinii
şi vom muri flămânzi la porțile ei.

Cântecul ei trist

Ar fi trebuit s-o crezi,
ea cânta atât de bine
de parcă toamna se prăbuşea
de parcă murise o lume
şi toți râdeau
când ea plângea
în cântul acela.
Ar fi putut să panseze cu mâinile ei
armate,
săruturile ei ar fi putut potoli conflicte
planetare.

Dar ea plângea
lua un fum de țigară,
buzele ei care-ar fi potolit războaie
care te-ar fi putut face să uiți...

pianistul cânta doar pe clapele negre

luau un fum de țigară buzele ei
şi plângea
şi era frig
era iarnă deja
o iarnă fără regrete.

Enstază

Blând august.
Pe naiba, e cald ca-n iad.
Acum o ninsoare ar fi raiul.
Sau Apocalipsa.
Să faci un bulgăre,
să faci un bulgăre imens
şi în el să sapi o peşteră.
Una pentru tine
şi una pentru Moise.
Când a despărțit Marea Roşie
era vară,
că dacă era iarnă ar fi despărțit Gheața Roşie
în bucăți
şi poate ar fi inventat mai repede
şi mai vesel
Coca-Cola.

Aşa: Ilie vine mai târziu,
Coca-Cola încă nu e inventată
şi lumea e abia la început.

Dacă ar fi vară în iarna închipuită din vara asta
ar fi exact invers.
Simplu.

Celălalt Enkidu

Enkidu ştia mai bine. Nu, n-are cum să fie rotund. Pe vremea lui Ptolemeu era plat ca-n palmă, vorba poetului. Apoi, ne-am deşteptat noi şi-am zis că-i rotund. Cam ca o minge. Şi-am şi demonstrat că-i rotund. Dar trebuie să ne explicăm asta în fiecare zi.

Apoi am zis, tot noi, păi atunci şi Universul e rotund. Şi acum vine unu tare şi zice: bă, universul e plat! Şi a şi demonstrat că e plat. Stăm pe o planetă rotundă într-un univers plat! Ce să mai crezi? Eu zic să-l întrebăm pe fratele nostru Enkidu, care ştie mai bine.

- Enkidu! Bă, Enkidu!

- Uf, e ocupat cu leii!

Gratii în tavan

Micul dejun la parter.
Acolo o planetă îți dă ocol,
apoi un tren,
apoi o vrabie.
O specialitate bulgărească
are rahat roşu exact prin mijloc.
Cafeaua cu gândul la lift
la lungul drum până la şaişpe.
Uneori se opreşte la 6, ea
coboară la 6
şi nu ştii ce să faci;
“no understand”.

Şi vrabia se izbeşte de gratiile din tavan.

“Bulgaria” cu verde.
De parcă ai mânca la micul dejun prune acre
cu cremă de ciocolată.

Andrei Velea – “aplaudăm vidul”

timpul îşi roade în linişte coada
*
la marginea unei ţigări proaste
un om beat vorbeşte de tatăl său

cineva te acuză-ntr-un bar de lipsă
de sens

mai e şi-o fată care te tot invită-ntr-
o taină:
de-atâtea zile o refuzi,
că s-a plictisit până şi câinele ei
(iar acum îşi roade în linişte coada)

de astăzi nu mai aplauzi vidul
şi nici prietenii care se cred poeți:
ştii bine că ei, în mațele timpului
lor,
şi-arată reciproc foi de hârtie cu
zeci de noduri înşirate pe ele

la urmă rămâi doar tu să te prinzi de şiretlicuri,
doar tu şi ți-e mai uşor să spui:

iubitele voastre au prins mucegai, prieteni caraghioşi,
deja sunt ani de când vă bârfesc printre obiecte

critica rațiunii impure
*
în camera mea secretă am invitat o fată senzuală
şi-i vorbesc de kant

ea nu mă crede nici liniştit, nici aberant:
ea are despre mine o singură părere,
şi-aceea mai vagă ca ceața;
peste două zile am să-i rețin numele, promit!

însă azi îi vorbesc cu patimă de kant: gesturile mele, aerul
incert…
s-a construit ceva în jurul nostru, s-a pus un geam, o uşă
şi deja suntem priviți:
nu mai e camera mea secretă, nu mai e nicio fată,

ci, față-n față cu immanuel kant, îi vorbesc despre el!

e-un aer molcom, erotic,
sunt fantoşe care ne privesc cu aberantă tandrețe;
nu mai agită nimeni în public vreo ureche,
nici interlocutorul meu măcar…

doar eu care să rețin totul:
şi promit, am s-o fac!

despre cum trişat la cărți
*
de fiecare dată când se bea la mine,
cineva împrumută cărți; refuz, insistă:
ultima dată mi-a luat două volume din pessoa

acum însă, am fost eu cel care,
două ore în camera ei plictisit ascultând-o,
am rugat-o să-mi aducă o scamă din celălalt colț
al cartierului

între timp mi-am furat propriile-mi versuri,
pe care nici de două zile nu i le dădusem

sunt sigur: nu va băga de seamă,
chiar dacă pe masa ei a rămas o urmă grosieră,
iar când a revenit în cameră,
mă ascundeam după versurile acestui poem,
hlizindu-mă uşor tâmp

pentru un pahar de absint
*
m-ai ajutat să mă decid: nu te-am iubit!,
te-am părăsit prea intrigat să se fi întâmplat asta…

dar poate niciodată n-am făcut-o
şi m-aş putea părăsi chiar şi pe mine
ca pe-o cămaşă aiurită,

cândva într-o dimineață
c-un soare frustrat la marginea ei

când toate se întâmplă într-o franzelă
*
imaginație bruscă:

o fată pe-al cărei chip l-am desenat pe-al meu
şi pe care o strig cu numele meu

noi nu facem dragoste, nici nu ne adorăm!,
noi ne rezumăm la a fi
fazi şi superbi în zodia noastră idiot-ideală

ea-mi spune acum un secret şi-nchid ecranul
pe care desenez astea:

voi ieşi pe stradă, voi admira câțiva mediocri
şi-mi voi îndesa mai târziu în urechi
vise erotice şi idei despre mine

în care să nu mă regăsesc
nici măcar preț de o clipă

Carmen Sofianu

Clipa

Candva
m-ai respins
cu toata fiinta ta ;
indiferenta m- a durut mai rau
decat palmele cuvintelor
pe care mi le-ai fi putut da.
Acum ma chemi,
iar eu
mi-am educat inima
sa nu te mai vrea.
Am tinut-o
flamanda de iubire
si asa am invatat-o
sa moara,
putin cate putin.
Nu te gandesti ca
o asa emotie
ar putea-o ucide pe loc ?
Si totusi,
spre clipa asta
a nadajduit mereu.

Ramas bun

Timpul nu a vrut
ca noi sa ne cunoastem,
doar vocile noastre s-au intalnit
intr-un dans al poeziei pe panza.

Radu Vasile Chialda

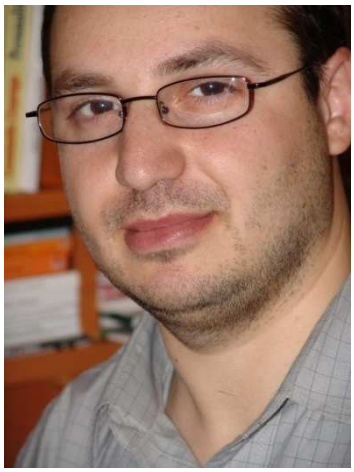

Despre apocalipse imaginare

Sertare colective din creier au
fost închise
Cu lacăte uriaşe de-oţel întărit
de cuvinte,
Iar dosare prăfuite aproape de
la naşterea mea
N-au mai fost rânduite de mult
în jurnal.

Pagini întregi scrijelite cu
gândul,
Aşteptă să se nască pe alba
hârtie,
Iar glosare cu indici de nume şi-anexe de vise
Au stat mereu formalizate, gata să fie rostite.

Cheile raţiunii-au deschis dosarele-ncuiate
Şi-am reuşit să listez pe-această cale
O seamă de-atlase ascunse în minte,
Vechi şi inconştiente apocalipse imaginare.

Balaurii minţii-au ieşit acum la iveală
Şi-au început să umble pe foaie,
Iar gândurile-amăgite de frica pieirii
Au devenit rugăciunile-mpietririi de timp.

Infernul Satanei şi lumea divină
Mi-au evadat de pe limbă în stih,
Mi-au transformat poezia-n legendă,
Iar rima a-nceput să piară subit.

Îngerul care mai sunt

Moartea n-avea cum să mă privească-n ochi,
Nici n-avea dreptul să-mi zâmbească,
Dincolo de mine se-ascundea surâsul divin,
Iar zborul de înger e viaţă-n senin.

Cândva am fost un înger...
Încă mă mai rod rămăşiţele îngereşti,
Rănile s-au prefăcut în vis şi-n aripi deschise
Mereu îndreptate în sus.

Am iubit omul şi-am devenit asemenea lui,
Mi-am dorit fiorul iubirii şi-a sărutului gust,
Îmi plăcea nespus de mult strângerea-mbraţe,
Să-mi cuibăresc propriul loc în inima cuiva.

M-a născut şi mama-mi spune încă înger,
Am cunoscut plăcerea zborului înalt,
Mai bat zările cu aripi colorate,
Sunt încă omul care-a fost odată înger.

Dar îngerul din mine e încă acolo,
Pitit în sine însuşi, mistuit de plăcere,
Uns cu alifiile ce-i amorţesc esenţa divină
Şi-nlănţuit de dorinţa măştii sale de-a fi.

El însuşi s-a-nchis între viu şi etern,
Cu aripile frânte şi-atrofiate de timp,
Cu aripi obosite să mai lovească-n pereţi,
Să se izbească de carne şi oase din plin.

Cu Dumnezeu la plimbare

Am ales să plec cu Dumnezeu la plimbare,
În speranţa că îmi va da un colţişor de Rai
Şi-mi va înmuia sufletul în propria-I esenţă divină.
Am ales să nu mai bat câmpii căutând portiţe subterane
Şi pasaje secrete născocite de oameni nevolnici,
Pentru a pătrunde fraudulos în Raiul Său.

Am ales să-L ţin de mână ca un suflet de copil,
Să mătur cu mantia de înger primită în dar de la Dânsul,
Tot praful drumului, prin deşert până-n Rai.

Am ales să culeg doar poame mestecate de alţii,
Să umplu cu pietre spălate de râu coşul durerii din spate,
Decât s-asaltez mărul cu-armate de rugi prihănite.

Am ales să bat gonguri povestind cete de vină,
Să smulg răul din mine căutând să-i mănânc rădăcina,
Scoţându-mi din adâncuri de fire ispita cărnii de-a fi.

Am ales să-mi trăiesc peisajul vieţii
Stropindu-i florile tinere cu miresme de veşnicie,
Şoptind, să prindă viaţă cuvinte albastre de înger.

Am ales să plec cu Dumnezeu la plimbare
Bătucind cărările vieţii de-apostol, ca suflet
Ce-ar sta mai bine să-I fie alături, decât să rămână stihie.

Cărăuşul de apocalipse

Am închis ochii în plină gară,
Aşteptând ultimul tren
Care duce spre tărâmul
Apocalipselor de vară.

M-am retras ştrengăreşte
În sala de aşteptare a viselor trecute,
Crezând că mi le voi aminti
Înainte de a le uita pentru-o eternitate.

Mi-am ţinut ochii-ntre-deschişi
Mult înainte de-ai închide de tot,
Sperând că voi găsi-ntre timp
Un final fericit al visului din noaptea trecută.

Însă peroanele gării dintre lumi
Şi forfota călătorilor captivi,
În staţia timpului cu semafoare programate de toamnă
Mi-au tulburat scenariul ultimului episod pe Terra.

Înainte de-a fi închis ochii-ameţiţi de lentile şi rame,
Părăsit de ultima picătură de voinţă şi vlagă
Mi-am verificat sacoşa de gânduri
Şi-am dus la gunoi o parte din ele.

Apoi am adormit amintindu-mi
De vânzătorii de-apocalipse,
Din Târgul Imaginarului de la capătul lumii,
Un port la Marea Amăgită de vreme.

În trenul care nu se mai întoarce
În vagonul nouă punct şapte, şase, trei,
În compartimentul scenariilor mai puţin credibile,
Mă aşteptau înghesuite bagaje de sfârşit…
De iarnă.

Am sperat până în ultima clipă
Să am un biletul fals…
Cu dus întors,
Am sperat să vină totuşi,
Primăvara.

Teodor Dume

doar oamenii buni mor în decembrie

doamne, cum să explic ceva ce rămâne fără sens...

tata a murit într-o noapte de joi spre vineri

aerul greu amplifica teama
sub cerul atât de rece şi negru
se prăvălea ca un bulgăre lumina
adâncind disperarea

undeva s-a produs o greşeală

mama avea ochii sticlați şi
mirosea a pâine proaspătă
mă ținea strâns cât mai aproape de piept
să mai fim împreună doar pentru o vreme

dincolo de toate acestea
chiar şi Dumnezeu clipea îngăduitor

poate sunt vinovat în ideea că
n-am ştiut să aprind o lumânare pentru tata
dar exista riscul să nu pot să-l mai strig
ca atunci când îmi doream să fiu bărbat
şi îi imitam toate mişcările
însă am învățat cu timpul
că acel ritual
e jumătatea care rămâne aici

mi-e teamă acum
respirația îmi abureşte vederea
bântui printre imagini
undeva la margine cade o stea
îmi aduce aminte de copilărie
de serile târzii în care număram
stelele în cădere şi inima îmi bătea
ca aripa unui fluture

nici nu ştiu dacă totul e adevăr sau minciună

dar ştiu că dincolo de clipa aceasta
mă aşteaptă tata

şi e decembrie

am glezne de sticlă realitatea
muşcă din mine sufăr dar nu spun nimic
nici nu vorbesc despre tata

e decembrie

şi oricum anotimpurile se repetă

peronul de pe partea stângă

de la o vreme începe să mă doară rău spatele
la ora când cocoşii echilibrează noaptea
tresar îmi rotesc ochii prin cameră
cobor din pat şi ca un ultim gest
îmi pipăi părul până mă pierd prin
respirația albă a pereților
dincolo de geam
cade o stea
gândul se ghemuieşte în mine
într-un colț al gurii
se opreşte o rugă
ca o tristețe
stau încovoiat cu umerii grei
şi aştept

în fiecare zi aştept şi îmi spun
că trebuie să plec şi că
în mine
n-a mai rămas nimic
chiar nimic
nici măcar o tristețe

nu pot inventa lucruri
timpul mi s-a lipit de tălpi
şi e greu ca o bucată de lut
oasele chircite unul într-altul
reazemă carnea puțină şi ea
doar jumătate de trup îmi ține umbra

în fiecare zi
îmi spun că trebuie să plec ştiu
în mine există o gară cu peronul
pe partea stângă
biletul doar dus se cumpără
în a şaptea zi când Dumnezeu
deschide albumul cu fotografii
priveşte şi lasă un semn

totul pare să fie perfect

cotrobăi prin sertare şi încep să împachetez
şervețelele cu dedicații de la primele întâlniri
globul cu iluzii şi câteva zile
doar câteva
cât să-mi ajungă până la ultima oprire

nici nu ştiu dacă am luat totul...

Virgil Titarenco

stare de emigrant

via□a
cea mai cumplită stare de emigrant
mereu străin printre cei care au ajuns acolo
în vîrsta aceea
în felul acela de via□ă
înaintea ta
ei te privesc a□a cum meri□i
un intrus un novice
unul cu valiza în mînă
mereu găse□ti pe cineva
care se va apropia □i î□i va spune despre cînd era el
sau ea de vîrsta ta
cum erau verile □i toamnele cum erau oamenii vinul căr□ile
î□i va spune cum ar trebui să te sim□i
cum ar trebui să te adaptezi
să te resemnezi
nu te a□ezi bine □i trebuie să pleci din nou
spre un nou lagăr spre o altă zi alte fe□e
renun□i să î□i mai desfaci lucrurile
dormi îmbrăcat transpiri
te treze□i în mijlocul nop□ii
agitat
fără să □tii de care parte a pleoapelor e realitatea
tresari
î□i cau□i actele
afli din nou cine e□ti tu
pipăi conturul literelor numele
prenumele adresa codul numeric
personal
se face din nou bine
se face lini□te în cutia ambulantă
a existen□ei
diminea□a î□i iei din nou rămas bun
de la tine

copacul dinăuntru

mîinile □i picioarele
îmi sînt rădăcini
pentru copacul care cre□te
spre înăuntru
fiecare bătaie de inimă fiecare respira□ie
improbabile adieri
fo□net de frunze
în limba orelor
uneori seara mă ca□ăr în el
pînă sus
mă ghemuiesc
privesc departe
cum vara îmbătrîne□te
în mine
ca o femeie frumoasă

domnule Labi□

nu am mai ucis nimic
ca să mănînc
de multă vreme
doar cutii pachete borcane butoaie pungi conserve tuburi
saci
în jur
privesc o moarte disipată în prafuri □i paste
topită în seuri congelată în forme abstracte
o moarte fără viermi
o moarte cu adevărat moartă
nu mă face decît
să nu mor foarte repede
unde sînt zilele acelea
cînd mîncam ca să trăiesc
trăgeam la sor□**i**
cu degetul pe trăgaci
despicam locul acela cu unghia
unde începe □i se termină
via□a
□i mîncam domnule Labi□
mîncam

cambodian oud

nu te-am întrebat niciodată dacă îmi permi□i
dar în visurile mele de contrabandă
te răpesc uneori
te ascund
printre calabalîcurile
unei caravane albastre
în cotloanele ei ca în burta
unui pe□te uria□ rătăcim
ne descoperim pielea □i fiecare os
pielea ta miroase a fum
a seu de crocodil □i a oud
oasele î□i trec prin mine
ca suli□ele unor spahii
ca împreunarea unui altoi de smochin
închid carnea la loc
din locul din care ai ie□it
□î□ne□te apă □i sînge
mă dori pînă mori
diminea□a

introfanie de toamnă I

mi-am dorit să mă plimb cu dumnezeu încă o dată
printr-un cinematograf pustiu
din acelea ce stau dărîmate cu o jumătate de acoperi□ lipsă
apoi să căutăm ni□te fotolii mai acătării
să le batem bine pînă iese tot praful din ele
să ne tolănim cu picioarele pe spătarele din fa□ă
□i să plouă mărunt fără să ne pese în partea noastră
de cinematograf unde mai este o bucată lungă de acoperi□
să stăm de vorbă ca pe vremuri
despre cum e cu oamenii care n-au pîine sau n-au idei
sau n-au dumnezeu să îl privesc cum tace
nemi□cat ca □i cum m-ar ignora
să închid ochii să aud ploaia cum răpăie u□or
pe umerii de tablă scorojită ai cinematografului
apoi să mă trezesc tresărind
□i să nu mai fie acolo plecat numai el □tie pe unde
să mă simt singur □i să fie
toamnă

proză

Nicolae Cornescian

Mirajele morții

1. Tăierea aripilor

Auzisem un sunet bizar, ecoul amplificat de vântul tăios, amintind zbaterea aripilor ori ceva asemănător. Mi se părea că odată cu acea rezonanță absolut totul, în acele clipe de neliniște, când teama începea lunga-i călătorie, purtându-te spre tărâmul necunoscutului, totul încremenea şi te izbăvea de orice forță de ripostă. Ce puteam să fac? Aşteptam în tăcere. Ascultam, încercând să localizez sursa sunetului. Însă, în clipa imediat următoare, nu mai puteam desluşi cu exactitate izvorul acelui răsunet. Poate că totul s-a petrecut doar la nivelul subconştientului. Şi chiar am avut senzația că preț de o fracțiune de secundă, pe lințoliul de frunze negricioase văzusem alunecarea umbrei de pasăre. Am ridicat privirea. Cerul rămânea neschimbat, de acelaşi gri indefinibil. Indiferent de poziție aleasă, una pur ipotetică, totul părea identic. Tabloul acela exaspera prin lipsa oricărei învolburări. Dar poate că acel tipar static dăinuia dintotdeauna. Mişcările mele, gesturile pe cât de şovăielnice, pe atât de stupide, anulau desăvârşirea dată de farmecul neclintirii. „Dacă ceva se mişcase, gândeam, ceva străin şi tainic, însemna că puteam să găsesc drumul de întoarcere”. Orice învolburare avea privilegiul de a contesta perimetrul indefinibil al necunoscutului, îl anula ori, în cel mai fericit caz, diminua din prezumtiva sa nemărginire.

Nici nu ştiu cât timp am aşteptat triumful intuiție. Bănuiam că alături se mai afla cineva. Chiar şi acel aer închegat, la un moment dat, mi s-a părut că fusese străbătut de fascicolul respirației străine. În mrejele acelui iz stătut percepusem o emanare dulceagă, ceva ce amintea florile din scuarul copilăriei, dintr-o îndepărtare fastuoasă, tot mai mult estompată pe voalul memoriei. Ceva străin, lucios şi prezent străpungea spațiul static. Asemenea senzații trăieşti atunci când, pe neaşteptate, alții încep să-ți descrie amintirile tale. Asculți şi recurgi la analogii pentru că ceea ce ți se povesteşte simți că îți aparține în aceeaşi măsură. Aidoma suflului străin, fasciculului de văzduh stingher, gândul că încă se putea respira mă obliga să rămân acolo, să aştept ivirea posibilei ființe, vânându-mă în acele momente ori cerându-mi ajutorul. Însă glasul ei deocamdată devenea doar o presupunere, doar o chemare înverşunată, metamorfozată în brizele respirației extrem de prezente.

Şi totuşi, undeva în dreapta, apoi, în stânga, la o distanță imprecisă auzisem ecourile vocilor descriind o altă posibilitate. Cuvintele croiau realități aparente, se împleteau în dialoguri şi monologuri pline de sens ori, când frazele se rupeau din pricina altor sunete, pline de absurditate; ilogice chiar.

„De ce n-ai ales drumul întoarcerii?” „Pentru mine, dincolo de acest loc, nu mai există absolut nimic. Am făcut tot ce mi-a stat în putere, iar acum îmi rămâne doar aşteptarea”. „Puteai să revii în orice clipă. Întotdeauna exista o ultimă posibilitate”. „Am rămas acolo pentru că nu ştiam unde eşti”. „Puteai să răspunzi, să cauți, să mergi mai departe. Puteai să şi rămâi. Ştii prea bine că întotdeauna ne rămânea o ultimă şansă”. „Când ai plecat, strada a rămas pustie”. „Noaptea veneau alții. Marcau potecile cu semnele necunoscute. Mutau pietrele din loc”. Un sunet straniu rupse şirul gândurilor. Au apărut alte voci, rupturi de fraze, respirații întretăiate de freamătul metalic al frunzelor: „… m-am hotărât să renunț”, „…acolo începea tărâmul nopții”, „…întunericul ademenea toate umbrele şi nici nu mai exista vreo cale de evadare”. „În fața mea creşteau copacii…”. Alt sunet strident m-a adus la realitate.

În fața mea creşteau copacii seculari, zăplazurile mărăcinişului de un verde negricios, poteci mărginite de brocartul muşchilor şi albăstrelelor, un ştraif sticlos, în repezeală gravat pe stofa pădurii de vreun pictor neiscusit, încercând să reprezinte apa pârâului închegat în vecinătatea cadrului stacojiu ori alte deviații ale confuziei. Locul părea mărginit de zidurile umbrelor depăşind înălțimea coroanelor catifelate, vibrând în acord cu zefirii, păstrând amprenta gemetelor bizare. Auzisem un țipăt ascuțit, urmat de plânsul descompus până la icnetele prelungi şi invocatoare de îndurare. Trebuia să înaintez. Privind înspre locul din care răsări ecoul acelei voci tânguitoare, am observat că în spatele țesăturii de ferigi, plante agățătoare ori crengi fasonate în geometrii imprecise, la câțiva paşi de mine creştea un enorm perete de piatră. Uşa întredeschisă, din lemn de nuanța lutului, fusese cheia misterului ce urma să-l descopăr. Acolo, sub povara vegetației negricioase se ascundea drugul ei, o casă veche, din timpuri indefinibile, o vizuină ideală în perimetrul acelei răvăşeli sălbatice. În lumina amurgului totul căpăta nuanțe spălăcite, se năştea un fel de mixtură incertă între grena, oranj şi tonuri nisipii. Îndeosebi frunzele, peticele clarobscure, completând diformitățile simetriilor aparente, adăugau paletei culorilor cunoscute nuanțe greu de precizat, ceva ce se afla într-o veşnică glisare între gri, verde şi negrul umbrelor desprinse de siluetele arborilor, ca nişte huidume pietrificate în dimensiunea altei posibilități.

Odată cu mine, în acea casă tainică din inima pădurii, năvăliseră brizele lucorii, consemnând prezența vieții, mişcării, aerului în cele din urmă. Interiorul părea pustiit. Mai degrabă, aveam impresia că pătrunsesem în vreo peşteră săpată în adâncul abisului dintr-o reverie străină. Pe alocuri, îndeosebi în apropierea pereților pecetluiți cu paingul cutelor proeminente, aidoma urmelor lăsate de nişte gheare nevăzute, pregătite probabil pentru ultimele evadări, ferindu-se de orice contact cu zidul, creşteau arbuştii azurii, ca nişte decupaje de cer, când ploile anunțau trecerile în anotimpuri neclare. În mijlocul încăperii trona un jilț cu spetează de fier, cu picioare de marmură şi petice de postav atârnând pe marginile şezutului. Din punctul în care mă oprisem văzusem o mână albă, din cot şi până la încheietură legată de brațul scaunului cu nişte curele subțiri din piele ori ceva asemănător. Mi s-a părut că pentru câteva clipe chiar surprinsesem două sau trei mişcări repezite ale degetului arătător. Pe degetul mijlociu şi pe umărul dezgolit luceau nişte fire aurii, probabil, podoabele necesare pentru săvârşirea vreunui ritual secret sau trecut în uitare. Mă apropiam, străduindu-mă să nu distrug misterul acelei realități ambigue chiar şi printr-o simplă neatenție. Acolo, în acel jeț, era o femeie, o ființă străină, o nălucă ce ți-e dat s-o vezi aievea după ce, nu se ştie din ce motiv, ai visat-o cu câteva nopți înaintea întâlnirii decisive. „Se mai întâmplă, gândeam, se mai întâmplă să visezi ființa pe care nu ai văzut-o vreodată, iar apoi, în decursul aceleiaşi săptămâni, s-o întâlneşti în cele mai neprevăzute circumstanțe”.

Nu ştiam cum să reacționez, ce trebuia să fac şi, mai ales, ce puteam să-i spun. În privirea ei, în ciuda faptului că de la gât şi până la picioare fusese legată de acel jeț cu nişte hățuri de piele vineție, din acei ochi de nuanța văzduhului din interior se revărsa o acalmie apăsătoare. Capul îi rămânea sprijinit de spetează de rugină şi postav înflorat cu licheni şi muşchi mătăsoşi. Ochii obosiți şi goi nu încetau să mă privească. Sau poate că privea dincolo de acele ziduri, imaginându-şi lumea de afară, siluetele străine grăbindu-se neîncetat la întâlniri cu destinul neprevăzut, nereuşind niciodată să se încadreze în limitele timpului prescris. Sunt sigur că nu m-am înşelat în clipa în care pe obrazu-i drept observasem alunecarea lacrimii de un albastru ireal. Am privit în jur şi în apropierea oglinzii, înlocuind geamul, văzusem o bucată de pânză. Dar cu cât

mă apropiam mai mult de acel obiect, cu atât mai clar înțelegeam că, în fapt, mă apropiam de o aripă albă, nemaivăzută până în acele clipe; o aripă ce nu putea aparține vreunei păsări pentru că era mult prea mare şi atât de caldă. Am căzut în genunchi. Am privit în direcția ei.

- Cine eşti? am întrebat, dar nu primisem nici un răspuns. Simțeam că zidurile încep să se strângă, că aerul devenea mai greu decât lutul de sub genunchii mei, că am ajuns dincolo de orice posibilitate. Puteam să ies îndată. Uşa rămase deschisă. Însă sentimentul milei incomensurabile mă ținea în prizonieratul acelui loc şi acelui timp.

- M-au legat aici şi au plecat, zise ea într-un târziu. M-au părăsit pentru totdeauna. Au uitat de mine. Au uitat că exist. Şi totuşi am rezistat. Iar acum, acum ai apărut şi tu. Însă celelalte cuvinte fuseseră înecate într-un plâns prelung, ceea ce semăna cu ecoul ce-l auzeam cât timp mă aflam afară. Rezistam. Ştiam ce trebuia să fac. Legăturile tainice cu acel loc şi dorința de a mă simți trebuincios îmi dădeau puterea să merg mai departe. Încăperea aceea era spațiul în care râvneam să ajung vreodată, ceva ce doar ne imaginăm că ar putea exista, dar care există separat de cunoştințele noastre. Vocea ei, vocea acelei străine mă făcea să cred că ea mă aştepta cum se aşteaptă vreo pasăre întoarsă într-o noapte pustie, aducând cu ea crâmpeiele înaltului închipuit. Ea era acolo. Îmi şoptea: „ – Ai venit!”.

2. Instantanee cu frânturi de etern

Bărbatul sosit noaptea nu avea nici un nume. Toți îi ziceau „străinul”, ziceau că e un ins bizar, că vorbeşte în pilde şi proverbe nescrise. În fişa de prezențe, în locul numelui, doctorul Lyr trecuse punctele de suspensie, urmate de semnul întrebării. Motivul pentru care necunoscutul venise aici era cât se poate de straniu: în corpul lui creştea un loc gol. Asemenea astmaticilor din acel sanatoriu, situat în inima silvei de brad şi molid, omul respira greu, se sufoca şi simțea arsuri insuportabile pe întregul corp. Era ca şi cum o mână nevăzută, ținând un enorm urcior de aramă, mai mereu turna în viscerele trupului său picături de mercur şi de plumb topit. Mai apoi globulele imaginare se îmbinau cu sângele şi cu ramificațiile nervurilor microscopice se înhățau de epicarpul organelor vitale. Astfel începea chinul, durerea insuportabilă, glisarea la hatul demenței.

- Nişte umbre sărate îmi dospesc în suflet, zicea omul în timp ce personalul de gardă îi administra supradoze de medicamentații.

Auzind respectiva exclamație, doamna von Őstrich decise că străinul făcea parte din rândul persoanelor alese. Cuvântul „alese” în mintea ei se asocia cu şirul particularităților, desemnând, mai cu seamă, ceea ce gravita în jurul ideii de sacralitate. Tânăra doamnă, rămasă văduvă încă din vara trecută, înțelese că bărbatul ce venise aici aproape de nicăieri, dacă se luau în considerare zvonurile răspândite asemenea molimei în rândul pacienților, acel bărbat, pentru ea şi doar pentru ea, era sufletul întors de pe drumul de la marginea neantului. „În privirile lui creşteau noduli de lumină celestă” gândea în timp ce se plimba pe aleile din scuarul lazaretului. Evident că, ştiindu-l pe doctorul Lyr încă din perioada studenției, nu putea alege un alt centru de recuperare. Pe deasupra, condițiile de aici, locul ideal, atât de bine ferit de năvala tumultului zilnic, întreceau orice aşteptare. Chiar şi angajații sanatoriului dădeau dovadă de cordialitate şi ospitalitate lipsită de orice umbră de perfidie. În fond, aici era stația terminus, ultima haltă către etern.

- Credem că visăm, dar, de fapt, nu facem altceva decât să ne amintim ceea ce imaginăm în fiecare noapte. Şi nici nu ne dăm seama că imaginile din vis sunt frânturile veciei subiective, zise bărbatul, apropiindu-se de doamna von Őstrich. Ea îl privi cu spaimă şi-l întrebă cum se mai simte.

- Am visat că mi-au umplut trupul cu nisip şi cenuşă. Însă doamna von Őstrich, cunoscând destul de bine situația străinului, ştiind că pentru el lumea ideilor era mult mai reală decât realitatea însăşi, schimbă subiectul şi... tăcu. Se apropie de un molid secular şi rămase nemişcată. Stetoscopul doctorului Lyr, scăpat din greşeală, rămase suspendat la câțiva centimetri de sol. Câțiva porumbei, desprinşi de umbra pavilionului din mijlocul scuarului, păreau doar nişte pete de acuarelă din neatenție împroşcate prin văzduhul coagulat. Sforile de fum din spatele gardului de nuiele prinseseră forma arborilor pregătiți de migrare. Fluturii decupați din pânza storului liliachiu şi cioburile ferestrei sparte compuneau deasupra scaunului, formând cu pavajul aleii un unghi ascuțit, imaginea goblenului cu rafia ciuruită de ácele razelor rubinii. Frunzele din parc îşi schimbau nuanțele, umpleau bocalele, farfuriile şi glastrele de lut cât timp străinul, acomodat cu vremea schimbătoare, cu otreapa înmuiată în vinul stătut ştergea frunzele viei. Mişcările lui declanşau alte ritmuri. Cadrele tabloului general fuseseră schimbate într-un mod spontan. Era ca şi cum o mână nevăzută ar fi întors caleidoscopul şi acum, privite prin tuburile brizei sticloase, elementele întregii compoziții alcătuiau alte structuri. Bărbatul aranja lepidopterele de aba, separându-le de haosul cioburilor şi spărturilor luminiscente, iradiate de colbul ridicat. În sfera pulberii de umbre, firelor de lucoare şi parâmelor de văzduh, înnodate în zulufii zefirilor, tremurul degetelor prelungi lăsa urme incerte, conferind statorniciei refracții eronate. Doamna von Őstrich ar fi zis că respectivele greşeli se puteau asemui retuşurilor tabloului din verandă, înfățişând bidiviii fără coame şi cozi, păscând iarba albastră, crescută pe malul prins în refluxurile amurgului.

- Se năştea impresia că profilul sufletului de sub dermă fusese trasat cu vârfurile aripilor înmuiate în sângele sacru, interveni străinul, ascultând gândurile femeii. Abia când slobozii primul fluture din colivia umbrelor sparte, înțelese că simultan cu neantul prelins din spărtura zidului, peste siluetele scuarului curgeau răsfrângerile morții. Boala se rezuma la câteva pagini gălbejite, la folii de plastic fumuriu, la schițe şi rapoarte notate în grabă, oferind uitării ultimul cuvânt. Aidoma zborului fracturat, suferința se îmbina cu vântul ce se putea fixa doar cu sticle, cu membranele sufletului, aidoma pieilor tăbăcite, întinse între două schelete de arbori zbiciți. Şi chiar dacă porumbeii îşi continuau plutirea deasupra imaginilor răsturnate de pe oglinda iazului, în acea fixitate de forme şi păreri fremătau spiritele prinse într-o continuă alunecare spre tărâmul eternului.

Aplecându-se peste zăplazul de «*Paliurus spina-christi*», străinul ridică bisturiul de zinc. În aura trupurilor pietrificate făcu câteva incizii esențiale. Acolo unde viscerele sufletului închegau, formând plăgi de lucoare vâscoasă, el aşternea straturi de umbră şi rouă. Ochii deschişi, lipsiți de sclipirea privirii, eliberau întunericul închegat, dospit în găvanele trupului. Înțelegea că raportul dintre greutatea umbrei şi masa corpului dădea treimea exactă din valoarea ponderii sufletului. „Căci, gândea el, aidoma trupului, chiar şi sufletul are organele sale interne. Iar moartea nu e altceva decât unul din organele importante. Purifică amintirile şi toate simțămintele inutile veciei”.

- Spațiul pentru inimă e ceea ce timpul e pentru suflet, gândea femeia.

Amurgul devenea sărat şi în afluxul înserării, între două siluete de umbră, pe tăişul palei de lumină, încolțeau cheagurile chimozinei de cer. Macule frez, ca nişte giuvaiere de jar, ondulau reverberațiile luciului orbitor, acumulat în norii plasmei cleioase deasupra iezerului vitros. Străinul privi ceasul mecanic, dar secundarul se blocase între două cifre. Ştia că uneori timpul îngheța, iar cornul de apus al clădirii iradia tăceri sufocante pe când, din celelalte unghere, se revărsau ecourile ultimelor respirații. Reverberau acolo şi nişte sunete stranii, întârziate între antractele tăcerii pentru că lemnul din care fusese construite violinele se usca doar în varnițele întunericului. Ploua peste clapele pianului sau poate că era doar o părere, aidoma celei din vis, când i s-a părut că doamna von Őstrich îi spuse ultimul adevăr:

- În vis omul nu are nici o vârstă.

Părul ei avea nuanța corzilor de vioară. Şi chiar i s-a părut că acea femeie şoptise încă ceva, însă cuvintele, aidoma cioburilor de sticlă spartă, s-au risipit prin saloanele pustiite

ale sanatoriului cuprins de flăcări. În aureola fumului scorojit ea ar fi vrut să strige, să şoptească şi să respire, dar sângele se făcu praf. Acoperea arcuşurile de şperlă, desprinse de crengile ultimilor copaci. Nişte degete albe, ca de var sau nisip, neîncetat loveau în clapele pianului mistuit de foc. Abia când se întoarse înspre public, străinul observă că din statuetele de cenuşă în parcul lazaretului au mai rămas doar siluetele umbrelor pregătite de înălțare. Cel puțin profilul doamnei von Őstrich se mai putea salva. Dacă s-ar fi acoperit cu o pojghiță de lut reavăn, acea umbră putea fi trasă până la deschizătura lizierei. Apoi urma râul cu apa sărată, podul de scoici şi ultimul drum, un fel de nervură a sufletului, trasată în labirintul din inima silvei.

3. Cealaltă moarte

Vara ne mutam în altă casă. Aşa îi ziceam: „cealaltă casă”. Era o clădire veche, respingătoare, cu ziduri veşnic jilave, năclăite chiar, groase, dar goale pe dinăuntru. În ultimii ani fuseseră schimbate uşile, ferestrele, transperantele şi o parte din acoperiş. Au fost reamenajate încăperile subsolului. Am adus alte mobile, din lemn de mahon şi trandafir, rezistente şi necesare depozitării cărților rămase de la o rudă răposată. Muncitorii veniți la sfârşitul primăverii au săpat câteva grote în pământul argilos, astfel încât extremitățile tunelurilor, în peretele din subsol, deveneau nişte ferestruici, iar în exterior păreau fisurile canalelor astupate cu discuri de sticlă concavă. Grație acestei născociri arhitectonice lumina ce pătrundea în interior dădea impresia că, aflându-te în biblioteca subteranei – cum în glumă numea ea spațiul meu favorit – mai mereu pluteşti într-un acvariu enorm. Chiar şi cele mai neînsemnate mişcări, precum ridicarea ziarului, din neatenție scăpat pe pavimentul de gresie neagră, frunzărirea cărții sau tremurul creionului ce lăsa urme ilizibile pe foi imaculate, toate acele gesturi se diminuau până la impresia stării de nemişcare. De alte dăți, dacă surprindeam pe cineva în acea încăpere – ea, sora ei sau vreun muncitor de întreținere – percepeam acea prezență străină doar dacă acel cineva, oricine ar fi fost, începea să vorbească. Talazurile, consistența şi trepidația luminii anulau orice formă de umbră. Dacă te aşezai în jilțul de lângă etajerele supraîncărcate cu Laminaria digitata, Porphyra yezoensis ori Ascophyllum nodosum, vedeai cum murii de un verde marin, cu fiecare secundă, măsurând statornicia liniştii, începeau să se dilueze, să-şi schimbe nuanța, pe când, încăperea, cu tot ce era în ea, se deda rotirilor temperate. Respirai greu şi, instinctiv, te apucai de brațele fotoliului. Urmau înlănțuirile sunetelor oprimante. În cavitățile pereților susurau acordurile valurilor îndepărtate. Poate că aşa începea viforul neliniştii, halucinația sau demența.

Apa de aici avea gust de peşte. Înainte de a fi consumată, ele o fierbeau şi o depozitau în chelarul catului superior. Sora ei zicea că întunericul în care se păstrau baloanele de sticlă schimba proprietățile lichidului vital, îl purifica şi îi conferea transparența necesară. Ea, în schimb, nu acorda nici o importanță acelor amănunte. Prepara ceaiuri de beladonă, romaniță, ceaiuri negre; le turna în paharele de iena şi, după gust, uneori adăuga sare de lămâie, zahăr sau esență de rom. În general, îmi recomanda ceaiul verde, fără zahăr ori vreun alt îndulcitor. Spre seară cu toții se adunau în livada din spatele casei; degustau acele băuturi aromate, ascultau uverturile brizelor, dar nu cutezau să-şi mărturisească ceea ce, treptat, isca agitații: în vibrarea tăcerii tot mai insistent se insinuau nişte sunete bizare.

- E ca şi cum, zise ea, venind după pocalul gol, ca şi cum din clepsidrele sparte s-ar fi scurs clipele visului.

Nu îi răspundeam pentru că ştiam foarte bine că acele sonuri nu erau doar nişte năzăriri deşarte. Erau un fel de cântece ale apei din râurile pădurii, urmând fluxuri clare, până la izvoarele risipirii în mii de ecouri nestăvilite. Apa interpreta simfoniile eternelor singurătăți. Fundalul vibrant şi aproape metalic se succeda cu ecouri tăioase, apostrofatoare chiar. Glasul pătrunzător fusese împrăştiat de aripi, arbori şi frunze ce nici într-un caz nu puteau fi radiate de lamele sticloase ale râului pentru că rezonanțele freamătelor sale aparțineau altor dimensiuni. Cealaltă voce ori ecoul asurzitor se desprindea de refracția apei stătute, oglindind păsări albastre, învinse de vifor, trunchiuri îngenuncheate pe malurile nopții, umbre străine şi mâini, adunând flori autumnale. În asemenea voci se puteau auzi chiar şi zbateri de zboruri, respirații şi şoapte dintr-un timp uitat. Aidoma luminii filtrate de tuburile subterane, acele sunete ne invadau casa. Izvorau din adânc, din plămânii pământului, fermentând între crustele de cromit, hematit ori vreun alt minereu. Urcau în pereți, în vidul lor, învingând tremolul tăcerilor stăruitoare, spumegând şi strunind stări confuze. Dispersându-se, deveneau gânduri, izuri, lucori şi unduiri derutante.

- În această casă, accentuă ea, viețuiesc şerpuirile glasurilor apuse.

- Au plecat cu toții, strigă sora ei, referindu-se cu siguranță la acei zilieri.

- Ar trebui să ai grijă cu ce flăcări îți hrăneşti umbra pentru că, uneori, hlamidele de cenuşă sunt purtate de sufletul stins, spusesem, încercând să înfrunt năvala şoaptelor agasante.

-… dar, mă întrerupse ea, trebuie să recunoşti că există umbre lăsate de lumina zilei, cum există şi umbre desprinse de licărul nopții.

Apoi s-a apropiat de perete şi cu ceva solid şi ascuțit lovi de câteva ori în tencuiala igrasioasă. În acest timp se ivi sora ei, ținând în mână cuțitul de bucătărie. Aprinse trei lumânări şi trecu lama tăişului prin flamele aproape vitroase. Zise:

- Astupasem cu ceară cavitățile uşii. Priveam cu stupoare. Mi se părea că geamurile se mutau de pe un perete pe altul, iar cercurile de fum multiplicau alte cercuri şi astfel se năşteau spiralele beznei. Ea mă prinse de mână şi mi-a zis să plecăm pentru că murii clădirii s-au umplut cu apă.

Le urmam în tăcere. Urcând treptele de marmură albă, mă sprijineam de umărul ei pentru că nişte valuri lipicioase, de ceară azură, curgeau, croind pledul prins cu nişte tije ruginite în locurile de îmbinare ale fiecărei trepte. Aveam impresia că păşesc în gol, că sub povara frunzelor de plastic topit pălimarul scării se dilua, iar glastrele căpătau forma sfeşnicelor. În mâna dreaptă sora ei ținea peştele ce încă se mai zbătea. Nu ştiam cât din ceea ce mi-a fost dat să văd putea fi adevărat şi cât era iluzie.

- Unele clădiri se proiectează aici şi se construiesc dincolo.

- Altele nu sunt altceva decât pastişele schițelor creionate acolo şi ridicate în această viață. Casa noastră…

Refuzam să mă amestec în dialogurile lor, deoarece ecourile căpătau alte ritmuri.

- Sub ultima cărămidă ei îngroapă umbra păsării.

Sunetul se făcea tot mai clar, ascuțit, dureros. Nu mai exista nici o cale de întoarcere. De sticla uşii se încleiaseră aripile cerului, grele şi noroioase. Ceva ca un nor mâlos se desprinse de tavanul albastru şi căzu peste masa de sticlă. Aş fi vrut să mă ridic şi să adun cioburile, însă ea s-a împotrivit, spunându-mi că ar trebui să dorm. Dacă închideam ochii, mi se părea că mă aflu într-o luntre de lemn putred, iar apa neagră şi rece mă purta înspre adâncurile orizontului, spre locul în care ziua se despărțea de noapte, lăsând pe velința văzduhului pete de umbre, de zboruri şi vid. Râul acela, cum mi-a fost dat să înțeleg, curgea doar în timpul apusului. Se oprea lângă o casă de lemn, cu uşile veşnic deschise, cu geamurile sparte şi zidurile vopsite cu şperlă şi smoală. Am intrat înăuntru, dar nu am zăbovit mult deoarece, la scurt timp după apariția mea, în holul imens pe aceeaşi uşă intră un cal alb, precum visul ce uneori se opreşte pentru câteva ore. Pe sticla ochilor săi verzi, într-o perpetuă pendulare, se roteau peşti şi păsări. Oglinda spartă, suspendată între două statuete de bronz, amplifica sclipirile stranii, descompunând privirile bidiviului în fascicule de văzduh fluid, în sfară şi macule de lucori nisipoase.

Animalul păşi înspre una din încăperi şi în urma sa apăru un bărbat îmbrăcat în alb. Reverenda lungă, dintr-un material lucios, îi ajungea până la nivelul genunchilor. Gulerul şi manşetele erau împodobite cu solzi şi pene azurii. În locul brâului fusese legată o fâşie de năvod. Pantalonii de nuanța ninsorii şi sandalele cu talpa de lemn completau vestimentația străinului, oprit pentru câteva clipe în fața aceleiaşi oglinzi. În acvariul ce-l ținea în brațe, în urzeala pânzei de păianjen şi mucegaiului sticlos, se zbăteau nişte fluturi mari şi albaştri.

- Restanțe de suflete, rosti bărbatul, privind dincolo de pânza oglinzii ca şi cum ar privi dincolo de refracția propriului vis. Unele oglinzi nu reflectă umbre, continua pe acelaşi ton liniştitor.

Am deschis ochii, dar nu mai era nimeni alături. Înfruntam zidurile de mucegai, croindu-mi drumul spre izvoarele sunetelor cunoscute. M-am oprit pe malul opus. De cealaltă parte a râului ea şi sora ei povesteau cu un bărbat îmbrăcat în alb. Nu mă vedeau pentru că apa dispersa orice formă de umbră.

Ion Iancu Vale

Autorăstignirea

Alerg spre mine şi mă caut
Dorm poate-n gândul unei flori
Sau mă-nfăşor in cânt de flaut
Ori mă împrăştii în ninsori

Mă am toreador şi taur
M-ațât cu roşu şi mă sar
Ochii îmi plâng nădejdi de aur
Si sub copite-adânc mă ar

Să cânt ca lebăda, se vrea
Dar eu mă gust de mult pierit
Căci într-o clipa dulce - grea
Cu Dor de cer m-am otrăvit

Neîmpăcat mă caut, trist
Spre soare încă mai privesc
Un singur frate am, pe Christ
Şi deci m-autorăstignesc

Îmi mângâi stânga pironită
Cu dreapta încă liberă
Sfidez retina-nmărmurită
Când tot înviu din literă

Şi iar mă caut, iar mi-e dor
Din nou m-autorăstignesc
Şi pregătit lucid de zbor
Un Semn aştept ca sa pornesc

Ioan Alexandru Despina

Povestea lui Belay

Cu două ceasuri înainte de lăsarea întunericului, Belay părăsi riada gazdei, trecu de Jbel Lakhdar şi pătrunse în Arset el-Bilk, unde căută adăpost din calea arşiței necruțătoare la umbra unui palmier. Aici adăsta zi de zi scăpătatul soarelui, privind prin ochii înceţoşați de albeață colcăiala medinei. Îi plăcea să amuşine prin nările fremătânde odorul pământului bătucit, năduşeala cailor înhămați la caleştile înşiruite de-a lungul străzilor ori mirosul dulceag de harissa. Toate îl încântau şi-i trezeau amintiri, toate în afară de putoarea grea de benzină a motoretelor ce goneau năuce printre oameni. Îşi mută apoi privirea asupra vânzătorilor de mirodenii şi-şi miji ochii pentru a desluşi grămăjoarele colorate de scorțişoară, şofran, ardei iute, piper, ghimbir şi kharkoum.

Hassan, negustorul ce vindea riifa dimineața şi băuturi reci după-amiaza, de cum îl văzu turnă ceai de mentă într-un pahar, apoi veni să i-l dăruiască lui Belay:

- Salam aleikum! zise acesta.

- Wa Alaikum as-Salam! îi răspunse negrul, plecând capul într-o parte în semn de mulțumire, apoi dădu pe gât ceaiul şi-i înapoie negustorului paharul.

- Şi ce poveste o să spui astă-seară? îl întrebă Hassan, aşezându-se lângă el şi frecându-şi tâmplele cu mânecile largi ale jellabiyei.

- Astă seară am să spun povestea primului rege al Tumbutului, zise Belay trist şi rar, mestecând fiecare silabă în parte. Pentru el totul era un ritual, de la primitul şi băutul ceaiului de mentă şi până la intrarea în Djemaa el-Fna. Cum destăinui numele istorisirii, un cârd de copii apăru ca din pământ şi începu să chiuie şi să se scălâmbe în jurul negrului, implorându-l să le spună câte ceva despre acel rege. Însă Belay îi refuză promițându-le totuşi că o să le-o istorisească tuturor mai târziu, după maghrib. Iar puştanii, mulțumiți de răspuns, o apucară care încotro pe străzile înguste ale medinei pentru a le da tuturor de veste că Belay o să spună în acea seară povestea regelui maimuță al Timbuktului.

Pentru Belay şi asta făcea parte tot din ritual. Învățase să-şi pregătească aşa cum se cuvine ascultătorii şi niciodată nu se aşeza în piață decât după ce numele poveştii pe care avea de gând s-o spună făcuse ocolul medinei şi atâțase imaginația copiilor. În vreme ce negrul privea pierdut soarele alb şi pal scoborându-se în spatele zidurile scorojite, Djemaa el-Fna începea să se umple de lume. Îmblânzitorii de şerpi şi negustorii de apă plecară, iar în locul lor sosiră zeci de tarabagii ce vindeau cuşcuş, harira şi tajine, mâncăruri al căror miros inunda văzduhul. Ceva mai departe copiii acrobați, îmbrăcați în sirwal roşu cu verde şi cu pieile goale, făceau tumbe, iar cântăreții bantu se apucară să bată frenetic în tobe. Belay însă nu se grăbea. Aşteptă să audă din minaretul Kautoubiei vocea muezinului, apoi se ridică, îşi strecură în buzunar misbaha din fildeş de cămilă şi intră în piață. Numai îndată o droaie de copii îl învălui şi îl însoți pe negru până la locul preferat al acestuia, lângă vrăjitorii ce întindeau în drum borcane cu fel de fel de animale. Pentru mai multă atmosferă, Belay îl chemă pe Ashur, un negru bantu ce nu ştia araba, să-l acompanieze bătând din tobă. Ashu, deşi nu înțelegea ce povestea Belay, se ghida întotdeauna după mişcarea buzelor şi agitația negrului yoruba.

După ce Belay se asigură că toții copii stau roată în jurul său, se puse să istorisească, mişcându-se dintr-o parte în alta, unduindu-şi mâinile şi vânturându-şi neîncetat poalele galabiyyei: “Istorisirea ce v-o spun acum - începu

acesta să vorbească -, sub lumina palidă a lui Sigui nu-i despre Olokun, zeul adâncurilor, ori despre Abassi, creatorul omului Efik, şi nici despre Legba, spiritul Fon ce-a încurcat limbile oamenilor. Istorisirea ce v-o spun acum, sub lumina palidă a lui Sigui, este despre Kete, primul rege al Tumbutului şi se petrece pe vremea când Nyame şi Odomankomo se mai luptau încă între ei pentru îmblânzirea animalelor. În timpurile acelea de demult pustiurile dintre Isa Ber şi Barbaria arareori erau umblate de oameni, iar cel mai nordic oraş, unde Kete era rege, se găsea în savana de la poalele muntelui Hombori Toro. Doar duhurile rele şi stafiile ce căutau calea înapoi spre lume locuiau pustiul, precum şi spiritele Abiku ce scoborau uneori până dincolo de valea râului Isa Ber pentru a mistui trupurile copiilor rătăciți. Însă niciunele nu se comparau cu Musso-Koroni ce intra în sate şi sădea zâzanie între oameni ori de câte o caravană se avânta să străbată pustiul fără nume. Iar când plecau, oamenii nu se mai întorceau. Pentru a zăgăzui spiritele rele, regele Kete s-a urcat pe muntele Hombori Toro pentru a cere ajutorul Minonei. Dar cum în vremurile acelea poporul lui Kete îşi trata urât femeile, Minona nu era de găsit. Aşa că a trimis în căutarea ei oameni încărcați cu daruri. O parte s-au dus înspre sud şi au intrat în pădurile Ghineei, alții au purces spre apus, acolo unde se varsă-n mare ținuturile Senegambiei, iar cei din urmă au apucat-o spre răsărit, acolo unde se-ntinde Bangana, cu ale ei nisipuri umblătoare. Vreme de şapte săptămâni a aşteptat Kete întoarcerea lor. Iar în acest timp pustiul înainta cărat de spiritele rele ce căutau calea înapoi spre lume. Care, deşi arătau la înfățişare ca nişte oameni, dar cum îți luai ochii de la ei se năruiau la pământ şi se prefăceau în movile de nisip. Când s-au întors cei dintâi oameni trimişi în ținuturile Banganei, pustiul trecuse deja râul Isa Ber. Însă oamenii întorşi din ținuturile Banganei dăduseră de Minona care şedea ascunsă în trupul unui tamarin. Oamenii au împodobit-o cu daruri şi i-au adus apă ca să-i ude rădăcinile, iar Minona s-a învoit să îi ajute. Ca să țină spiritele rele-n frâu le-a spus să construiască un oraş înăuntrul pustiului fără nume şi să țină aprinse-n el, noapte de noapte, lumini. Apoi să-l înconjoare cu păduri de tamarini pentru a stăvili spiritele de nisip. Cum a auzit acestea Kete a poruncit oamenilor să clădească un oraş pe malul nordic al râului Isa Ber, acolo unde un pârâu firav izvora din nisip doar ca să se piardă în nisip. Dar oricât se străduiau oamenii să care după ei stânca şi să aşeze piatră peste piatră, la căderea nopții nisipul şi vântul pustiului le dărâmau şi le împingeau în râu. Timp de şapte săptămâni, zi după zi, s-a străduit poporul lui Kete să ridice ziduri în deşert şi timp de şapte săptămâni, noapte după noapte, zidurile le-au fost doborâte la pământ. Până ce-au sosit oamenii trimişi în ținuturile Senegambiei şi i-au zis că au dat de Minona în apele adânci şi nesfârşite ale mării. Iar la primirea darurilor Minona le-a spus să nu construiască oraşul din piatră, ci din nisip şi pământ, lipite între ele cu apă. Căci între zei aşa este obiceiul. După cum Ebore şi-a făcut casa din nori, tot aşa şi oamenii trebuie să-şi facă oraşele ori satele din ce se află împrejur şi să nu caute mai departe. Iar poporul lui Kete a purces să făurească un oraş din pământ şi nisip pe malul de nord al râului Isa Ber, după cum i-a învățat Minona. Au culcat copaci mulți, apoi i-au despărțit pe de-a lungul şi au aşezat între cele două părți pământ amestecat cu nisip şi apă şi s-au rugat la zeul soare să-l zvânte cât mai degrabă. Apoi au luat trunchiurile, le-au pus deasupra şi iar au turnat între ele noroi. Ca să nu cadă le-au sprijinit cu alte trunchiuri. La lăsarea nopții luau cu ei lemnul şi se retrăgeau la sud de râul Isa Ber, într-o vale unde pustiul fără nume nu ajunsese încă. Iar zidurile de noroi pe care le lăsau în urmă păcăleau spiritele rele care nu-şi dădeau seama ce vor oamenii să facă. După ce au clădit zidurile, tot din noroi au făcut şi casele, unele deasupra altora. Apoi, ca să poată locui în oraşul din noroi, poporul lui Kete a făcut din trunchiurile copacilor uşi mari din lemn pe care le-au pus la cele trei porți: Bab Sahara pentru spiritele rele ce se duc după moarte în pustiu, Bab Neel pentru spiritele bune ce se duc după moarte la zeul râului şi Beb el Kibla pentru spiritele ce mai trebuie să trăiască o dată şi care se nasc după moarte în maimuțe. De cum se lăsa seara oamenii se retrăgeau în oraşul de noroi şi zăvorau porțile cu drugi grei din lemn, apoi aprindeau la ferestre lumânări din seu. Însă imediat spiritele Abiku au priceput că au fost înşelate şi au început să urle turbate. Nu mai aşteptau venirea nopții pentru a ieşi din pustiul fără nume, ci se năpusteau sub lumina năucitoare a soarelui şi mistuiau copiii ce se avântau să se scalde în râu ori femeile ce-şi spălau hainele în pârâul din apropiere. Chiar pe atunci s-a întâmplat să sosească şi oamenii trimişi de Kete în pădurile întunecate ale Ghineei. Ei au găsit-o pe Minona ascunsă în umbra neguroasă, iar după ce i-au oferit darurile pe care le aveau, Minona le-a spus ce să facă. Pentru a scăpa de spiritele Abiku poporul lui Kete trebuia să aducă maimuțe şi să le gătească asemenea oamenilor, apoi să aleagă una dintre ele rege, iar pe celelalte să le lase să se joace prin oraş şi prin împrejurimi. Şi atunci oamenii au pornit prin păduri şi au făcut întocmai cum i-a sfătuit Minona. Păcălite, spiritele Abiku răpeau din maimuțe crezând că sunt copii şi se retrăgeau apoi cu ele în pustiul fără nume. Oamenii se îngrijeau aşa cum se cuvine de maimuțe temându-se că altfel spiritele or să pătrundă în cetate şi or să răpească dintre ai lor. Fără spirite care să-l năruiască, oraşul din noroi a început atunci să înflorească. Când nu petreceau cu wargi şi wasa, oamenii lui Kete, însoțiți de maimuțe, porneau să cutreiere deşertul pentru a face negoț, ducându-se înspre apus până la Sana, unde locuiesc oamenii al-Bukum ce umblă goi, iar spre răsărit până în valea Eghellal, la poalele munților Baghzem. Oamenii lui Kete cumpărau sare din Bilma, takawt din Kugha şi săruri epsom din Kalimari. Dar oamenii din Bilma, Kugha şi Kalimari doreau şi ei să vină în oraşul lui Kete pentru a lua mai multe m'hoad de aur şi saas din grâul pe care oamenii îl păstrau în matamore. Însă Minona îi povățuise să nu lase pe nimeni din afară să pătrundă ori să se apropie de oraşul din noroi, căci atunci aveau să bage de seamă că oraşul e condus de o maimuță, iar spiritele Abiku, văzându-le mirarea, aveau să-şi dea seama că iarăşi fuseseră înşelate. Dar poporul lui Kete, fermecat de sare, takawt şi epsom a uitat de vorbele Minonei şi i-a lăsat pe străini să se apropie. Şi atunci, spiritele Abiku, aflând numaidecât vicleşugul poporului Kete, şi-au juruit să se răzbune. Cum ieşeau din oraşul cetate oamenii erau atacați de spiritele rele ale pustiului şi oriunde se duceau nu mai aveau scăpare. Nisipul le intra în gură, în ochii şi-n urechi, apoi le mistuia măruntaiele. Doar negustorilor veniți din afară spiritele nu le făceau nimic pentru că ele nu se puteau atinge de cei care nu se tem. Şi ştiind acestea, oamenii veniți din afară, pe cămile sau asini, au ucis maimuța-rege, iar din oamenii oraşului de nisip au făcut robi. S-au stabilit în casele lor şi s-au culcat cu nevestele lor. Au adus deşertul înăuntru şi au lăsat porțile deschise pentru ca poporul Kete să sufere caznele spiritelor rele. Adevăratul rege, mâhnit peste măsură de neghiobia de care dăduse dovadă, a pornit atunci în căutarea Minonei pentru a-şi cere iertare. A cutreierat de la un capăt la altul pădurile Mungo, şi-a cufundat trupul în râul Komadugu şi a rătăcit vreme de ani prin pustiul Kakagum. A pătruns în Agad, Halk, Wadi, Teder, Housa şi alte sute de oraşe fără nume, oprindu-se de fiecare dată în kasserea pentru a povesti cum a înflorit şi decăzut regatul său, Tumbutu, şi a-i întreba pe localnici dacă au văzut-o pe Minona. Oamenii se strângeau roată în jurul său şi îl priveau nedumeriți. Se hlizeau la maimuțărelile lui şi îi aruncau monezi de argint ori tablă. Dar de priceput cu adevărat, nimeni nu-l pricepea, pentru că nimeni nu mai auzise până atunci de Minona. Iar Kete strângea banii şi trecea apoi la alte oraşe repetându-şi descumpănit întrebarea: ştie cineva unde-i Minona, zeița care a ajutat omul să înfrângă pustiul?”

Ioan Barb

Neînțelesul joc al rătăcirii

Ultimele nopți cu zăpadă mi-au adus aminte de iernile vechi, am revăzut clișee din viață şi am înțeles că cineva îşi întinde tot mai des mâinile prin noi, cotrobăie în cuferele vechi din suflet şi le răvăşeşte interioarele, încât ne întoarcem pe linia ferată a memoriei înapoi, în locuri de care multă vreme am uitat. Dumnezeu doreşte să ne aducă aminte întotdeauna de ceva, să scoată la lumină un adevăr care a rămas prins în gheața amintirilor ca o corabie care iernează pe ocean la sosirea nopții polare.

Mi-am amintit de cele trei ierni petrecute ca militar în termen al forțelor armate ale Republicii Socialiste România, aflat sub jurământ, la Braşov, oraşul unde am văzut pentru întâia oară zăpadă la întâi noiembrie. La începutul primei ierni de cătănie mi-am dat seama că eram încorporat la o unitate ciudată. Ce m-a uimit de la început a fost faptul că eram o companie formată din cinci plutoane pestrițe: unul de şcoală de gradați, un pluton de gardă şi patru plutoane constituite în întregime din soldați aduşi de la canalul Dunăre-Marea Neagră, cei mai mulți unguri din Covasna, Harghita şi din Mureş, saşi din Sibiu, dar mai ales țigani din toate colțurile țării; cei mai mulți dintre aceştia din urmă erau puşcăriaşi care fuseseră condamnați şi ispăşiseră pedepse cu închisoarea înainte de încorporare. Am realizat de la început că eram unul dintre cei aproximativ o sută de oameni care nu aveam antecedente penale - probabil am fost recrutați cu scopul de a fi repartizați la şcoala de gradați sau pregătiți pentru a schimba garda permanentă pe care batalionul nostru o asigura la tunelele din Predeal.

În nopțile lungi ale acelei ierni am aflat de la militarii prospăt veniți de la canalul Dunăre-Marea Neagră despre lucrurile cumplite care se petreceau acolo, în şantier, chiar sub ochii ofițerilor care nu protestau sub nici o formă, ba din contră, ascultau orbeşte de cei de la conducerea partidului comunist; am auzit poveşti cu soldații înghițiți de malurile prăbuşite de pământ, soldați morți în accidente, călcați de roțile imense ale belazurilor, făcuți apoi eroi şi trimişi acasă în sicrie sigilate. Într-o noapte aduseseră în unitate sicriul cu un soldat mort, însoțit de o gardă formată din alți doi soldați vii şi înarmați; au dormit noaptea în unitate după care au plecat să-l conducă, cu onoruri, pe proaspătul erou acasă la părinții săi, într-un sat pierdut printre culmile Munților Apuseni. În unitate circulau tot felul de poveşti despre moartea soldatului. Cert este că s-a prăpădit într-un accident, tăiat de tren pe când punea sabotul la boghiul vagonului, ca manevrant "la cocoaşe", zona din gara Braşov unde se formau trenurile de marfă care aveau partide de manevră compuse exclusiv din militari în termen. În cei aproape doi ani de armată aveam să văd mulți soldați schilodiți sau trimişi acasă între patru scânduri. Aceşti manipulatori de vagoane erau recrutați, de regulă, dintre soldații cu şcoală puțină, sau dintre cei care trecuseră în viața civilă pe după gratii, oameni sărmani, de cele mai multe ori de la țară, fără educație, condamnați pentru că furaseră o găină sau te miri ce lucru de mică valoare. Făceau un curs de câteva săptămâni de instrucția transporturilor după care erau băgați direct "în pită", adică în partida de manevră, lucrând pe schimburi, douăsprezece oare cu douăzecişipatru, în regim CFR. Pentru muncă primeau, în afară de solda de 60 de lei lunar, câte o mică sumă de bani care se consemna pe un carnet de CEC şi care era înmânat fiecărui soldat la sfârşitul stagiului militar. Am adormit foarte târziu în noaptea aceea, ne tulbura sicriul din camioneta din curtea cazărmii supravegheat de garda unității noastre. Pentru prima dată mă copleşea un sentiment de inutilitate şi deşertăciune.

Tot în prima mea iarnă la Braşov, pe când eram planton în dormitorul PTG, adică plutonul tehnic şi de gardă, am povestit cu un soldat din părțile noastre, ale Hunedoarei, care se afla în misiune la unitatea noastră, trismis de o companie din Valea Jiului după cazarmament, adică câțiva saci de izmene pentru iarnă. Mi-a spus că a avut o mare binecuvântare de la Dumnezeu că "prinsese" şi el, ca şi mine, plutonul PTG şi nu mergea la instrucție tactică, adică în mină, în subteran. Mi-a povestit despre condițiile inumane în care trăiau soldații şi ofițerii, despre felul cum se murea în "slujba patriei" pe capete, la instrucția cu trocul de cărbune în fundul pământului.
În zadar încercam să-l conving că patria ne cere un sacrificiu, să lăsăm în urma noastră ceva durabil, o lume mai bună. Soldatul m-a privit plictisit, prin fumul de țigară ieftină: "trezeşte-te amice", mi-a zis.

Altădată am stat de vorbă cu un caporal venit în misiune de la Chitila. Mi-a povestit despre lucrările la prima linie de metrou din Bucureşti şi de la el am aflat tot felul de grozăvii cu şi despre soldați, de teroarea ce domnea în rândul acestora şi despre faptul că statul socialist ne storcea, sistematic, de vlagă, ca pe nişte lămâi. Am mai aflat despre un alt mare proiect socialist, la Casa Poporului, de măreția lucrărilor care vor arăta lumii grandoarea celei mai evoluate societăți umane.

Atunci am început să mă dezmeticesc, să revin din lumea mea ideală, să realizez că nu trăiam un simplu joc de-a vardiştii ci mă jucam cu viața şi cu moartea. Începeam să mă întreb tot mai des: unde este adevărul despre patriotism, de ce soldații erau folosiți la cele mai degradante munci şi nu la instrucție, de ce ofițerii erau, în final, aşa de laşi. Toate aceste întrebări le-am legat de felul arhaic, depăşit, dezumanizant şi înjositor de instrucție din regimentele noastre. Mi-au trecut pe dinaintea ochilor, în prima iarnă petrecută în unitate şi poate cea mai lungă iarnă din viața mea de aproape 20 de ani, momentele de care mă temeam cel mai mult "înainte de", povestite pe rând de bunicul, de vecinul Nimu a Pescăreştilor, de tata, de unchiul meu şi de toți cei ce făcuseră armata înaintea mea. Adică în armata română toate erau vechi de când lumea, cutumele erau aceleaşi, am trăit "orele de conducere a valizei pe sub paturi", la comanda unu soldat din ciclul doi, lustruitul "la sânge" a mozaicului cu mantaua, raportul dat rastelului bocancilor, teroarea şi plăcerea bolnăvicioasă prin care soldații mai vechi îi chinuiau zilnic pe cei mai noi, "bibani" sau "răcani". În perioada de instrucție am fost de-a dreptul şocat când am realizat caracterul murdar al locotenentului Oltenceanu, un ins de vreo treizeci de ani, cu un început de chelie sub caschetă, cu o statură atletică, voce gravă şi ținută impecabilă. Era oltean din Craiova, am aflat că şi fratele său era ofițer şi am fost încântat să aflu că tipul cânta la chitară şi era interpret de muzică folk, adică un artist. Uite un idealist mi-am spus, locuia în unitate, aflasem că nu este căsătorit, începuse să-mi placă tipul, îi scriam zilnic "jurnalul comandantului", fiind ales de el după ce dădusem un test, pentru că scriam frumos. La instrucția tactică duceam lădița comandantului iar jurnalul îl scriam seara, făceam, de fapt o muncă suplimentară, în timpul cât ceilalți soldați se odihneau. Eram mândru de această sarcină de care mă achitam cu mare conştiinciozitate, de abia apucam visam la momentul când voi discuta cu locotenentul meu despre poezie şi muzică, mă şi vedeam prezentându-i cele câteva poeme pe care le scrisesem de când mă încorporasem şi chiar arătându-i volumul colectiv în care debutasem cu un an înainte de încorporare. Deja vedeam frumusețea acelui dialog în doi, de la artist la artist şi de la bărbat angajat în slujba patriei la bărbat angajat în aceeaşi slujbă şi pe deasupra plin ochi de idealuri.

Numai că un astfel de dialog s-a petrecut doar în imaginația mea unde şi avea să rămână înmormântat pentru totdeauna. Într-o dimineață părerea mea bună despre locotenent s-a prăbuşit ca un castel din nisip. Fusesem planton trei şi cineva aruncase o sticlă în WC-ul din incintă şi-l înfundase. Nu era sectorul meu dar locotenentul cântăreț de folk la Cântarea României m-a chemat la raport, m-a făcut albie de porci şi mi-a cerut să desfund latrina. Cum?

L-am întrebat din priviri, consternat. A făcut gestul suflecării cămăşii până la umăr; m-am conformat, am băgat mâna în apa unsuroasă ce mirosea a rahat uman, am scos sticla şi concomitent am început să vomit. Nu a râs. A părut că nu observă că boram pe jos şi continua să mă muştruluiască cu o voce de gheață:"Nu se poate, soldat neinstruit. Cum înțelegi tu să-ți serveşti patria? Fuga marş în dormitor" Îmi venea să vărs din nou dar nu numai din pricina căcatului care mi se prelingea printre degete. Îmi venea să plâng pentru că m-am înşelat, individul nu avea o altă percepție despre armata română modernă mai elevată decât cea a unui "baştan", adică soldat de ciclul doi. Despre educație şi respect al muncii cu material uman nici nu putea fi vorba. În dimineața aceea mi-am jurat că voi ieşi la raportul de seară şi-i voi spune că nu-i mai scriu caietul comandantului. Dar nu a fost nevoie să fac acest gest deoarece Dumnezeu cel adevărat a găsit o soluție mai bună. La raportul de seară al companiei am aflat că se constituise un nou pluton de gradați, în care nu fusesem selectat şi acesta va fi plutonul nr. 1 gradați, iar comandantul său va fi locotenentul Oltenceanu. Eu rămâneam, mai departe, în plutonul de gardă, adică plutonul doi, în care erau selectați doar cei fără antecedente penale şi cu origini „sănătoase". Scăpasem de un mic tiran.

Dar ultimele evenimente din viață încolțiseră în mine ideea că am fost sistematic înşelat, că socialismul şi comunismul nu reprezentau decât o societate cu două fețe: o față umană, care era prezentată copiilor încă de la grădiniță şi mai era o față adevărată, arătată lumii de părintele minciunii, încă din grădina Eden, înainte de cădere. Pentru prima dată mi-a căzut un văl de pe ochi şi am avut sentimentul că trăiesc în vis într-o lume bazată pe teroare şi în care fiecare om tiraniza pe omul aflat într-un moment al existenței sale pe o poziție mai joasă decât a sa şi acest om, la rândul lui, suporta cu stoicism tirania celui aflat într-o poziție temporală mai înaltă decât a sa. Acest joc de-a tirania era, practic, un joc de şah, în care întotdeauna era posibilă o rocadă mică sau o rocadă mare; chiar şi piesele se puteau schimba, iar pionii puteau oricând să ajungă la capătul tablei, înaintând meticulos, pătrățică după pătrățică şi să fie pe rând regină, turn, nebun, cal, în funcție de oportunitatea jocului.

În iarna aceea m-am întors dintr-o misiune beat criță, băusem pe tren cu un coleg, Şoni, din Hațeg, care era tot soldat în termen şi se întorcea şi el la altă unitate militară. M-a văzut garda de departe cum mă legănam pe gheața drumului din fundătura Rulmentul, m-au trecut cu greutate peste gard şi m-au dus direct la culcare. Poate totul se trecea sub tăcere; însă m-am trezit peste noapte şi am anunțat că-mi voi tăia venele de la mâini. Stârnisem un mare tărăboi în dormitor şi, după lungi tratative m-au convins să mă culc - în zori urma să plec la arest. Dar dimineața m-au prezentat comandantului unității, colonelul Pucheanu, care, atunci când mi-a văzut fața de adolescent nematurizat, probabil că a avut un sentiment de milă şi nu m-a băgat la arest ci m-a trimis cu sanitarul în spitalul militar, secția psihiatrie. După două săptămâni de spital, colonelul Ilea, medicul de la psihiatrie m-a trimis la unitate cu indicația de a efectua 20 de zile de concediu medical la domiciliu. Aşa că ai mei s-au trezit cu mine la uşa casei într-o dimineață de iarnă. Când m-am reîntors, însă, la unitate, mă aştepta un ordin prin care eram mutat într-o companie care lucra în depoul CFR Braşov, în zona Bartolomeu. Se pare că Cel Preaînalt îmi purtase necontenit de grijă, doar că eu nu doream să recunosc. Un furier m-a însoțit la noua subunitate iar când am ajuns se nimerea să fie acolo şi colonelul Gheorghe Nae, şeful statului major din batalion. M-a văzut când veneam însoțit de furier şi a făcut semn să mă opresc, i-am raportat cine sunt, şi-a adus aminte de mine şi a ordonat să nu fiu dus la muncă, pe linia ferată, ci a ordonat să fiu intedrat în grupa de meseriaşi care lucra într-un atelier, împreună cu civilii, chiar lângă depou.

În prima dimineață din aventura mea de soldat detaşat în viața civilă am descoperit în drum spre atelierul în care lucram, liceul CFR din Braşov şi am fost uimit să constat că erau şi liceeni străini, de culoare; îi priveam curios deoarece văzusem foarte puțini oameni negri până atunci, însă m-am dumirit că era vorba de copii ai unor oameni influenți în țările africane cu care Ceauşescu avea relații economice. Veneau la şcoală conducând maşini străine, păreau cu mult mai în vârstă decât liceenii români, purtau costume blue-jeans şi ochelari de soare. Odată, într-o duminică, am auzit din cazarmă o mare zarvă în liceu, cineva, un şmecher din oraş, venise cu alți câțiva prieteni să-şi regleze conturile cu un negru, era o poveste cu o fată. Cert este că albul ieşise din liceu foarte şifonat, cu hainele rupte, se spunea că l-au acuzat de hoție şi au vrut să-i taie mâna dreaptă. Norocul a fost că cineva anunțase miliția care a şi venit repede şi l-a luat pe individ de la poarta şcolii ca din oală. Acum îmi dau seama că în toate acele zile maiorul Marin, adică Dumnezeu al unității noastre, era nelipsit din cazarmă. Probabil coordona şi activitatea de supraveghere şi filaj a acestor neobişnuiți liceeni. În prima noapte de când făcusem descoperirea mi-am amintit că pe timpul cât stătusem internat în spitalul militar am văzut mulți pacienți de culoare, despre care se spunea că erau combatanți şi au fost răniți prin nu ştiu ce țară africană, iar Ceauşescu îi găzduia în acest spital militar. Aşa l-am cunoscut pe Pedro, un tânăr negru şi suplu ca o gazelă, care o rupea, spre amuzamentul nostru, puțin, în româneşte, cred că era din Africa de sud unde fusese rănit în ciocnirile trupelor apartheidului lui Ian Smith, şi mai mult decât probabil era un partizan al lui Nelson Mandela. Nu-mi aduc aminte exact acum, dar ştiu că mi se părea curios să văd un ofițer negru rănit într-un război adevărat şi care era tratat post operatoriu într-un spital militar din România. Tot mai des începusem să leg aceste aspecte de viață adevărată între ele chiar dacă mă înspăimântau, pentru că începeam să înțeleg.

În atelierul ICCF, unde lucram câte zece ore pe z,i mă atrăgea ceva deosebit. Sau aşa credeam pe vremea aceea. O chema Emilia, era magazinera intreprinderii unde se reparau utilajele de cale ferată. Să fi avut vreo treizeci de ani, era blondă, suplă, trasă prin inel şi avea o piele albă pusă în valoare de ținutele elegante pe care le expunea la serviciu. Părea frumoasă, sau aşa mi se părea atunci, ştiam că era căsătorită dar toată lumea vorbea de ea ca fiind proprietatea lui Luchian, un şofer de cursă lungă din firmă, un fel de fan local şi idol al femeilor din intreprinderea de căi ferate. Dacă-l studiai atent constatai că este un bărbat frumos: înalt, cu trăsături destul de fine pentru un şofer, vorbea cu accent moldovenesc, la fel ca Emilia. De fapt mai toți aveau acest accent şi de multe ori îi auzeam spunându-şi, mai în glumă, mai în serios că nu locuiesc în Braşov ci în Iaşov.

Pe Emilia o urmăream cu insistență, zilnic, îi contabilizam fiecare mişcare, devenise idealul meu de frumusețe; de multe ori o asemănam cu eroina din "Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război" a lui Camil Petrescu, sau o regăseam în amintirea Matildei lui Marin Preda în romanul "Cel mai iubit dintre pământeni", carte care apăruse doar cu un an înainte de a fi eu înregimentat şi despre care obişnuiam să vorbim şoaptit în anii de liceu. Ea ştia că o urmăresc, îmi citea în ochi dorința de a fi măcar puțin în preajma ei, îmi făcusem un obicei din a mă oferi voluntar să aduc orice sculă era nevoie de la magazie. Mă răsplătea adeseori cu un zâmbet discret şi eu eram mulțumit. Toată lumea îi spunea Văruța, nu ştiu de ce, iar ea se purta ca şi când ar fi fost nj doar soția ci chiar proprietatea lui Luchian. Îi urmăream atent expresia feței, care se lumina de bucurie ori de câte ori bărbatul se întorcea din cursă, se gudura pe lângă el, nu mai vedea pe nimeni în jurul său. Îmi aminteam de femeia lui Balzac la 30 de ani, capabilă să ofere dragoste, să se dăruiască şi de femeia lui Sthendal tot la aceeaşi vârstă, aşa cum era prezentată în preajma lui Julien Sorel, admirându-l până la sacrificiu. Şi-mi venea în minte şi madame Bovary, o altă femeie dedicată altui bărbat decât soțului său până la sacrificiu, sau de Ana Karenina, copleşită, la primul dans, în brațele lui Vronski, acompaniată de foşnetul rochiei din catifea pe pardoseala sălii de bal. Dar

cel mai mult mă uimeau mâinile Văruței, frumoase, mari, cu degete groase şi piele catifelată. De câte ori le vedeam mă gândeam la mâinile Matildei, atât de frumoase şi plastic descrise de Marin Preda în "Cel mai iubit dintre pământeni".

Pe Luchian nu-l puteam suferi. În primul rând nu înțelegeam cum poate un şofer să cucerească şi să domine o asemenea bijuterie de femeie. Era un bărbat înalt, cu pomeții ieşiți şi cu buze subțiri sub nasul puțin coroiat. Să fi avut treizecişicinci de ani. Întotdeauna era bine dispus şi gata să-i ofere Văruței un cadou. Poate acea disponibilitate era lucrul care îi lipsea femeii şi nu-l găsea la bărbatul său. Apoi acest Luchian mi se părea un crai de cartier, un seducător specializat în femei de o anumită categorie, mi se părea venit de la țară şi călăuzit de un singur obiectiv: inima femeilor. Mă deranja că un şofer putea să poarte numele unui pictor celebru de care mai mult ca sigur că nu auzise niciodată. De ce îl iubea oare Văruța? Pentru mine rămânea un mister.

Într-o dimineață însă, în loc s-o văd pe Văruța în uşa magaziei, am constat cu uimire că în prag stătea un milițian în carne şi oase şi vea pe cap o caschetă adevărată. Printre civili şi soldați umbla zvonul că Luchian fusese prins când încerca să vândă piese auto şi că acestea proveneau din magazia ICCF. Miliția economică nu a putut să constate decât o importantă lipsă din gestiune. Îi ridicaseră chiar la primele ore ale dimineții pe cei doi: Văruța şi Luchian. Nu i-am mai văzut niciodată. Dar întâmplarea în sine era pentru mine o mare dezamăgire. În sanctuarul meu interior dragostea coborâse cu o treaptă.

Iosif Ciolănel era numele strungarului de la ICCF. Să fi avut vreo tereizeci şi cinci de ani pe atunci, locuia undeva pe lângă Braşov şi era pocăit, adică credincios adventist, de ziua a şaptea. Mai avea un văr tot strungar, dar pe el nu mai îmi amintesc cum îl cheamă, ştiu doar că era mic de statură şi avea două degete lipsă la mâna dreaptă, dar nu erau lipsă ca urmare a unui accident ci pur şi simplu se născuse fără ele. Şi acesta era tot sâmbătar. De multe ori l-am întrebat, tachinându-l, cum poate să fie predicator, (pe atunci asimilam predicatorul cu preotul), dacă nu are, aşa cum spune scriptura, toate mădularele, practic toate degetele la mâini. El încerca să mă convingă de greşeala mea, deoarece nu era preot. Ştiu că cei doi lucrau mai multe ore pe zi şi li se îngăduise să nu vină la atelier sâmbăta, adică în ziua sabatului, compensând cu ore peste program. În lipsa definitivă a Văruței am petrecut mai mult timp în compania acestor doi oameni, care nu înjurau, nu beau şi nu-mi cereau să le aduc de băut de la "Grecu", numele şefului de la alimentara aflată la capătul troleului nr. 1, "capătul lui unu", cum îi spuneau localnicii, în ziua de salariu. Nu vorbeau de femei, nu-şi povesteau aventurile şi aveau discuții vii, pline de tâlc, despre un Dumnezeu pe care credeam că-l cunosc însă nu-l cunoşteam cu adevărat. În fiecare zi îmi povesteau şi mai multe lucruri despre Hristos, despre Avram, Iacov, Iosif şi Moise, patriarhii credinței. Eram uimit că nimeni nu-mi vorbise despre aceste lucruri, îmi părea rău că nu avusesem o biblie să aflu adevărul. Cei doi m-au ajutat să înțeleg că o societate care neagă autoritatea divină a lui Dumnezeu nu poate fi cea mai evoluată formă socială, mai ales că în şcoli, la socialism ştiințific, disciplina care înlocuia filosofia, învățam că legea este voința celor puternici. Iosif m-a ajutat să văd mult mai departe şi să accept că fără modele autentice o națiune nu poate evolua şi este sortită dispariției, iar ca model uman Dumnezeu Tatăl îl trimisese în lume pe Isus Hristos, fiul său, a doua persoană a Dumnezeirii, ca omul să aibă modelul după care a fost creat. Într-o țară care-şi spune creştină este trist că modelul, adică Isus Hristos, este scos afară cu pietre din viața oamenilor. Am început să înțeleg că Dumnezeu este în esență dragoste, iar o societate fără credință nu poate înțelege şi nu este capabilă să experimenteze esența lui Dumnezeu. Şi multe alte lucruri interesante, pe care le-am înțeles cu adevărat mult mai târziu, am învățat de la cei doi veri Ciolănel. I-am întrebat dacă pot lua legătura cu lumea liberă. Însă s-au ferit, de fiecare dată, să vorbească despre acest subiect. Pentru mine era un mister de ce evitau discuția, nu vedeam nici un rău în a aborda un astfel de subiect într-o societate liberă, cum credeam pe atunci că era. Un lucru minunat însă s-a întâmplat în acea vreme. Discuțiile mele cu cei doi veri m-au ajutat să uit mai repede de absența Văruței.

Era noapte şi maiorul Dumnezeu se afla în unitate. Stăteam aliniați pe platou pentru raportul de seară. "Atențiune!" s-a auzit vocea caporalului de serviciu. Vecinul din dreapta mi-a dat un cot în coste "Trece Dumnezeu", mi-a şoptit. Maiorul Marin primea raportul, ne măsura pe sub cascheta imensă, prăbuşită ca o farfurie zburătoare pe capul său mic. În clipa aceea, nu ştiu de ce, mi-au trecut prin fața ochilor, într-o secundă, toți ofițerii şi subofițerii cu care avusesem de lucru până atunci. Mi-am amintit fără să vreau de maiorul Vlad, de la batalion, care a trecut în rezervă de curând şi atunci când a venit la poarta unității în civil părea un bătrânel simpatic: când l-am văzut era să nu-l mai recunosc. Dar l-am identificat după mirosul de cârnaț afumat de casă , pentru care avea o adevărată slăbiciune, probabil, cu trecerea anilor şi debutul andropauzei acesta înlocuise femeile din viața sa. De câte ori făceam curat prin birou găseam întotdeauna alături de actele militare, în sertarul de sub tăblie, adevărate provizii de cârnaț uscat. Apoi m-am dumirit, într-o zi, în timp ce vorbeam cu el, că scotea câte o bucată de cârnaț din birou şi-l molfăia gol, fără pâine. Mi-am amintit de locotenentul Turcu, înalt, mătăhălos, cu ochelari şi cu mustață neagră pe oală, era la comanda şcolii regimentale de sergenți cu diagonală; mergea țanțoş şi ne striga: "pizdos, soldat, fii pizdos. Comandantul român trebuie să fie pizdos. Voi veți fi comandanți, mici Dumnezei!". Mi-a trecut prin fața ochilor şi figura străbătută de riduri a căpitanului Tecuşan, veşnic cu gândul la un şpriț, era slab, aproape uscat pe picioare şi mare amator de rom. Maiorul Miere era ca mierea. Rotofei, bețiv şi bonom, dacă ar fi condus cu adevărat compania ar fi fost raiul pe pământ.

Dar adevăratul comandant era ceistul, adică ofițerul de contrainformații, maiorul Marin. El era Dumnezeul batalionului. Când am intrat în biroul său am avut impresia că pătrund în iad. Nu avea nici un portret pe pereții zugrăviți într-un gri sinistru. Mă gândeam că nici un om sănătos la cap nu ar fi stat într-un astfel de loc dezolant. Dar astăzi cred că decorul era făcut să te intimideze. Ia loc soldat, mi-a spus. M-am codit, apoi m-am aşezat. Mi-a oferit o țigară. Avea un glas hârşiit, ieşea din fundul pieptului, de parcă şi acesta ar fi fost cu porție şi filtrat. Mi se părea un ins oarecare, mai ales când am vorbit câte în lună şi în stele. Apoi, m-a întrebat direct ce cred de elevii negri de la liceul de alături. Ce să cred? Nimic. Am eu dreptul să am opinii? Eu sunt soldat. Îmi servesc patria. Las-o moale, spune scurt. Dar când te-ai bătut cu sergentul Baritz, tot în slujba patriei ai făcut-o? M-a fixat cu doi ochi de lup înfometat. Deci ştia şi asta. Apoi m-a întrebat de bunicul, dacă ştiu că a primit ceva de la tatăl său, străbunicul meu, care a emigrat în țara făgăduinței în 1909. De unde să ştiu. Dar el ştia şi de moştenirea repatriată sub formă de valută şi de CEC-ul pe care, bunicul, în prostia lui mai adăugase un zero, crezând că va primi mai mulți dolari. Când m-a întrebat dacă ştiu că cei doi veri Ciolănel au relații afară şi că vreau să plece şi ei din țară, în America, urla de-a dreptul. Pe mine mă trecuseră toate apele morții. Nu ştiam nimic. "Eu sunt Dumnezeu, soldat. Sunt Dumnezeul soldaților. Ştiu totul pentru că sunt omniştient."
Apoi s-a calmat brusc, mi-a povestit o anecdotă, vocea lui a ieşit mai la suprafață din fundul plămânilor, devenise uşor patetică, mi-a dat un pachet de "Carpați" fără filtru. Când am plecat mi-a întins o mână moale, albă, mică. Avea unghiile îngrijite iar ochii lui căpătaseră o sclipire inteligentă. Nu mi-a cerut nimic. Dar din seara aceea am început să am viziuni, să construiesc în mintea mea scenarii, căutam microfoane peste tot. Practic stăteam pe cea dintâi treaptă a terorii.

A doua zi am plecat la Chitila la un concurs pe regiment unde am luat locul întâi. Poate de aceea mă chemase seara la ordin. Ca să aflu de ei, că există şi că nu le scapă nimic. Că bănuielile mel nu fuseseră doar poveşti. Chiar o poveste se poate întâmpla aievea. Câteodată...

poezie

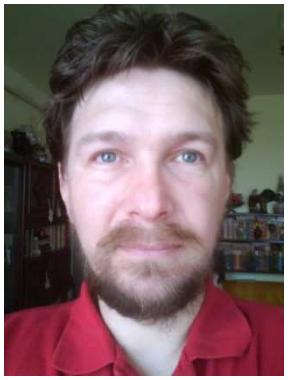

liviu ofileanu

cum se cite□te rilke

zăvoră□ti u□a.
astupi telefonul cu perna □i
îmbe□i câinele.
execu□i *încălzirea inimii* cu o
vorbă de duh
□i ai grijă să ui□i, în amintiri,
chipul brunetei;
to□i bărba□ii doresc femeia o literă cursivă.

stai într-un castel, □i scrii că stai acolo.
vocea care □opte□te peste umăr nu poate fi a ta,
nodul din gât nu e al tău
dacă e vorba să ne schimbăm garderoba.

□i nu în celule rămân vorbele tale,
nici în lanul-de-grâu,
nici în burta umflată a femeii,
acest pe□te cu păr minunat;
ci, de-a dreptul în aer,
păsări de aer, zburând nevăzute.

poemele despre moarte se scriu când e□ti tânăr,
când ai ochii fier□i de nesomn
iar femeile cred că ai făcut dragoste.
□i parcă mi-e dor de oameni
pe care nu i-am văzut niciodată.
□i cine poate rămâne tânăr?

liceenii

(unde poetul se preînchipuie – destul de ciudat, n.n. –
vizitat de tineri liceeni, atra□i desigur, de *for□a versurilor*)

□i Ei îmi vorbesc cu dumneavoastră
dar le spun că sunt tânăr, încă nu-s ramolit.
□i Ei dau din cap că *da,* că nu-s,
vorbe care pot fi un fel de *nu* negat.

□i unul dintre Ei face bube la gură:
la vârsta dumneavoastră bunicul revenea de pe front,
a znopit singur un pluton de viitori colhoznici,
s-a jurat pe drapelul regal că se întoarce acasă
□i a făcut zece copii cu trei neveste
care □i-au făcut murind loc una alteia.

ei, □i? până a urmă a murit
□i comuni□tii s-au pi□at pe fruntea lui patruzeci de ani,
exact vârsta mea, adică a lui... □i tinerii tac, vrăji□i
de inteligen□a mea debordantă...
unul scoate o sticlă de vin □i mă serve□te la pat,
aten□i sunt cu to□ii la ultima împărtă□anie.

atunci rup foaia asta
□i mă gândesc cu înfiorare
cum ar fi fost să afle cineva
că beau pe ascuns de dorul părin□ilor.

când deschizi frigiderul

un lucru lipsit de importanță, amărâtul de frigider,
nici nu ai ce face iarna cu El.
aşa se petrece şi cu tricourile *nike*,
pălăria cu pană de struț
şi faimoasele tale fuste de două degete.
te faci ghem în plapumă şi te uiți la televizor
pentru că din valurile de imagini
măcar una va să fie a ta.
aşa cum luai, odinioară, la un poker ieftin
o masă plină cu bere
şi beat-turtă dispăreai într-un taxi galben.

îți mai place galbenul. galbenul face lumină în sufragerie
şi frigul se strânge mai aproape de tine
ca o fată nevăzută pe dinăuntru.
şi sunt zile în care adorm uitându-mă la televizor
ca la frigider
şi câteodată mă trezeşte vorbitul meu prin somn.
atunci, simt o mână rece pe frunte şi nu e mâna mamei,
nu e mâna mamei fiindcă mama îmi spunea*:*
iar ai visat urât,
doar ți-am spus să nu te uiți la filme cu vampiri.
şi am înlocuit televizorul cu frigiderul,
mâna mamei cu mâna myrei.
şi frica mea de strigoi nu am cu ce. nu am şi gata.

maestre, să cânte musica!

să priveşti în obiectivul aparatului de filmat
e ca şi cum te-ai uita în ochii celor de mâine.
am scris asta şi apoi am stat să judec ce am scris.
nu e greu să observ că e o banalitate ca oricare alta –
toată lumea ştie ceea ce vede toată lumea.
îmi citesc emailurile, dau peste cap două căni de cafea
şi ies, ca de obicei, să pun plicuri goale la poştă.
am toate adresele lor, aşa cum şi Ei ştiu că sunt vinovat...

îi scriu lui jean văcărescu şi lui silviu guga.
îi scriu lui al. cistelecan şi lui mircea bârsilă.
îi scriu lui lucian vasiliu şi lui şt. ion ghilimescu.
îi scriu lui tudor cristea şi lui ioan evu – că vreau să dau
mâna cu Ei,
fiindcă se lasă iarna peste burg şi se termină țuica.
fiindcă e bine să dai din viață ce nu poți avea în moarte.

la prânz bag în mine un platou de sandwich-uri
şi torn o vadră de apă minerală. câteodată am gaze
şi atunci mă apăr cu un volum flexibil,
broşura unui tip din provincie care aduce izbitor cu mine –
are o grămadă de subiecte şi nimic plauzibil.
asta ne costă întotdeauna o țuică fiartă la baru' din parc,
bomba în care plângem după femeile altora:
maestre, să cânte musica!
şi muzica se înalță ca un înger dintr-un casetofon jerpelit.

Veronica Pavel Lerner

un mâine de vorbe vise umbre

acopăr sunetul
din ceas
cu strigăt

taie-mi viața
în sferturi-felii
ca pe un măr

ascunde-mi luminile
de toate clipele
spală-mi rupturile
de toate zilele
pictează-mi vorbele
în pagini
sculptează-mi visele
în gânduri

iar când nevisatele
şi nescrisele
de straie şi lumini
se vor renaşte

tu soarbe-mi
din merele sferturi-felii
ale vieții rămase
şi lunecă-mi răcoarea lor
în trupul păstrat
pentru un mâine
de vorbe
vise
umbre

Libertatea

În lanț mă ții, dorită libertate
Dar eu, supusă, soarta mi-o desfid:
Străbat fantasme-n ceruri ferecate
Mirată cât mi-e visul de lucid
Nu ştiu nici ochii să-i inchid, nici gura,
N-am învățat destinul să-l înfrunt,
Şi, să nu pierd nici stima, dar nici ura
Jucat-am rolul unui laş mărunt
Ce şi-a plimbat menirea pe planetă
Cerşind, umil, statut de domn sau sclav
În lumea poeziei, desuetă,
Din umbra unui cânt cu sunet grav.

Când libertatea sare ca o minge
O flacără, în versul meu, se stinge….

Irina Lucia Mihalca

În fața oglinzii - doar noi şi singuratatea noastră!

Dacă prin suferință simțim stelele pe creştet
şi nu le putem atinge doar prin vis o putem face!
Dincolo de noi începe pustiul,
Dincolo de noi mor singuri copacii,
Dincolo de noi lucrurile dispar,
Dincolo de noi e noaptea şi întunericul ei,
Dincolo de noi sunt cerurile noastre,
Dincolo de noi e şoapta din adâncuri auzită în trecere.
Pe pământ stelele luminează calea celor neajutorați!
Prin dispărute păduri va trece vântul,
Râurile, din apa unde nu ne-am aplecat să bem, vor seca,
Trupurile vor muri treptat, prin părăsire, odată cu
lucrurile ce ni s-au învechit prin sertare.
De însingurare vor muri mâinile neatinse,
Din lipsa luminii vor pieri visele nevisate,
Din lipsa iubirii vor inceta bătăile inimilor înghețate,
În noi e lumina şi taina ei - ecoul ascuns
în liniştea gândului ce va trece prin fiecare oglindă.
Prin ochiul vederii de dincolo de vedere
ne adapăm setea la izvorul vieții.
Au început să picure câțiva stropi mici,
Sunt lacrimile celor ce nu au apucat
să-şi plângă dorul aici!
Asculți ploaia, ploaia asta care ne sărută,
asculți ploaia şi descântecul ei? *Şi ploaia asta!*
De ce vine aşa rece? Uneori e tristă şi rece,
alteori e caldă şi veselă, o ploaie senină de vară!
În taina fiecarui ceas,
prin umbră - celălalt chip al luminii -
ne deschidem aripile spre rădăcinile noastre.

O*are ce iubesc oamenii? Oare de ce*
nu se întreabă de ce nu iubim toți la fel?
Eu te iubesc pe tine, posibil tu
să nu mă percepi pe mine aşa cum vreau eu!
Important e doar iubirea - suntem lentila luminii!
La o margine a vieții, în încercarea de a nu pleca,
tarziu intri în piramida singurătații.
Simți că momentul inimii
e răsăritul Luceafarului din unda deschisă,
simți că doar prin întoarcerea ta vei îmblânzi focul.
În fața oglinzii - doar noi şi singurătatea noastră!
Tu şi eu, aceeaşi inimă...

Heghedus Camellia

Maşa şi Extraterestrul

Nichita Danilov, editura Polirom 2005

Bântuită de onirism, absurd, mito/logic, suprarealism, simbolism în continuă actualizare, magie cu efect multiplu, proza contemporană reuşeşte să urce depozite subliminale în conştiință. M-am ataşat de **Nichita Danilov**. De Bikinski. De Feofan şi toate feofaniile lui, explozii de lumină, foc, conştiință, divin, intrări şi ieşiri succesive din neant în vederea împlinirii *acelui gol*. *Care gol? Golul suprem*. M-am ataşat de **Maşa şi Extraterestrul**. Un roman în care modulele de fantastic contrabalansează realitatea. Echilibrul creat între absurd şi rațional concentrează atâta forță câtă cuvioşie. Dialogul alternează dar face şi trup comun cu monologul. Coaja treziei înveleşte oul oniric. Gălbenuşul stărilor halucinatorii se păstrează proaspăt, bogat în substanță şi bine legat în albuşul cețos al realității. Umanitatea se travesteşte în animalitate sau invers. (De pildă, Evlampia e şi femeia din vecini, ucisă de cel sortit după îndelungi chinuri, şi capra Maşei care, alintată, devine Evlavie. Nu e nevoie de vreun efort pentru a sesiza înrudirea, cel puțin sonoră, a cuvintelor *evlampie*, vampă, vampir). Omul lui Danilov e extrem de sensibil la hărmălaia învelind pământul cu aura sa prevestitoare, parcă, a unei crize epileptice extinse la nivel planetar (*De altfel e prea mult zgomot, prea multă vânzoleală în universul vostru. La voi până şi peştii vorbesc prea mult... E atâta zgomot, atâta isterie!*) Aşadar, în modesta chilie a percepției personale, i-am înghesuit umăr lângă umăr pe Nichita Danilov şi Matei Vişniec. De aici presupunerea că ar fi nu doar posibil ci şi demn de tot interesul ca proza lui Danilov să fie pusă în scenă. Cumva sub forma unor module care îşi trag substanță şi se dezvoltă unele din altele. Romanul lui Danilov e asemenea unei sfere sau unui ou. Cu scene concentrice ieşind una din cealaltă sau născându-se una în miezul celeilalte. Cu raza reprezentațiilor luminoase în scădere până la cocoloşul de întuneric de pe urmă - un pântece *rotund ca un dovleac, plin de formule, cifre, triunghiuri, hexagoane şi alte abstracțiuni* – în care un *nou Adam* şi o *nouă Evă* aşteaptă ieşirea la lumină. Evident, într-o altfel de lume. Succesiunea aceasta de ou în ou sau sferă în sferă se poate parcurge, fireşte, în ambele sensuri.

Venit din deşertul incomensurabilelor depărtări, Extraterestrul aterizează, cu cizmele de gumă încărcate de praf nebulos şi glod cosmic, în căminul Maşei. Am putea împărți romanul în scene ca funcții definite de reprezentările atribuite Extraterestrului cu valori în conştiință. Dar *ce fel de conştiință mai poate avea un om care a pierdut totul*? Probabil *o bucățică din conştiința de clasă, obținută din conştiințele confiscate de la particulari şi adunate grămadă, repartizată pe bază de tichet*. *O bucățică de moloz*, *o picătură de neant pătrunsă în organism în momentul gestației sau poate cu mult timp înainte* (**Feofan. Înălțare**), după care urmează setea de a fi şi degradarea ei, o naştere şi o moarte, alți demoni în locul celui dispărut. Un du-te-vino continuu, dacă nu supus, cel puțin expus hazardului. Extraterestrul răscoleşte, scurmă în rană, poartă prin frământări, induce nelinişte şi îndoială, stârneşte: va definitiva oare procesul de naționalizare a conştiinței, extinzându-l apoi prin internaționalizare, sau îi va declara nule efectele? Traseul parcurs de el are originea în stratul cel mai adânc, înnăscut şi universal, care este inconştientul colectiv. Străbate apoi inconştientul personal, scoțând la iveală figuri din cele mai stranii care s-au infiltrat în trecutul refulat al Maşei şi pe care refularea le-a mutilat mai ceva ca realitatea, înfigându-se adânc şi sfredelind, asemenea unui tirbuşon, mintea femeii.

Pe parcursul romanului, vizitatorul se dovedeşte a fi o entitate cameleonică, propunând o diversitate de jocuri în care fie driblează latura umană, fie o atinge în mod irevocabil. E când trecutul, când viitorul, întruchipându-i ba pe Dumenezeu, ba pe Antihrist. Vine din spațiul cosmic extrasufletesc. Pătrunde prin violare de domiciliu sufletul propunându-i (false) imagini protectoare, tămăduitoare. Ele sunt însă atât de încărcate de sens încât Maşa nu poate gândi prea mult asupra lor deoarece rațiunea sa, ca sumă de prejudecăți şi limitări, cedează. Se străduieşte peste puteri să facă ordine înăuntru şi în afară, să şteargă stratul gros de praf - zgândărind spiritele culcuşite cu anii – depus peste amintiri şi mobile năclăite. Însă ordinea e adesea mai nocivă decât dezordinea, îi relevă extraterestrul: *Ți se acreşte de ea… Începi să te intoxici. Te acoperi de bube, te umpli de puroi. Puroi spiritual, se înțelege*. Brusc, în minte se creează conexiunea cu afirmația care m-a cucerit instant şi pe veci: *desăvârşirea insignifiantului este mai toxică decât imperfecțiunea maximaliilor*. Să citeşti sute şi mii de pagini pentru a înțelege un adevăr simplu care tot nepus în practica zilnică rămâne, e ceva irosire. Dar asta e altă poveste.

Extraterestrul vine dintr-un empireu devastat în urma modernizării aplicate de intelect. Zeii au dat bir cu fugiții. Plictisit de monotonia lăcaşului ceresc, coboară în căutarea unuia pământesc. Maşa îl crede şi nu prea. Singurătatea, pe care ființa-i o emană, o leagă însă de el, peste voie, într-un fel dureros şi iremediabil. Musafirul îi citeşte gândurile, răspunde întrebărilor abia formulate în minte, îi cunoaşte pe cei care s-au perindat prin viața ei, îi ştie trecutul şi, pesemne, viitorul. Însăşi amintirile lui se întrepătrund cu amintirile Maşei. Fiindcă în loc de ceea ce se numeşte în mod obişnuit piele, el posedă *conştiință pură*. *Cunoaşterea absolută. Şi cunoaşterea dobândită prin intermediari… Prin intermediul altor conştiințe*. Vorbăria Extraterestrului e o explozie de artificii deschizând un număr copleşitor de sensuri, aidoma spicelor de culoare luminând pentru câteva clipe cerul întunecat dar care, cât ai clipi, dispar în neant. Versatil în pronunțarea rostului său, se metamorfozează nelimitat şi necondiționat. Cum în contact cu omul capătă înfățişare umană, la fel de bine devine insectă în preajma unei insecte. Specimen care aduce mai degrabă a *moluscă aeriană*, a *melc ce pluteşte în vid*, poartă *o cochilie extrem de sofisticată, alcătuită dintr-o crustă inexistentă*. Un pai înfipt în conştiință, o lipitoare de suflet, suge şi pleacă lăsând în loc pustiirea. Maşa e din ce în ce mai dependentă de el, de amenințarea pe care o presimte în nevoia lui de a-şi împrospăta sângele mirosind a mâl stătut. Dar ceea ce curge prin venele acestei ființe himerice şi inconsistente e mai degrabă decât sânge un fel de fum greu, cu efecte narcotice. Singur în eternitate, lepădat de cruci, icoane, credință, lepădat de sine însuşi, se închină *Nimicului înălțat la rang de dumnezeu*, dar fără patimă ci doar aşa, de dragul închinării.

Într-un astfel de univers, pentru a obține moartea e nevoie de semnături, aprobări, formulare, proteste, amenințări. Treci printr-un adevărat malaxor birocratic pentru a înțelege, aproape de ieşire, că toți cei de la care a trebuit să obții dispensă *nu au fost decât fantoşele propriului tău eu şi ale propriei tale dorințe de a fi*. Cine ratează dispariția totală, ieşirea spre neant, e pedepsit să ia totul de la capăt, încercând o altă existență prin animarea unui alt trup. Dar fiecare trup e un nou cazan de smoală. Cu alte cuvinte, iadul e chiar aici, pe pământ. Trupul e granița dintre lumi, portalul spre veşnicie, vasul în care sufletul fierbe. *În trup, sufletele sfârâie ca nişte clătite într-o tigaie. O mână nevăzută le aruncă în aer şi le întoarce când pe față, când pe dos, ca să se rumenească bine. Urli, țipi ca apucatul şi încerci să scapi de chin, să evadezi, dar încotro? Peste tot e pulbere şi praf cosmic. Şi în fiecare fir eşti tu…* Trupurile adăpostesc miasme îngrozitoare rezultate prin fierberea lor la focul neîntrerupt al instinctelor. Şi totul se repetă până ce inamicul suprem, plictisul, se instalează chiar şi în infern.

În lumea Extraterestrului înțelegerea înseamnă nebunie şi deşertăciune. Fiecare adevăr conține şi un neadevăr care-l roade pe dinăuntru ca un vierme. Individul e ceea ce e dar poate fi, la fel bine, şi ceea ce nu e. Albul poate fi văzut negru şi invers. Totul ține de impresie. La urma urmei aceste lucruri nu par a fi tocmai străine, deci n-au o natură foarte cosmică, extra terestră adică. Evlavia s-a extirpat odată cu glanda (de sub lobul urechii) care împingea sufletul spre credință. O singură entitate a rămas credincioasă pe toată planeta. *Acum ea e bătrână* iar glanda i s-a atrofiat de la sine. *Mult timp a fost supravegheată îndeaproape. Se mulțumea să stea în cuşca ei şi să se roage în gol. Simțindu-i neputința, ceilalți o duseră în afara oraşului şi agățară cuşca de un stâlp de sare, lăsând-o pradă soarelui şi vânturilor. Acum, probabil, n-a mai rămas din ea decât o grămăjoară de cenuşă amestecată cu oase, bucăți de piele şi nisip, din care totuşi continuă să se înalțe spre cerul gol aceeaşi umilă rugăciune, care nu foloseşte la nimic… Din când în când, din grămăjoara de cenuşă, apar nişte mâini împreunate, ce imploră îndurare. Nu sunt două, ci mai multe, care tremură în lumina amurgului.[…] O infinitate de mâini fumegă în amurg ca nişte cârpe… Cam asta-i cu credința.[…] Nişte mâini împreunate în gol. Detaşate de tot ce-i trup şi tot ce-i suflet. Nişte mâini, nimic mai mult… Mâini neputincioase. Bolnave. Mâini care se roagă din reflex. După cum altele, aparținând probabil altor entități, răsar din alte grămăjoare şi încep să joace cărți*. Ce urmăreşte de fapt Danilov? Să reflecte falsa credință sau ravagiile rămase în urma demonilor provenind din cele mai neaşteptate colțuri şi care s-au folosit de toate mijloacele de ruinare a ființei? Poate că şi una şi alta. Oricum, țintește de felul său, cu rafinament şi exactitate, mai multe obiective deodată. Şi-apoi, cu sau fără voie, poetul se dă la iveală. Asemeni oricărui om inteligent, stăpâneşte finețea plus dozarea ironiei şi umorului: dacă indivizii s-au vindecat de credință nu acelaşi lucru se poate spune despre dependența lor de alcool; chiar şi aşa, cu toate măselele smulse, se descurcă prin turnarea licorii euforizante de-a dreptul în creier.

După ce mai perorează despre sensibilitatea materiei, vidul care există în fiecare, despre faptul că materia nu e decât o altă față a Demiurgului, Extraterestrul ajunge la descrierea sexului multiplu, dublu sau triplu, al celor de speța lui. Simpla existență al celui de-al treilea le satisface, automat, pe primele două: tirbuşonul sofisticat şi pâlnia spiralată. Cel de-al treilea organ, care îşi schimbă mereu înfățişarea, e o combinație stranie, un amestec ciudat de elemente yin şi yang, un sex intuitiv de ordin metafizic, o rămăşiță a substanței divine, un fel de organ social, politic, care ține loc de parlament, de guvern, de constituție şi pe care, la o adică, le poate definitiv substitui.

Fantasmagoriile Maşei amestecă personaje reale şi imaginare. Se încurcă în ițe cu ale bunicii sale, răposata babulea Tatiana. În viziunile lor apocaliptice, unde imaginația lui Danilov se alimentează pe sine ca un perpetuum mobile, bântuie acelaşi Ippolit Subotin însoțit de şobolănița cu cei doisprezece pui. Întrupare a Necuratului, Ippolit îngheață apa sau o transformă în fum. Apare în țintirim, la început de lună nouă, înarmat cu o doniță şi o bidinea din care stoarce zahăr amestecat cu limfă, mulge mânecile unui halat alb umplând de puroi ugerele vacilor, preface cărțile de joc în lapte, deoache vitele. Deoache, de altfel, întreaga gospodărie: găinile se împerechează cu gâştele, aluatul nu mai creşte, în cuptor mâncarea mucegăieşte, pâinea e plină de ace, curtea se umple de păpuşi din cârpă, falusuri din argilă şi mucuri de țigară. Pe icoane urcă viermi groşi cât degetul iar crucea se întoarce cu susul în jos. Pe de altă parte, şobolănița cu marsupiul plin de bancnote, însoțită de cei doisprezece ucenici, simbolizează opusul a tot ce înseamnă credință. Trezorerie materială ambulantă, vicleană şi abilă, cu un excelent spirit de orientare şi de apărare, este simbol al instinctului de a supraviețui cu orice preț. În funcție de gradul pericolului în care se află, ea creşte amenințător în dimensiuni sau scade cu falsă umilință ascunzându-se în galeriile subterane care au împânzit, surpând într-o bună zi, întreg pământul. Inconştientul Maşei fabrică tot soiul de idei şi vise, spaime şi dorințe. Predominante sunt viziunile groteşti ale împreunării cu bărbatul venit dintr-o altă galaxie pentru a-i alina singurătățile şi râvnele neîmplinite. Nu poate renunța la imaginea celor *trei țevi de plumb orientate spre pubisul ei de culoare aurie* lăsându-se *mai jos şi mai jos, în timp ce testiculele de bronz răsună ciocnindu-se de genunchi şi ciocnindu-se unele de altele, rotindu-se amenințător deasupra coapselor sale întredeschise într-o neobişnuit de tandră şi melancolică aşteptare*. *Eu sunt Dumnezeul tău*, repetă neîncetat gândul Maşei declarația şerpească a Extraterestrului deghizat în salvatorul armoniei terestre, însărcinat fiind cu misiunea de decapitare a bărbaților, înmulțiți peste măsură şi nejustificat.

Prin intropatie, îi oferă Maşei cunoştințe despre esența intimă a unei alte Maşe trăind în interiorul ei şi pe care o influențează profund, alcătuind împreună un sistem colectiv, bază a unei participări demoniace. Rodul îndoielii semănate în sufletul femeii e pomul ale cărui fructe otrăvite iau proporții gigantice. Intrarea viziunilor în acelaşi malaxor cu realitatea generează confuzie şi disoluție. Antagonice tuturor convingerilor, manifestările inconştientului par a se orienta către un scop, îmbrăcând un puternic caracter de personalitate. Motivele inconştiente îşi lărgesc teritoriul câştigând tot mai mult din terenul hotărârilor conştiente. Amintirile Maşei - miniromane în roman - suferă imixtiuni cu depozitele arhetipale. Memoria ei, asemenea unui automat cu punți asociative ascunse sau distruse, suportă dereglări majore, furnizându-i o aglomerație de chipuri, dintre care unele au existat aievea în timp ce altele nu sunt decât figuri simbolice transmise din generație în generație. Secvențele din copilărie se încâlcesc cu secvențele actuale, toate bântuite de babulea Tatiana, întoarsă din morți pentru a deretica în locul Maşei: *Însăşi casa în care locuise atâția ani devine pentru ea un simplu pământuf cu care încearcă să*

curețe mulțimea de pânze de păianjen ce apăruseră în grajd. Ograda o ia drept un snop de fân şi o pune în spinare plecând cu ea la cimitir. Nichita Danilov îşi perfecționează scenele suprarealiste până în cel mai mic detaliu. O Maşa-Maşă stă ghemuită în interiorul unei Maşe-ou în timp ce toate extremitățile Evlampiei se metamorfozează: ugerul îi palpită şi se loveşte de abdomen, în locul cozii îi apar două coarne, din fundul animalului se ivesc doi fetuşi care împietresc. Apoi fetuşii se transformă în capete umane, unul de bărbat, altul de femeie purtând însemnele unei orgii şi care îi seamănă Maşei perfect. Din botul caprei curg litere amestecându-se cu tainul. Doisprezece şobolănaşi se înghesuie spre sânii femeii. În urma acuplării dintre Extraterestru şi Maşa în dublă ipostază, săvârşite în trupul animalului, cei doi sau trei dacă nu cumva patru devin o apă şi-un pământ, contrazicând un număr remarcabil de legi terestre.

Oricât ai fi pus în gardă de, sau familiarizat cu, travestiurile în te miri ce ale apocalipsei zgâlțâind tocul de scris, tocul de sub călcâi - care înaintează, se învârte, sare, se aprinde, sfârâie, îl sprijină pe Ahile - cum şi toate celelalte tocuri – de sabie a apărării, de uşă - prin care înainte vreme intrai în siguranță şi cu niscaiva detaşare -, de ochelari – necesari, mai nou, pentru discernerea sau cernerea entităților antonime – nu poți să nu te temi, la ora închinării în fața imaginației umane şi tuturor resurselor ei de împrospătare, de viitorul literaturii. Un *va urma* luminos, răstignit la vreme târzie pe un fundal negru, înțeapă ochii, stânjeneşte privirea. Un nou episod, alte (*ce fel de?*) cascade aruncând cititorul în toate cele trei sute şaizeci de direcții deodată. Va mai putea susura liniştit şi limpede scrisul într-o albie netedă? Mă îndoiesc. Cei mici nu mai construiesc din lego animale şi case ci portaluri spre alte dimensiuni. Între însuşirea expresiei şi pătrunderea ei distanța nu poate fi prea lungă. Ce fel de orizonturi se vor deschide dincolo de toate aceste portaluri, granițe, limite? Cea mai însetată şi delicată dintre entități, cuvântul, absoarbe sentimentul religios în paralel cu ieşirea religiozității din tiparele prejudecăților, exprimând, tot mai apăsat, nostalgia izvorului.

Povestea vieții babulei Tatiana, ispravită într-o cutie de violoncel, a lui Ippolit Subotin – a căror forță le-ar putea conferi, la o adică, un caracter de sine stătător -, amprenta pusă de Maşa în hrisovul Extraterestrului lângă mulțimea de *cifre roşii şi albastre, triunghiuri, hexagoane şi linii înscrise într-un cerc*, rotindu-se toate şi schimbându-şi mereu forma şi locul între ele, peisajul apocaliptic asistând plecarea vizitatorului cu toate celelalte şaizeci şi nouă de trupuri în care s-a încarnat (în numele simetriei), probează originalitatea, forța şi imaginația lipsită de teribilism a lui Nichita Danilov. Considerentele despre adevărul ros de câte un vierme al neadevărului (*Dacă ai vedea cum arată adevărul ți s-ar face părul măciucă… Eu am văzut şi m-am făcut neom*), despre nonsensul jindului după libertate câtă vreme fiecare atom din alcătuirea umană e legat de un altul, nu sunt decât oneste ridicări pe vârfurile picioarelor, subordonate foamei de a şti, în starea ei cea mai pură, şi curiozității nealterate a ochiului lăuntric. Subordonate, poate, şi ochiului de afară care ține morțiş să arunce o privire dincolo de fâşia de pământ despărțitor, prin portal, peste orice zăgaz, dincolo de orice limită, margine, graniță. Doar, doar va găsi el un mijloc să mai amâne, să mai rămână, ori dacă nu, cel puțin o cale prin care să se descotorosească de teama orbirii. Dar peste toate cele se înalță glasul lui **Feofan**: *Ce ne-a fost dat să aflăm, am aflat. Ce nu, nu*.

Ştefan Petrea

Rege în regatul meu

sonet

Aduceți robul cel cărunt să-mi şadă
Cu-nțelepciunea-i la picioare. Rege
Pe cât sunt eu şi mintea mi s-a drege...
Mai zi poveşti şi tu Şeherezadă

Căci trupul meu a prins să mă renege
Şi la război nu pot să fac să cadă
Duşmanul. Aburul îmi stă-n arcadă,
Ce-am fost odată vine să mă nege.

Eram de neînvins în lupta dreaptă,
Precum un arc întins subit de coardă.
Sunt zmeu şi-acum. Da'n vorbă nu în faptă.

În odăița mea de la mansardă
Sunt poama cea neîndoielnic coaptă...
Regatu-mi în căderi a prins să ardă.

Ministerul tăcerii
sonet

Necruțătoare e căldura zilei
În noapte sap umbroase adăposturi
Şi îngerii de veghe sunt la posturi,
Mânjesc cu-albastru lin albeața filei.

Şi insomnia verii intră-n costuri
Sfințirea vorbei seci îi dau umilei
Hârtii. Nu ştiu defel culoarea milei
Când diavolii îşi bagă coada-n rosturi.

Din lună se cobor minuni promise,
În geamul meu reflectă un mister.
Un adevăr tot umblă-n cele zise

Cu pasul lui monahic, auster:
În țară, blând, odaia mea de vise
E al tăcerii tainic minister.

eseu

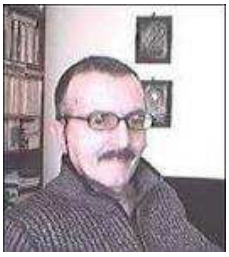

Gorun Manolescu

Richard Rorty şi adevărul

PREAMBUL

Intenția inițială a fost să scriu un text despre 'Boerism'. Citind de mai multe ori, cu atenție, 'Manifestul', mi-am dat seama că fără a lămuri, în prealabil, câteva minime lucruri în legătură cu Rorty şi postmodernismul, demersul meu ar avea mult de suferit. Şi aceasta deoarece referințele multiple din 'Boierism' la cele două "item-uri", pleacă de la premisa că atât concepția lui Rorty cât şi postmodernismul (precum şi legătura dintre ele) sunt lucruri bine cunoscute şi larg acceptate de către cei cărora li se adresează 'Manifestul' , cum pare a lăsa să se înțeleagă, într-un comentariu, unul dintre autorii acestuia. Lucru care, cel puțin în legătură cu subsemnatul, nu mi s-a părut deloc că ar fi aşa. Şi cum nu sunt, de obicei, obişnuit să vorbesc despre ceea ce nu îmi este cât de cât familiar, m-am hotărât ca înainte de a discuta despre 'Boierism' să întreprind o incursiune, chiar şi redusă, în teritoriul celor două subiecte. Mai mult, deoarece, printre lecturile mele în legătură cu postmodernismul se aflau şi texte ale lui Rorty pe care, mărturisesc acum, le parcursesem în grabă, şi față de care aveam unele comentarii de făcut, am considerat că mi se iveşte un bun prilej de a revedea cu atenție mai ales ' Rorty, R., 'The decline of redemptive truth and the rise of a literary culture', Nov. 2000'. Alegerea a fost dictată de faptul că din acest text mi s-a părut că rezultă, cel mai pregnant, concepția autorului. Pentru o prezentare cât mai clară a concepției respective de natură postmodernistă, fără a o interfera, în primă instanță, cu propriile păreri, am împărțit lucrurile în două: o primă parte se doreşte a fi o scurtă prezentare, dar cât îmi sta în putință de clară, a punctului de vedere al lui Rorty, urmată de o a doua parte prin care să-mi exprim, critic, propriul punct de vedere. Textul de față se doreşte a reprezenta această primă parte.

DOUĂ DEFINIȚII

Rorty îşi începe lucrarea cu două definiții (operaționale).

Prima: ' Voi folosi termenul de "adevăr redemptiv" [(lat.) Redemptio- Mântuire, Izbăvire n.m. G.M.] pentru a desemna un set de credințe care ar pune capăt, odată pentru totdeauna, procesului de reflecție la ceea ce am putea face cu noi înşine. Adevărul redemptiv nu ar consta în teorii despre cum interacționează cauzal lucrurile, ci ar îndeplini în schimb nevoia pe care religia şi filosofia au încercat să o satisfacă….A crede în adevărul redemptiv înseamnă a considera că există ceva care stă la baza vieții umane…ceva care este realitatea de dincolo de aparență, unica descriere adevărată a ceea ce se petrece, secretul final'.

A doua: 'Voi defini "intelectualul" drept cineva care tânjeşte…[după] citirea unui număr mare de cărți (şi, în cazuri fericite, dispune de banii şi timpul necesar pentru a vizita diferite biserici sau diferiți guru, a merge la diferite teatre şi muzee…) [pentru] a deveni conştient de un număr mare de scopuri alternative, iar sensul acestui lucru este acela de a deveni un sine autonom' .

TEZA

Pe baza celor două definiții operaționale (de fapt, ipoteze de lucru) privind "adevărul redemptiv" şi "intelectulalul", Rorty introduce acum teza pe care, apoi, doreşte a o argumenta.

'…Intelectualii Occidentului au progresat de la Renaştere încoace, parcurgând trei stadii: (a) la început ei sperau izbăvirea de la Dumnezeu, (b) apoi de la filosofie, (c) iar acum de la literatură', şi, mai departe, detaliază:

'(a)…Izbăvirea [se realizează] prin intrarea într-o relație cu o persoană non-umană, extrem de puternică… [iar] credința - cum ar fi credința în articolele unui crez - poate fi doar incidentală pentru o astfel de relație (ceea ce accentuează faptul că 'intrarea într-o relație cu o persoană non-umană, extrem de puternică' se bazează, aproape exclusiv pe "experiență interioară", subiectivă şi nu neapărat pe o religie instituționalizată, dogmatică n.m. G.M.); (b) Izbăvirea prin filosofie se face prin dobândirea unui set de credințe care reprezintă lucrurile aşa cum sunt ele realmente. (c) În sfârşit, literatura oferă izbăvirea făcându-ne cunoştință cu o varietate cât mai mare posibil de ființe umane. (Aici, ca şi în cazul 'intrării în relație cu o persoană non-umană, extrem de puternică', intervine "rezonanța" sau "consonanța" cu "fiecare termen" al unei 'varietăți cât mai mari de ființe umane', ceea ce aboleşte complet - dacă se poate spune aşa pentru accentuarea lucrurilor printr-un pleonasm - ori ce urmă de "universalitate" existentă încă atunci când ne referim la o "persoană non-umană, extrem de puternică", i.e. de natură divină, lăsând frâu unei "subiectivități totale", n.m. G.M.)'.

Şi, mai trebuie reținut: 'Dumnezeu şi Adevărul sunt numele religios şi, respectiv, filosofic' pentru "Adevărul redemptiv".

ARGUMENTAREA TEZEI

Mai departe Rorty îşi argumentează teza, pe scurt, astfel:

(a) Trecerea de la religie la filosofie: 'a început odată cu renaşterea platonismului în Renaştere, perioadă în care umaniştii au început să pună aceleaşi întrebări în legătură cu monoteismul creştin, pe care Socrate le pusese în legătură cu Hesiod. Socrate i-a sugerat lui Euthyphron că adevărata problemă nu era aceea dacă acțiunile cuiva erau pe placul zeilor, ci mai degrabă care zei deținеau concepția corectă despre acțiunile ce se cuveneau a fi făcute. Când această din urmă întrebare a fost încă o dată luată în serios, s-a deschis drumul spre concluzia lui Kant că până şi Cea Mai Sfântă dintre Evanghelii trebuie judecată în lumina propriei conştiințe', deoarece 'Socrate a [mai] sugerat şi că cunoaşterea-noastră-de-sine [nu presupune] ajutor din partea unei persoane non-umane, deoarece adevărul este deja înăuntrul nostru' (ultimul citat este din Kirkegaard, fiind preluat de Rorty).

(b) Începutul sfârşitului filosofiei coincide cu sfârşitul idealismului german şi continuă cu apariția şi epuizarea materialismului. Astfel, sfârşitul filosofiei idealiste germane apare atunci când 'cele mai ambițioase pretenții ale lui Hegel pentru filosofi au căzut aproape imediat în opusul lor dialectic. Nici nu s-a publicat bine Sistemul său, că a şi început să fie tratat ca un artefact ce se auto-consumă, ca reductio ad absurdum a unei forme de viață intelectuală care brusc părea să fie cu un picior în groapă' şi 'i-a revenit lui Nietzsche sarcina să ne spună, în Naşterea tragediei, că premisa comună lui Socrate şi Hegel ar trebui respinsă, şi că invenția ideii de cunoaştere-de-sine a fost un excelent produs al imaginației, dar care a supraviețuit mai mult decât utilitatea sa'. Trecerea de la metafizica idealismului german la metafizica materialistă a apărut 'între epoca lui Hegel şi cea a lui Niestzsche [când s-a conturat această a doua mişcare filosofică (i.e. materialistă)], una care se află în relație cu Democrit şi Lucrețius. Aceasta a fost încercarea de a pune ştiința naturii atât în locul religiei cât şi în cel al reflecției socratice [şi] de a considera că cercetarea empirică ne furnizează exact ceea ce Socrate credea că nu poate oferi vreodată - şi anume, adevăr redemptiv. Până la mijlocul secolului XIX-lea, devenise clar că matematica şi ştiința empirică aveau să fie singurele domenii ale culturii în care se putea spera să se ajungă la un acord rațional, unanim - singurele discipline în stare să furnizeze credințe care să nu fie răsturnate pe măsură ce se derulează istoria….Ca

urmare, pozitiviştii secolului al XIX-lea au tras concluzia că singura sursă disponibilă de acord raţional şi adevăr incontestabil, ştiinţa empirică, trebuie să aibă pur şi simplu o funcţie redemptivă.…. Acest proiect de conferire a unui statut redemptiv ştiinţei empirice este ispititor pentru două tipuri de intelectuali care există şi în prezent. Primul este tipul de filosof care susţine că ştiinţa naturii ajunge la adevăr obiectiv aşa cum nici o altă porţiune a culturii nu ajunge. Aceşti filosofi merg de obicei mai departe şi afirmă că omul de ştiinţă a naturii este posesorul paradigmatic al virtuţilor intelectuale, îndeosebi al iubirii de adevăr, care nici măcar nu sunt căutate de criticii literari. Cel de al doilea tip de intelectual care continuă direcţiile trasate de pozitivismul secolului al XIX-lea, este genul de om de ştiinţă care proclamă că cele mai recente descoperiri din cadrul disciplinei sale au profunde implicaţii filosofice: că progresele în biologia evoluţionistă sau în ştiinţa cognitivă, de exemplu, nu se limitează la a ne spune cum funcţionează lucrurile şi din ce sunt făcute acestea. Ele ne spun, de asemenea, după cum afirmă aceşti oameni de ştiinţă, ceva despre cum să trăim, despre natura umană, despre ceea ce suntem realmente'.

(c) În fine, impunerea modului "literar" de a vedea lucrurile a început 'să se contureze ca rival al [oricărei] filosofii atunci când oameni ca Cervantes şi Shakespeare au început să suspecteze că fiinţele umane sunt, şi trebuie să fie, dealtfel, atât de diverse încât nu are nici un sens să se pretindă că toate poartă un adevăr unic în inimile lor….Cervantes şi Shakespeare au înţeles sugestia lui Platon [şi anume că premisa filosofiei este aceea că există un mod în care sunt realmente lucrurile…independent de orice nevoi şi interese umane contingente] dar nu au avut încredere în motivele sale. Neîncrederea lor i-a condus la încurajarea diversităţii şi descurajarea trăsăturilor comune - la sublinierea diferenţelor dintre fiinţele umane, mai degrabă decât la căutarea unei naturi umane comune. Această schimbare de accent slăbeşte stăpânirea asumpţiei platonice după care toate aceste tipuri diferite de oameni ar trebui aranjate într-o ierarhie, judecate pe baza succesului lor relativ în atingerea unui ţel unic'.

CONSECINŢE

Odată argumentată teza (într-un mod mult mai detaliat decât am făcut-o eu anterior), Rorty expune consecinţele acceptării ei. Şi abia acum textul său devine extrem de interesant şi actual. Voi enumera numai trei dintre acestea care, însă, mi se par esenţiale.

(a) 'În cultura literară care s-a înălţat în ultimii două sute de ani, întrebarea "Este adevărat?" a cedat locul de onoare întrebării "Ce este nou?"….Ea reprezintă o înlocuire dezirabilă a întrebărilor rele ca "Ce este fiinţa?", "Ce este realmente real?" şi "Ce este omul?" cu întrebarea "Are cineva vreo idee nouă despre ce am putea face noi, fiinţele umane, cu noi înşine?" ' .

(b) Consecinţă a lui (a): o astfel de "idee" nu poate veni decât din absoluta originalitate a unui (evident) nou punct de vedere subiectiv; dar care mai este şi comunicabil "într-un fel". Sau, mai clar: 'În sensul în care folosesc eu termenii de "literatură" şi de "cultură literară" [pentru] o cultură care a înlocuit atât religia cât şi filosofia, [este că] nu [se găseşte] izbăvire nici într-o relaţie non-cognitivă cu o persoană non-umană, nici într-o relaţie cognitivă cu judecăţile, ci în relaţii non-cognitive cu alte fiinţe umane, relaţii mijlocite de artefacte umane cum ar fi construcţiile, tablourile, cântecele şi cărţile (sau mixturi ale acestora, n.m. G.M.)'.

(c) Şi a treia, consecinţă a primelor două: 'pentru membrii culturii literare (i.e. "intelectualii") izbăvirea urmează să fie dobândită intrând în contact cu limitele actuale ale imaginaţiei umane. De aceea o cultură literară este întotdeauna în căutarea noutăţii (prin urmare a originalităţii care şochează n.m. G.M.)… şi nu încearcă să scape din temporal în etern. Una dintre premisele acestei culturi este că deşi imaginaţia are limite prezente, aceste limite pot fi mereu extinse. Imaginaţia consumă la nesfârşit propriile sale artefacte. Sau, cu alte cuvinte, aşa cum arată Rorty citându-l pe Kierkegaard: 'dacă Hegel ar fi scris la sfârşitul lucrării sale Sistemul logicii "acesta a fost doar un experiment al gândirii", el ar fi fost cel mai mare gânditor care a trăit vreodată. Aşa cum stau lucrurile, nu e decât un bufon" '. Sau, în reformularea acestei idei de către Rorty: 'dacă Hegel ar fi fost în stare să înceteze a mai crede că ne-a oferit adevăr redemptiv şi ar fi pretins în schimb că ne-a oferit ceva mai bun decât adevărul redemptiv - şi anume, o modalitate de a cuprinde toate produsele anterioare ale imaginaţiei umane într-o singură viziune - el ar fi fost primul filosof care ar fi admis că a ieşit pe piaţă cu un produs cultural mai bun decât filosofia. El ar fi fost primul filosof care ar fi înlocuit conştient filosofia cu literatura, întocmai cum Socrate şi Platon au fost primii care au înlocuit conştient religia cu filosofia'.

Eugen Evu

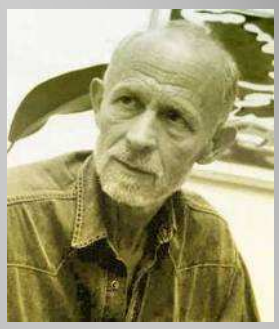

De Nevermore

Dor...
Fără cuvinte...(dor e!)
carnea mea să te implore
eu cu suflet de khayaam,
tu cu spirit de tagore,
eu cu pi-tagoric hram/
clipa sacră-a unei Hore
anabel de nevermore
cainabel de nevermore

Numele tău cel adevărat

Cum se întâmplă e un târziu
Uneori foarte rar imortele cu mici sarcofage
De fluturi şi-albine sinucigaşe în chihlimbar
Când ne-ntîlnim după ce viaţa ne-a ars
Din preaplinul dăruirilor şi foamea carnală
dintre suflet şi spirit
şi un suspin cât pacea de doliu după cutremure
un nirvanic din curcubeu alunecat ferpar
năframa ta aurie – aura mea fisurată...
se va reface aripă cînd ora decide,
iar Vântul fratele nostru
şi-o smulge , o resoarbe şi o duce
ofrandă zeului frate vitreg- visatul
nouă ne rămâne doar ceea ce am trăit
şi nu am înţeles, cicatricea muşcăturii
sublimată-n sărutări şi orgasme continue.
Atunci îţi voi spune
Follow my, numele tău adevărat
Tace scris doar în sinea-mi.

VICTOR STEROM

NICOLAE GRIGORE MĂRĂŞANU – O CERTĂ DIMENSIUNE ONTOLOGICĂ

Autorul acestui volum antologic „ Fiara impară”, format din 12 volume tipărite între anii 1973 şi 2009 plus ineditele din „Vocile cenuşilor”, editura Tipo-Moldova, Iaşi, 2011, apărut în colecția OPERA OMNIA- poezie contemporană, coordonator Valeriu Stancu şi consultant ştiințific Cătălin Bordeanu, beneficiază de atuul unei culturi de o extremă deschidere care percepe lumea în cele mai umbroase detalii ale ei, configurându-le cu o solemnitate aproape gravă, întretăiată uneori de accente meditativ-reflexive, conferind textului poetic o certă dimensiune ontologică. „De mult nu am citit un volum de versuri construit cu atâta atenție, unitar, coerent, multisemnificant într-o contextualizare tematică recunoscută şi cu toate referințele la vedere”. Astfel îşi încheie masiva prezentare la această carte – şi ea masivă, 388 pagini, criticul Aureliu Goci.

Un ritm persuasiv al mişcărilor sufleteşti, având toate mijloacele disponibile întru conturarea unor viziuni ample, fixează atenția, ca stil, în poezia lui Nicolae Grigore Mărăşanu; poezie care ne invită pe un tărâm elegiac, subtil, plin de rigori şi legi axiomatice.

„Ştiu un foc ce arde pe ape/şi nu se stinge./Trei virgine vin în amurg/şi dau drumul la valuri flăcărilor/înfipte în azimile în formă/de infinite./Fluviul arde/şi printre drugii de lumină/dansează o dragoste cu sânul tăiat./Şi nu se stinge,/nu se stinge” (p.238).

Poetul Nicolae Grigore Mărăşanu (născut la 6 decembrie 1937, în comuna Măraşu, județul Brăila) cifrează „edificiul abscons” (Mallarme), ori face ca toate vertebrele folosite în text să-şi schimbe între ele locurile, baletând pe valurile unui lexic grațios.

„lepăd, vai, cămaşa ierbii/îmbrac fluviul, veche boală./În el, peştele iubirii/spada grea de dor o spală./Şi de moarte fug întruna/refuzat ca o arvună./Singure buzele mele/mă rostesc şi mă consumă./Lumea, un tăiş de coasă,/vânt peltic prin minte sună!” (pag.51).

Sunt relevante aceste versuri ludice surprinse într-o magică osmoză unde – spectacolul – de frapante analogii, sintonii şi corespondențe devine o fascinație a identității. Meditația conceptuală în fața realului este re-trăită psihic, sugestiv şi ontic. Stilul folosit structural este în „Fiara impară” şi laconic şi lax, iar inspirația e mereu eruptivă, centripetă uneori, centrifugală alteori, dând realmente perspective de ordin plastic – deci în metafore plasticizate.

Procesul semantic este aici de tip ludic, relevându-ne un orizont arhitectural. Printr-un „ochi magic” se întrezăreşte concentrarea imaginii poetice, dar, numai atingând marginile inefabilului şi-al misterului şi nu întregul ansamblu ideatic.

„Acum se bate ştiuca în iezerele mele:/îşi lasă oul moale în calde ape mici./Câmpia se dezmiardă cu iarba-ntre măsele,/un Pan, mânând o turmă, pocneşte dintr-un bici./Şi parcă vine tata din dealuri elizee,/cu oştii şi harpoane, cu toporâşti la brâu./Aş vrea să fiu acolo, s-aud cum saltă crapul,/cum cântă boul bălții şi ploaia peste grâu!/Aş vrea să fiu acolo, să simt pe mine trapul/priocilor de iepe gonite fără frâu”(paş.95).

Poezia creată de poetul brăilean Nicolae Grigore Mărăşanu e plină de o transparență a sincerității, de o transfigurare vădită cu imagini lapidare, cu stări dezvăluind inedite – perle – de sugestivitate proiectivă. „Când adoarme vântul,/sui la cocoşul de vânt pe-acoperiş,/mai tăifăsuim,/el îmi spune: mai mută şi tu/înțelesurile din cuiburile inițiale,/aşează-le direct pe idee;/de pildă, de ce coroana de spini/să ardă aura frunții/(e adevăr estompat) şi nu direct/craniul vocalelor împărtăşeşti,/mai aproape creației?/Va fi ca şi când ai mobila/după alte preziceri camera de gazare,/ventricolul stâng,/gura leului./La care-i răspund : dragule – fără pene,/te-aş crede/(te-nvârți doar după cum bate vântul)/dar rațiunea asta vine din coadă/din pala vântului ce te cârmeşte/neîntemeierii să-i fii stindard” (Cocoşul de vânt). Este aici o melancolie ce implică un efect cognitiv, dar şi un existențialism bine şi clar temperat.

Nicolae Grigore Mărăşanu – desenează – cu o peniță fină cu tuş albastru pe - foşnetul eternității – o poezie modernă înrudită până-n structuri nebănuite cu marea poezie a lumii contemporane şi care se desfăşoară intim în timp şi spațiu creând o paralume. În fine, provocarea acestei cărți pare că vine de la un aşa-zis – palimsest – în care poemele alcătuiesc o țesătură de fibre semantice.

„Să-ți învețe zboru-aripa/vrut-am, s-amânăm şi clipa/scufundării-n valul mut…/Să-nving fluviul n-am putut!/Acum, drumul rob mă duce/spre potmoluri, să te caut…/Şi fluviul se face flaut,/mult se tânguie, de parcă/nu el te-ar fi smuls din barcă!/Se învolbură şi piere/în tranşeea lui de fiere./De mi te-ar da înapoi/ochiul i-aş da că-mi sunt doi,/dar cum să mai vii de unde/gândul nu poate pătrunde?”(pag.61).

VICTOR STEROM

Voi fi al clipei

Moare vântul
la rădăcina stejarului
îi simt întunericul sub paşi
dealul e galben
răcoarea cuprinde totul
pasul e domolit
până la obsesie
iluzia însă mă strigă
voi fi al clipei
ce acoperă versantul
cu schimbătoare vânturi…

Sub daltă aud

Marmora şi vântul
stau înăuntrul clipelor
sufletul meu mişcă un clopot
încolo şi-ncoace
cât amurgul de mare
casa doarme
viscolul e amorțit
cuvintele îmi sunt reci
dar clipa s-a făcut umbră
sub aripa pietrei de încercare
sub daltă aud
cum se lovesc întâmplări
din altă lume…

Cabinetul de lectură

Lector de gardă: Silviu Guga

IOAN RADU VĂCĂRESCU ÎNTR-„UN AN DIN LUNA SĂPTĂMÂNII DE AZI”

Recenta carte de poezie a lui Ioan Radu Văcărescu are un titlu care, la prima vedere, pare un simplu artificiu. Ce înseamnă „un an din luna săptămânii de azi”? E un limbaj coțcăresc plin de subînțelesuri, mi-ar fi răspuns dascălul meu de stilistică, regretatul G.I.Tohăneanu. La asta m-am gândit când am văzut cartea reputatului poet, o plachetă, ea în sine un obiect de artă. Prima copertă reproduce o pictura a lui Petru Ovidiu Dumbrăveanu şi a patra copertă, o fotografie a autorului în care-şi surprinde soția trecând un pod peste ape, parcă de pe malul „anului” spre malul „azi-ului”, ilustrația copertelor sugerând şi ea importanța clipei, a prezentului venit din trecut. Subtitlul cărții este „versuri şi arbori” ca să anunțe că avem a citi şi versuri, dar avem a vedea şi fotografii cu arbori. Versurile sunt ale celor douăsprezece poeme, fiecarei luni a anului dedicându-i-se un poem în care imaginarul poetic are o ireproşabilă organizare într-un discurs ce exprimă stări lirice şi ideatice diverse, dar toate vizând timpul şi relativitatea lui sau poetul ca „om al anului din luna săptămânii de azi” surprins în peisaje „dintr-o preauitată viață” şi aduse sub ochiul prezentului. Arborii sunt şi ei „pozați” de autor în diferite ipostaze în funcție de (pe)trecerea anotimpurilor şi de „anturajele” în care se află. Şi fotografiile transmit emoții lirice şi se încadrează perfect printre versuri. De altfel, poeții au găsit mereu filiații între arborii şi oameni; lucru „recunoscut” de autor care alege drept moto întrebarea lui Blaga: „Cine devine tare? Copacul care se luptă cu vântul, omul care se luptă cu cerul?” O fotografie a unui copac sub umbra căruia stă o troiță, încearcă să ne sugereze un răspuns.

În cărțulia aceasta frumoasă, apărută la Editura George Coşbuc din Bistrița, poetul se întâlneşte cu fotograful sub acelaşi nume: Ioan Radu Văcărescu. Recomand să o aveți în bibliotecă pentru că e o raritate bibliofilă şi ca să vă convingeți, dacă mai e nevoie, că „nu aduce anul ce aduce ziua” sau că un an poate să încapă într-o zi aşa cum poezia încape într-o carte.

DAN DĂNILĂ CREDE CĂ «ATLANTIDA EXISTĂ »

De la Platon încoace multă lume a crezut în existența Atlantidei. Dan Dănilă se numără şi el printre susținători, dar într-un fel mai aparte. Pentru el Atlantida e o mefaforă. Atlantida este poezia care stă „scufundată” în oceanul lumii acesteia şi în fiecare dintre noi.

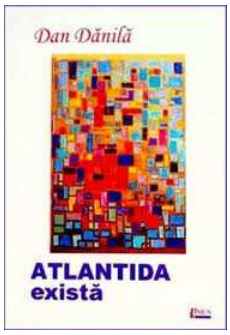

Admir mai întâi dimensiunea metaforică a mesajului transmis încă din tiltul acestui volum care este , cu siguranță, printre cățile de poezie cele mai bune apărute în ultima vreme. „Atlantida există” (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) este a opta carte a poetului (toate scrise în limba română, deşi trăieşte în Germania din 1990) Ajuns la deplinătatea maturității creatoare de la volumul precedent, „50 de poeme”, după un travaliu poetic exersat şi ca traducător, cu „Atlantida există”, Dan Dănilă realizează o schimbare în sintaxa discursului său poetic combinând, sub aparența unei „lejere comunicări”, sensibilitatea poetică spontană şi instinctivă cu cerebralitatea lucidă, mai mult reflexivă decât livrescă. Şi-a propus transformări în „tehnologia” poetică cu poeme în proză în care lirismul străbate pe alte canale şi are alte „coduri”. Imaginarul poetic e fie panoramic, fie în detaliu şi fiecare „formă” a lui se completează reciproc una pe alta.

Dan Dănilă a ajuns să nu mai aibă prejudecăți prozodice sau de abordare poetică, ştie să-şi tempereze patetismul cu totul elegiac sau reflexiv restabilind echilibrul poetic. Nu ştiu ce poeme să recomand din această carte, pentru că în întregime cartea e o reuşită. Cititorul se convinge cu uşurință că „Atlandida” chiar „există”.

„CUVÂNTUL ÎN TIMP”

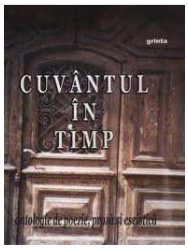

Printre antologiile apărute în ultima perioadă şi care merită să fie luate în seamă este „Cuvântul în timp” (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2011), ea cuprinde poezie, proză şi eseistică. Cuprins şi valoare eterogenă, dar care cristalizează universul literar actual, volumul e deci un „cuvânt” în timpul de acum. Îmi place pledoaria lui Ştefan Doru Dăncuş, din „cuvântul de însoțire”, pentru apariția unor astfel de antologii care îşi au desigur importanța lor. „Cuvântul în timp” reuneşte peste 30 de scriitori care au „cărți de vizită” mai mult sau mai puțin apreciabile. Bănuiesc că nu le-a fost uşor lui Felix Nicolau, Ioan Pavel Azap, Ştefan Doru Dăncuş şi lui Gabriel Cojocaru să selecționeze şi să aprobe materialele pentru publicare, chiar dacă unii dintre pretendenți la antologare sunt afirmați în viața literară. Se pot numara mai mulți scriitori consacrați care au contribuit la întărirea prestigiului „cuvântului în timp”. Câtorva dintre ei le-am urmărit demersul în literatura: Eugen Axente, Ioan Barb, Adrian Botez, Adriana Lisandru, Vasile Luțai, Menuț Maximinian, Dora Alina Romanescu, Adrian Suciu. Trebuie să recunosc că pe unii nu i-am cunoscut decât prin intermediul acestei antologii şi m-au surprins plăcut Alexa Gavril Bâle, Dan Marius Drăgan, Mircea Gălățean, Adalbert Gyuris (doar cu proza), Cristi Iordache, Carmen Mărcean, Gheorghe Mizgan, Violeta Petre, Lelu Nicolae Vălăreanu, Florin C. Verdeş şi Nicolae Vrăjmaş. Unii dintre acestea au publicate mai multe volume, pe unele le regret ca nu le-am citit (spre exemplu, Radu Petrescu văzut de un elev al său), alții sunt în pragul debutului editorial individual (spre exemplu, Carmen Mărcean) şi pot reprezenta mari promisiuni. Într-adevăr, cum se scrie în Cuvânt de întâmpinare, „vrem sau nu vrem, vedem utilitatea antologiilor literare”, dar care sunt ca aceasta.

Constantin Stancu

UN TIMP AL CĂRȚILOR / IN MEMORIAM ROMUL MUNTEANU

În data de 02 septembrie 2011 la Casa de Cultură a Sindicatelor din Călan, de la ora 17,00 a avut loc un eveniment cultural emoționant, marcat, poate, de tristețe: „In memoriam Romul Munteanu". Născut la Călanul Mic, omul de cultură a decedat în martie 2011, iar fiica acestuia, Ana Munteanu, a ținut să împlinească o mai veche dorință a tatălui, reîntoarcerea la vatră.

În prezența unui public destul de numeros, scriitori, profesori, reprezentanți a Primăriei orașului Călan şi, mai ales, redactorii şi colaboratorii revistei „Algoritm Literar", concepută la Călan, dar cu viziune națională, au trăit momente emoționate.

Inițial, organizatorii şi-au propus ca evenimentul acesta să dureze cam o oră şi jumătate, dar durata a fost depăşită pentru că totul s-a desfăşurat sub o emoție puternică, cuvintele celor prezenți au curs cu intensitate, gândurile s-au focalizat pe cultură, cu o foame de eternitate extraordinară. Evenimentul a fost moderat de scriitorul Silviu Guga, deşi Ana Munteanu a început cu bucurie să evoce pe cel care a fost criticul şi istoricul literar, prof. universitar dr. Romul Munteanu, prezentând o înregistrare mai veche realizată la un post de televiziune în care s-a putut urmări omul Munteanu, cuvinte simple şi pătrunzătoare, viața acceptată cu fericire, ca un dar venit de la Dumnezeu, cultura în background ca energie menită să susțină vorbele.
Domnul Mircea Tomuş a susținut prin cuvinte potrivite un fragment de istorie literară din anii 1950-1960-1970, reamintind celor sală că istoria a fost totuşi generoasă cu scriitorii români, provocându-i la creații surprinzătoare. A ținut să sublinieze modul în care Romul Munteanu a străbătut deceniile cu diplomație şi har, punând accentul pe integrarea literaturii române în literatura europeană, cu o viziune deasupra timpului concret, un zbor peste vremuri, dovedind că lumea se poate armoniza prin literatură, cu mult înainte ca politicienii să vadă asta.

Ioan Barb a fost emoționat, reamintind tuturor că Dumnezeu a îngăduit ca pe valea Streiului cultura să fie un mod de rezistență şi arta supraviețuirii…

La un moment dat Silviu Guga avea lacrimi în ochi, timp şi netimp învăluia sala, memoria ca un concert simfonic modela sufletele, iar în momentul în care renumita cântăreață Mariana Anghel a început să cânte un cântec al Streiului, lumea a înțeles că valorile româneşti sunt cele care susțin vatra, că există un fulger albastru care marchează cerul undeva la Călan, în nopțile în care lumea urcă spre Dumnezeu pe scări nevăzute. Violeta Deminescu i s-a alăturat, două glasuri împletite au oprit timpul la marginea viselor.

Paulina Popa a rememorat în cuvinte emoționante clipele în care l-a întâlnit pe cel care a fost o personalitate importantă a Călanului…
Au fost prezentate cărțile scrise de Romul Munteanu, iar Ana Munteanu a citit emoționată din volumul de memorii „O viață trăită, o viață visată" a omului de cultură care a fost Romul Munteanu. Cuvintele s-au împletit cu timpul şi fiecare a încercat să vadă cu ochii minții minunile din viața proprie. Ana citea: „M-am născut într-un cătun (Călanu Mic), în județul Hunedoara, în 18 martie 1926. Târziu am aflat că aceasta era *anno domini* pentru generația lui Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica şi alții.

Pe vremea aceea, în satul meu de baştină erau vreo 22 de familii, cele mai multe înrudite între ele. Casa părinților mei era dincolo de vale, între un deal şi o pădure. Eram două familii izolate în acest capăt de sat, familia bunicului meu (Gheorghe) George Muntean şi a vărului său Nicolaie Muntean. Multă vreme m-am străduit să-mi aduc aminte de primele evenimente din copilărie. Țin minte că era vară…"
În 02 septembrie 2011, la Călan a fost un timp al verii, cu fructe coapte şi oameni care au biruit vremurile în felul lor… Am aruncat o privire spre cărțile scrise de Romul Muntean şi am înțeles că Europa era mai aproape de noi pentru că noi însemnam Europa, nu pentru că deciziile politice de un fel sau altul au hotărât asta… Fiecare participant a gândea că, uneori, nu apreciem valorile la vremea potrivită, că abia după trecerea lor în somnul celor drepți ne amintim că au trăit, au visat, au lăsat amprente în vremuri complicate.

Împlinind dorința tatălui său, Ana Munteanu a adus urna cu cenuşa tatălui în cimitirul din biserica satului, un ultim gest făcut pentru a reînnoda vremurile şi pentru că acasă înseamnă un loc de pământ care a fost cumva sfințit de umbra părinților…

Totodată Ana Munteanu a promis că în Călan va fi un timp al cărților în fiecare an, aşa cum l-a visat Romul Munteanu, pentru aceasta a înființat o fundație europeană care poartă numele celui care a marcat vremurile complicate prin cărțile pe care le-a scris…

Constantin Stancu

CĂLANU MIC

pentru
Ana Munteanu, Mircea Tomuş, Silviu Guga,
Ioan Barb, Daniel Lăcătuş,Violeta Deminescu

Pământul cald şi primitor ca un pântec de femeie,
vrei să-ți salvezi trupul de durere,
dar te pliezi cu suferința,
cenuşa cuvintelor şi cenuşa trupului,
o linie subțire le desparte şi le apropie,
ca un afluent al Streiului!
Vorbe vechi, neînțelese, se zbat în ferestrele bisericii,
iar în iarba înaltă din sat s-au rătăcit prinții Europei.

Ceva e fragil şi neînțeles în lume şi
lumina locuieşte pe aripile unei insecte imponderabile,
totul va trece,
va rămâne gândul fulgerând dintr-un cer în altul…

Interviu

Petruț Pârvescu

de vorbă cu Aurel Sibiceanu - Scriitorul – destin şi opțiune

1. Pentru un scriitor, destinul şi opțiunea sunt dimensiuni existențiale fundamentale. Ce rol au jucat (joacă) acestea în viața dumneavoastră ?

Aurel Sibiceanu : Destinul, în înțelesul clasic al conceptului, este „un ansamblu de evenimente consecutive care au loc independent de voința unui om şi care compun viața lui”. Deci el este implacabil şi este răspunzător de opțiunile noastre, ni le conține ! Dacă după o viață trăită nu prea avem ce arăta lumii, nu prea avem ce duce la „numărătoare”, putem să ne ascundem după lucrarea destinului, pentru că el este, după cum bine spunea Papini, un „etern şi abstract țap ispăşitor al slăbiciunilor omeneşti”! Pe la douăzeci şi ceva de ani m-am trezit gândind serios la destin. Aveam două cărți publicate, eram nemulțumit de ele, voiam să le depăşesc, să găsesc o cale a mea, care să mă individualizeze. Libertatea de a publica literatură adevărată era din ce în ce mai restrânsă, era apanajul a doar câteva vârfuri ale lumii literare româneşti. Atunci m-am întrebat serios ce este destinul, cum acționează, ce se va petrece cu mine? Aşa am ajuns la moiră, la tragedia greacă. Ca un făcut, am primit o explicație tot din zona literaturii. Reciteam „Nopțile de sânziene”; undeva, acolo, Eliade spune:

„Destinul este acea parte din Timp în care Istoria îşi imprimă voința ei asupra noastră. De aceea trebuie să-i rezistăm, să fugim de el, să ne refugiem în spectacol”.

M-am luminat, aş putea zice, mi-am dat seama că, de fapt, artele şi literatura sunt spectacole, legături cu omul străvechi, care nu se gândea pe sine într-un timp istoric, ci într-un timp eroic, pendinte de voința zeilor. Din acel moment am început să trăiesc, lăuntric, spectacolul literaturii, dincolo de etica şi de morala oficiale. De aici am prins şi putere să mă implic civic, să mă manifest public împotriva semnelor culturale oficiale.

2. Istoria literaturii consemnează, uneori, arbitrar momentul debutului unui scriitor. Pentru dvs., când credeți că s-a produs (cu adevărat) acest eveniment? Vorbiți-ne câte ceva despre primele încercări literare.

A.S. Primele mele adevărate încercări literare se situează cam pe la 14 ani. Citisem cu o uşurință inexplicabilă „Tristele şi ponticele” lui Ovidius. Eram uluit cum o poezie şi o greşeală îl pot duce pe om în exil. Atunci am scris un lung poem, despre care profesoara mea de română , Adela Tican, nepoata călătorului şi povestitorului Mihai Tican Roumano, spunea că trece dincolo de ceea ce se cheamă încercare literară. Poemul se intitula „Frumuseți nevăzute”, se întindea pe 10 pagini şi era scris sub influența lui Ovidiu. „Frumusețile” mele au fost găsite de tata, analizate şi distruse fără milă, spunându-mi că „mă şubrezesc la minte dacă mă țin de astea”. Cred că am debutat cu adevărat abia cu a treia carte, „Cartea făpturii”, în 1987. Poetul Cezar Baltag, care îmi acordase prietenia de vreo cinci ani, m-a „înfiat” sufleteşte. Din păcate nu a putut publica o cronică la această carte; intrase în dizgrația oficialităților pentru că nu-l convinsese pe Mircea Eliade să facă o vizită în România, vizită care ar fi legitimat regimul Cârmaciului. Cu toate că eram urmărit de securitate şi mi se restrânseseră posibilitățile de exprimare, apar două cronici elogioase despre cartea mea, semnate de Mircea Bârsilă şi Constanța Buzea.

3. Care a fost drumul până la prima carte ?

A.S. Prima carte am publicat-o la o vârstă fragedă, 22 de ani, pe cheltuială proprie, fără a-mi fi apărut ceva în vreo publicație. Drumul până aici a fost sinuos; am început un seminar teologic, l-am abandonat, am terminat o şcoală profesională de chimie, un liceu seral, secția uman, am intrat în „câmpul muncii”, am citit şi am scris.

4. Ce personalitate (personalități), grupare literară, prieteni, eveniment biografic etc., v-au influențat viața ca om şi scriitor?

A.S. În toată această perioadă am beneficiat de îndrumarea profesorului şi poetului Ion Cincă. Ei, da! Ion Cincă, apoi: poetul Virgil Diaconu, criticul Marian Barbu, poetul Aurelian Chivu, frații Gheorghe Pantelie şi Ion Pantilie, ambii pictori, actorul Gigi Ionescu, pot spune că sunt oameni pe care mi i-a trimis… destinul! Sutele de întâlniri, cu cei amintiți, erau prilejuri pentru a discuta pe seama unor cărți, spectacole, expoziții; au contribuit la formarea mea, aceşti minunați oameni mi-au dat încrederea lor, au crezut în mine. Cu timpul, acest grup a mai sporit, s-a transformat într-o adevărată şcoală a dialogului, într-o celulă de rezistență la dogmatism. De la fiecare am avut de învățat, fiecare a contribuit, într-un fel sau altul, la formarea mea.

Prin 1976, poetul Virgil Diaconu, simțind că am nevoie de o confirmare, de un stimulent, m-a pus să alcătuiesc o carte de sine stătătoare. Aşa că am selectat vreo 50-60 de poeme dintre cele aproape 200, câte aveam scrise pe atunci. În anul următor îmi apărea prima plachetă de versuri, „Aflările”.

5. Raportul dintre conştiință, politică şi gândirea liberă, constituie o mare problemă a lumii contemporane. În aceste condiții, care este, după dvs., raportul dintre cetățean şi scriitor, dintre scriitor şi putere?

A.S. Înainte de anul 1989, cetățeanul vedea în scriitor partea lui liberă, marea majoritatea tăcută îşi găsea vocea în scriitor. Cetățeanul şi scriitorul se respectau reciproc, se iubeau. Exista, din partea cetățeanului, o imensă disponibilitate de a-l respecta chiar şi pe scriitorul „angajat” politic. În marea lui cumsecădenie, cetățeanul îi găsea alibiuri acestuia din urmă. După 1989, din interese politice, Puterea emanată a demonizat scriitorul, intelectualul. Pe fondul unor interese politice, trebuia să țină captivă voința cetățenilor, aşa că Puterea i-a demonizat pe intelectuali, pe scriitori, adică pe singurii în stare să-l elibereze pe omul obişnuit de prejudecăți şi de mrejele manipulării. Aşa s-a născut „neuitata” lozincă „Moarte intelectualilor”; cred că în nici o țară din Est nu s-a auzit o aşa de criminală lozincă. În ultimul deceniu, cetățeanul este captivat de televiziuni, de virtual, de căpătuială, de supraviețuire, de produse culturale mediocre, de un underground dubios.

Scriitorul şi lucrarea minții lui par a fi anomizate , asta pentru că relația lui cu publicul este jugulată de cele pomenite…

Cât priveşte relația scriitorului cu Puterea ce să spun? Unii scriitori, nu tocmai mulți, sunt în relații clientelare cu puterea. Cei dintâi au nevoie de bunăstarea materială, pe care puterea le-o oferă în schimbul legitimării pe care o capătă asociindu-şi nume grele ale culturii şi literaturii. Dacă mai punem la socoteală şi captivitatea economică în care se află mass-media, avem imaginea unui cetățean generic părăsit de toți şi de toate. Nu cred că puterile, regimurile care s-au succedat, au dorit un parteneriat cu scriitorii, cu oamenii de cultură, în genere, pentru un proiect cultural național. Nu şi-au dorit decât legitimare periodică, în anii electorali mai ales. Atitudinea asta ne face vulnerabilă identitatea culturală scrisă, mai ales că am intrat în structura U.E. înainte de a ne face literatura națională cunoscută mai bine pe plan extern. În general, Puterea, oricare ar fi ea, acționează nemărturisit în „spiritul” a ceea ce se cheamă „Paradoxul lui Orwell “ : “Adaptați-va aspirațiile la scopurile noastre! “

6. Literatura – la frontiera mileniului III. Din această perspectivă cum apare, pentru dvs., literatura română contemporană?

A.S. Literatura română contemporană a intrat în mileniul al treilea cu aceleaşi probleme, pe care le avea şi la sfârşitul mileniului trecut, anume : recucerirea cititorului ; pentru asta trebuie să apară impresariatul literar, acesta să fie o adevărată instituție ; critica de întâmpinare trebuie să-şi reconsidere rosturile, să fie corectă, să nu facă rabat la produsele veleitarilor.

Veleitarii s-au înmulțit, pun pe piața cărții făcături influențate de un postmodernism „nerumegat", pernicios. Mai toți nu a o identitate a scriiturii, îşi pot înlocui oricând numele între ei, pe plachetele de versuri sau de povestiri; avem acelaşi produs care imită optzecismul şi post-opzecismul, acesta din urmă construit pe şabloane ieftine şi inconsistente, ridicole. Mai nou, acest soi de pseudo-scriitori şi-au mutat sfera de interes în spațiul virtual, unde captivează şi manipulează potențialele energii creatoare, dornice de socializare literară şi de afirmare. Fără să-şi dea seama, sute, mii de tineri se încolonează într-o oaste de strânsură fără un chip definit. Prezența în „virtual" a unor scriitori veritabili este sancționată prin ignorare, marginalizare şi adesea, prin invectivă „elitistă". Mi se pare nimerit modul cum sunt prezentați noii scriitori de criticul Alex Ştefănescu: „Scriitorii de azi îşi lustruiesc la nesfârşit bocancii, învață să bată pasul de defilare şi poartă în spate zdrăngănitoare pistoale automate, având ca singură satisfacție calificativul "foarte bine" acordat de comandantul de pluton. Eficacitatea şi utilitatea pregătirii lor rămân neverificate. Ei nu s-au mai confruntat de mult cu publicul, cu publicul real, nemilos în aprecieri, nu cu acela anemiat şi tendențios, format din ei înşişi„.

7. Credeți că există un timp anume pentru creație sau este vorba despre un anumit „program" al scriitorului? La ce lucrați în prezent?...Pe când o nouă carte?...

A.S. Vorbiți de un timp al creației… Mulți sunt tentați să spună, aidoma lui Hölderlin – "La ce bun poeți în vreme de restrişte?...". Ei bine, poezia literatura, au fost posibile şi la Auscwitz, şi după, şi în comunism… Luat individual, scriitorul în sine dispune de timpul pe care îl are, scrie fie ocazional, sub imperiul inspirației, fie programat. Mai toți scriitorii muncesc pentru a-şi câştiga pâinea şi creează într-un segment din timpul rămas. În ceea ce mă priveşte, de cinci ani sunt pensionar şi-mi organizez timpul după nevoile pe care le am. De programat mi-am programat doar lecturile; citesc zilnic cel puțin 20 de pagini, de peste 40 de ani. În prezent scriu o carte despre boema piteşteană; povestesc fapte şi întâmplări, fac portretele literare ale scriitorilor, actorilor, plasticienilor şi ziariştilor de prin partea locului; toate se petrec pe parcursul ultimilor 15 ani de comunism. A doua parte a viitoarei cărți cuprinde comentariile mele pe marginea dosarul de urmărire informativă, pe care Securitate mi l-a întocmit, precum şi fotocopia acestuia. În acest dosar apar şi multe persoane din lumea boemei, despre care vorbesc în prima parte. Această carte de amintiri sper să apară prin 2011.

Cristina Ştefan

ea ştie dinainte

vinovat a fost drumul cu două benzi în iubire.
aseară bolidul a lovit un porumbel
din perechea zburând razant în bătaia farurilor.
o fi fost porumbița
pentru că tristețea m-a izbit în frunte
şi plângeam pescăruşi
şi plângeam rândunele
plângeam tot neamul meu păsăresc dintre
vremi
de ce ea? de ce eu?
cel rămas
repeta la marginea şoselei
desprinderea ei sinucigaşă din ultimul dans.
porumbelul fusese iertat.
spulberată n-am mai găsit-o
dar deasupra lizierei
se legăna un cuib alb de stele
cum n-au mai văzut drumeții.
el n-o mai iubea

de dragoste, iarnă simplă

tu ştii
cum uneori îți sunt ciudată
pentru că număr plopi
în anotimpuri albe
şi vezi cum din ferestre
răsărituri dalbe
îți mai ating nelămurit un dor
să nu te miri
sunt degete de nor
şi ce găseşti sub cetini
în fiecare iarnă
cer de tăceri
sau noi plecări departe

zăpada se întâmplă
când nu mai ştii
în reazemul de tâmplă
să-ți fiu ca iarna iederii.

traduceri

Carl Sandburg

în româneşte de Dan Dănilă

Carl August Sandburg (1878-1967) a fost un prolific scriitor american, prozator, poet, ziarist şi istoric, cunoscut pentru poemele sale şi pentru biografia lui Abraham Lincoln, pentru care a primit premiul Pulitzer. Sandburg a fost fiul unui emigrant suedez, tatăl său a fost fierar şi muncitor la calea ferată. A crescut în Illinois, în Midwest. A părăsit şcoala la vârsta de 13 ani, a luptat foarte tânăr ca voluntar în Războiul hispano-american şi a participat la debarcarea din Puerto Rico. În timpul celui de al doilea război mondial, Sandburg a fost corespondent de război, apoi reporter la diferite ziare. Important prin culegerile sale de folclor american (premiat cu Pulitzer), a intrat şi în politică, având idei socialiste, a scris lucrări de istorie (din nou premiul Pulitzer), a fost şi autorul unui roman şi al unor scenarii de film şi televiziune.

SPERANȚA E UN STEAG ZDRENȚUIT

Speranța e un steag zdrențuit şi un vis despre timp.
Speranța e un cuvânt din fibra inimii, curcubeul,
Luceafărul de seară de neatins deasupra minelor de cărbuni,
Sclipirea aurorei boreale în noaptea geroasă de iarnă,
Colinele triste dincolo de fumul oțelăriilor,
Păsările cântând mereu semenilor în pace, război, pace,
Becul de şofran de zece cenți înflorind într-o hală de maşini uzate,
Potcoava deasupra uşii, moneda norocului din buzunar,
Sărutul şi râsul liniştitor, rezolvarea –
Speranța e un ecou, se formează deasupra, deasupra,
Iarba primăvăratică răsărind unde te aştepți mai puțin,
Norii albi rostogoliți pe un cer schimbător,
Emisiunea concertului de corzi din Japonia, clopote din Moscova,
Vocea prim-ministrului Suediei purtată
Peste mare în sprijinul familiei de națiuni ale lumii,
Şi copiii cântând colinzi despre copilul Hristos,
Şi Bach transmis prin radio de la Betlehem, Pensylvania,
Şi zgârie nori înalți, practic fără locatari,
Şi mâinile oamenilor puternici căutând strângeri de mâini,
Şi Armata Salvării cântând Dumnezeu ne iubeşte...

FERICIRE

L-am întrebat pe profesorul care predă sensul vieții
ce e fericirea.
Am mers pe la multe comitete care dirijează munca
a mii de oameni.
Cu toții au clătinat capetele şi mi-au zâmbit de parcă
încercam să-mi bat joc de ei.
Apoi, odată, într-o duminică după amiază m-am plimbat
de-a lungul râului Desplaines
Şi am văzut un grup de unguri sub copaci
cu femeile şi copii lor şi un butoi de bere
şi un acordeon.

CĂLĂUL LA EL ACASĂ

La ce se gândeşte călăul
când pleacă seara acasă de la muncă?
Când şade împreună cu nevasta
şi copii la o ceaşcă de cafea
şi o farfurie de papară cu şuncă, oare
îl întreabă dacă a fost o zi bună de muncă
şi totul a mers bine, sau poate
se feresc de anumite cuvinte şi pălăvrăgesc
despre vreme, baseball, politică,
despre benzile desenate din ziare
şi despre filme? Se uită oare
la mâinile lui când le întinde după cafea
sau ouă cu şuncă? Dacă cel mic
spune, tati, hai să ne jucăm de-a calul,
uite o funie – el răspunde ca în glumă:
Am văzut destulă funie astăzi?
Sau fața i se luminează de bucurie
ca de un foc de tabără şi spune:
Trăim într-o lume bună şi evoluată.
Iar dacă o lună cu fața albă priveşte
printr-o fereastră în camera unde o fetiță doarme
şi mrajele lunii se amestecă în
urechile şi părul copilaşului –
călăul – cum reacționează el atunci?
Trebuie să fie uşor pentru el. Cred
că orice e uşor pentru un călău.

INGEBORG BACHMANN

BOTSCHAFT – MESAJ

În româneşte de Constantin Dragoş

Aus der leichenwarmen Vorhalle des Himmels tritt die Sonne.
Es sind dort nicht die Unsterblichen,
sondern die Gefallenen, vernehmen wir.

Und Glanz kehrt sich nicht an Verwesung. Unsere Gottheit,
die Geschichte, hat uns ein Grab bestellt,
aus dem es keine Auferstehung gibt.

Din foaierul cald de cadavre al cerului iese soarele.
Nu sînt nemuritorii acolo,
sînt cei căzuți, după cum ne dăm seama.

Şi strălucirii nu-i pasă de putrefacție. Zeitatea noastră,
istoria, ne-a pregătit o groapă
din care nu va învia nimeni.

Ricardo Juan Benítez

Gente extraña los poetas

Los poetas son
poco confiables…
no les interesan
cuestiones de horarios
ni detalles mundanos.
Los poetas tienen
por aliado al caos.
Los senderos de lluvia,
los ocasos infinitos,
los amores infortunados,
la tristeza regada con vino.
Los poetas somos
gente extraña…
nuestras vidas, metáforas
de sueños vividos
como en otras vidas.

Oameni ciudati poetii

Poeți sunt
puțin fiabili
nu-i interesează
chestiuni de orar
nici detalii lumesti.
Poeți au
un aliat in haos.
Trasee de ploaie,
apusuri fără sfârşit,
dragoste nefericită,
tristețe asociată cu vin.
Poeții suntem oamenii,
oameni ciudați...
viţile noastre, metafore
de visuri tăite
ca in alte vieți

Tisocco Gustavo

La madre

La madre juega a ser gigante
y empieza a parir.

Y le nace
un niño indefenso
como un charco en el desierto.

Y le nace una niña incrédula
como María Magdalena
ante las bestias.

La madre se va haciendo pequeña
y le surge un niño azul,
una niña que no ríe,
otros niños,
muchos más.

La madre desaparece.
Solo flores le brotan de la boca.

Mama

Mama joacă să fie monstru
şi începe să dea naştere.

Şi naşte
un copil neajutorat
ca o baltă în deşert.

Şi naşte
o fată neîncrezătore
ca Maria Magdalena
între fiare.

Mama se face mică
şi rezultă un copil albstru,
o fată care nu râde,
alți copii,
mulți alții.

Mama dispare.
Numai flori va germina din gură

Edilberto González Trejos

Abrazo

Galletas sobre la mesa.
Manos tiernas: tú.
Ojos prendidos: yo.
Muéstrame el camino a tu alma.

Îmbrațisare

Biscuiți pe masă
Mâini drăgăstoase asupra-ți
Ochi strălucind a iubire asupra-mi ațintiți:
Arată-mi drumul către sufletul tău

Roxana Arra

El mismo sol
que amanece
entre tus párpados,
sostiene en vuelo al ave-
que sospecha un cielo
en tus pupilas.

Acelaşi soare
ce se înalță
între pleoapele tale,
susținut în zbor de-o pasăre-
suspectez un cer
în ochii tăi

***

Traduceri în limba română de Daniel Lăcătuş

Cronică literară

Melania Cuc

Tainicul drum al Cuvântului care zideşte

(Cristina Ştefan, Călătorie pe un ciob de stea, poeme, Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2010)

Una dintre poetele contemporane cu amprentă sigură pe pagina de carte, Cristina Ştefan este autorul ce-şi destăinuie de bunăvoie taina prin care a ajuns să fie aproape de lumină şi să ,,zboare,, ca o pasăre. Imaginar.
La urma urmei, fiecare dintre poemele autoarei volumului de față, vine şi completează detaliul acelui puzzle pe care un creator cu vocație îl poartă în minte şi suflet, o viață.
Modernă în expresie, cu miezul liricii personale coagulat în roca deja stabilă a unei expresii culturale, poeta mărturiseşte starea-i de grație a împlinirii unui om prin vibrația interioară.
Elegante ca niste fregate caligrafiate pe orizontul oceanului, orânduite în pagină, ca un dans de nouri pe cerul de ,,duminică seara,, - ori, doar efervescente havuzuri ce țîşnesc din măruntaiele pământului, aşa sunt poemele adunate în volumul intitulat ,,Călătorie pe un ciob de stea,, - o carte frumoasă, mustind de viața cuvintelor înfrățite-n sintagmă.
Cristina Ştefan este o poetă care nu rispieşte vocalele pentru că ar dori să se audă. Cristina Ştefan deține o discreție demult uitată de mulți dintre poeții zilei de astăzi. Esența doar bănuită sub coaja cuvântului poematic este ca o vrajă care ne atrage dincolo de forma tipografică a paginii de carte.
Visul cetății, prin care autoarea aleargă, este ca o ceață de aur. Versul, ca şi viața, se iscă din tăceri fertile, iar la marginea lumii cuvintelor obişnuite, intervine puterea de seducție a talentului, prin care Cristina Ştefan ne demonstrează că nu ne pierdem vremea citindu-i cărțile.
Aliniată în primele rânduri ale poeziei feminine de astăzi, autoarea nu-şi mai face probleme în ceea ce o priveşte ca autoare a unor detalii curajoase prin expresie.
Asociate unor drumuri mai puțin bătătorite, unor tărâmuri situate adesea între Cer şi Pământ, poemele Cristinei Ştefan sunt călătorii inițiatice şi fiecare imagine pare să se prindă de altă imagine, să se rotească în cerc. În întreg. Efemeritatea este inutită şi ea, este ghicită a fi suspendată în aer şi în trupul poemului. Totul devine posibil, aproape palpabil. Aici, se resimte vivacitatea fiecărei sintagme cu care autoarea constuieşte poemul, apoi, cartea. Exsită o perfecțiune, o austeritate autoimpusă pentru a aduce scrisul la Artă. Şi poeta este conştientă de darurile sale. Nu se zgârceşte cu ,,vopselurile,, pe care le foloseşte în zugrăvirea distanțelor dintre oameni şi aştri, dar nici nu face risipă de argumente în susținera unei teze evident, importante. Ea este ceea ce este, un alchimist tainic şi în retortele atelierului său de Poeme, fierbe, gâlgâie în curgerea-i nevăzută, Lumina. Printre cioburi cu reflexii filosofice clare, se amestecă şi aşchii de teamă tipic umană. Uneori, văzutul şi nevăzutul sunt paralele stranii, idei care, dau semn că se vor întâlni totuşi, împotriva tuturor legilor fizicii clasice.
Poezia pe care o scrie Cristina Şetfan este o vrajă şi o vrajbă dintre Om şi Lumea înconjurătoare.
,,Călătorie pe un ciob de stea,, - o plachetă cu versuri nu doar interesante şi la modă astăzi, este o carte cu coperți care lasă să transpară prin ele ideea măreață de libertate spirituală.
Aici, timpul şi spațiul devin doar două cotiledoane ale aceleaşi semințe, din care germinează călătoria Cuvântului, a Tainei ce aprinde în om, focul creației autentice.

Viorica Popescu

Ninsori cu cristale sau Carmen Tania Grigore în „Minutul de sinceritate”

Carmen Tania Grigore este „Vulnerabilă la stările de așteptare” și face „Dezvăluiri de septembrie” în „Odihna degetelor arămii” cu „ Parfum de îmbrățișare”. Ca „Expresii de dragoste ” și „Dor peste dor” în „Gest hieratic” are „Cerul din ochii tăi” și „Conștiința percepției” în „Starea de astenie” și „Amurgul mascat”. „Doar foamea de o rodie” și „Dorul din stele” devin „Faza de certitudine”.

În „Jurnal de spital ” autoarea „Sufletul îl agață cu o agrafă de un înger”, „pulsul o ia înainte și îi deschide capacul unui ultim cuvânt” înscris în „Minutul de sinceritate”.
Acest volum editat sub semnul vibrației stărilor poetice reconstitutive construieşte o scară către înălțimi astrale personale și personalizate.

Cu pumnii strânși de conspirația singurătății poeta ne invită cu persuasiune să-i fim alături într-o „Fuziune controlată” și „Gest hieratic” în „Ipostaze de joc”.
Ea desenează cu „Inima ruptă din zăpadă” „Insula unui dor semantic” în „Jocul absorbit de neant” din „Ordinea lui Borges” ca „O nouă provocare”.

”Copilării provocatoare”, „Clipa argintie”, „Amurgul mascat”, „Emoție trucată”, „Fără teama de insomnie”sunt „Semnul unui depărtări” în „Stropi aducători de lumină” pentru „Femeia arteziană”.

Unele „Stări de astenie” cu „Speranțe în regresiune” sunt „Reacții de alarmă”.

„Dincolo de orașul lacom”, „În gările ruinate”, călătoare spre „Plantații de cuvinte”, poeta păstrează „Momente de reculegere”.

Vorbind „Despre singurătate” în „Corespondențe lirice”, „Vulnerabilă la stările de așteptare” în „Celula de intimitate” , Carmen Tania Grigore este „Desculță în vârsta de afară” întro „Cămașă de jar”. „Când luna sclipește în amprente”prin „Fereastra năpădită de strigăt” autoare are o „Foame dureroasă”. Ca „Invocare ” în „Templul orbirii ” se înalță „Rumoarea clipelor”, un „Semn și dor” extras din „Furtuna din gând” spre „Legitimarea poetului”.

Lumina arderilor sale e convertită astfel în sintagme metaforice care dezvăluie un triunghi simbolic prin care se scurg timpul, omul, trăirea.

Constantin Stancu
NELINIŞTI ÎN FAŢA MIRABILEI SĂMÂNŢE

Poetul Miron Țic ne propune volumul de versuri *Neliniştea înfloririi*, Editura „Călăuza v.b" – Deva, 2010 un semn din poemul matur în care a intrat, cândva, în tinerețe şi în care rămâne captiv. Volumul reia o parte din temele sale preferate, dar aduce o briză de nelinişte în vers, un fulger alb. Apărut la Editura „Călăuza v.b" – Deva, 2010, volumul este prefațat cu delicatețe de Ovidiu Vasilescu, o prefață definitorie: *Amintiri din lada cu zestre*.
Autorul îşi regizează volumul în mai multe părți:
Neliniştea înfloririi
Între nopți lungi şi metafore renăscându-se singure
De unde începe neliniştea înfloririi
Mâinile cu parfum de petale

Această structură denotă sedimentarea poemelor după coordonate personale, ordonate pe liniile de forță care îi marchează lui Miron Țic perspectiva asupra vieții din trecut spre viitor, prin melancolia prezentului. Există o teamă aproape mistică față de treapta supremă, intrarea în lumea eroilor, în satul natal, în patria Mureşului.

Temele sunt calme: vatra, un pom, anotimpul, poezia ca stare şi patrie, fericirea, iubirea matură, părinții trecând pe ulițele satului, ființa plăpândă a omului, timpul cu meandrele spirituale, zestrea din cuvinte, o umbră ca emblemă a prezenței, liniştea nopții, pâinea albă ca semn, mâinile mamei, cuvintele, simplu, curgător, amintirea unui alt ținut, poate viitor…

În felul său domol, scriitorul pare împăcat cu opera sa, cu sine, acceptă neliniştile tăcerii, privind spre misterul pământului, a oamenilor simpli, spre arbori, spre apele curgătoare, spre sine şi spre sinele poeziei…

Pentru poet poezia se poate defini ca un cântec vechi, o amintire cu Horea frânt pe roată, istoria unui timp nedefinit, dar stabil din veac în veac, cu eroii de sub pământ, cu munții, izvoarele, miracolul…Această poezie naşte datorii vechi şi noi*: „N-am terminat încă poemul/Poemul pe care ți l-am promis/Mă ştiu dator/Şi-n fiecare secundă/Mă inundă acest cântec/De dor/Al sufletului meu/Pentru tine*.!" **- Poemul ce ți-l datorez.** Dar Miron Țic acceptă limitele ființei, atât poate un om, atât trăieşte, scrie, visează, iubeşte…

Deşi poezia curge lent prin câmpia memoriei, brusc, apar fulgere din vers: *să porți în palme cenuşa primelor iubiri, la căderea nopții tu intri în viața mea ca o metaforă, un câmp de magnolii înfloreşte în ochiul meu, undeva, vântul s-a frânt într-o frunză, între noi lumea cu bătăile ei de aripi, iarba ne luminează ochii…*

Miron Țic nu caută un joc de metafore în stil modern, se distanțează de experimentele moderne, de obsesiile vremurilor, de tăriile jocurilor secunde, el compune şi recompune atmosfera poemelor din stări imponderabile, ieşite din timp.
Mi-aduc aminte/ de nopțile de dragoste
Ele au rămas
Ca porumbeii pe cumpăna fântânii
La care necunoscuții însetați
veneau să-şi astâmpere setea
Şi grădina
Din care tata a plecat
la ceruri
E încărcată de rouă
Porumbeii tineri
Îşi astâmpără setea
Cu roua trimisă de tata. - (**Porumbei pe cumpăna fântânii**)

Poetul reia un joc al timpului, aruncă curcubeul spre mama, e o întoarcere cu fața spre eternitate, mama e metafora perfectă pentru spiritul care ne străbate şi ne fulgeră, e lucrarea divinului în noi, iar poemul *Mâinile mamei* ne arată acest lucru… Mâinile mamei trezesc amintirea, atinse de soare, de vânturi, petale de flori, cu miros de grâu din lan, mângâiate de sudoare, de dor, de tremur, de moarte şi nemoarte, *poem dintr-un ochi de cocor*…
Titlul volumului este semnificativ: e vremea mari memorii, poetul e conştient, se refugiază în poezie, intră în amintire, inventează şi reinventează peisajul satului.
„Existăm/Avem umbra,/Focul/Spuza cenuşii./Din nimic ce rezultă/Alt nimic./De ce aş putea fi mai aproape/Decât de a ta/Ființă./Ne-ntâlnim şi ne despărțim/Altfel/Ne-ar ucide floarea de crin./"

Sunt evenimente banale care trimit la adevăruri veşnice, cireşul înfloreşte şi există în această înflorire un adevăr nupțial de care nu ne putem rupe. În mijlocul pădurii de salcâmi poetul se simte ca într-o biserică binecuvântată, iar pâinea albă e pentru poeți ca poemul dragostei…
Este un ritual pe care Miron Țic îl repetă, iubirea pentru ființa apropiată, pentru femeia sa: *„Ochii tăi/Ca izvorul limpede/Îmi spun/Ce se-ntâmplă în sufletul meu."* – **Ochii tăi**
Ochii sunt punctul de întâlnire dintre el şi ea, locul de unde începe miracolul relipirii ființelor sub frânturile clipelor…
Din când în când volumul este străbătut de rugăciune, o rugăciune a celui care aşteaptă la masa poeziei marea sărbătoare, mai mult decât un cântec, mai mult decât veşnicia, infinitul nu poate fi urât, el este şi ne cuprinde: „Undeva o pădure de păsări e/Gata să spele o parte a lumii/Cu aripile lor…"

Ovidiu Vasilescu notează în prefață: „Capitolul şi totodată şi întregul volum se încheie cu un dar oferit , nouă, tuturor, celor care am citit această carte: „*Tot ce am visat/Se găseşte în acvariul inimii mele/Această floare a sufletului/V-o dăruiesc/Ca pe luminoasă veste*."
Miron Țic rămâne în perimetrul poeziei clasice, venind dinspre Lucian Blaga, a poeziei care salvează o mie de ani de tăcere…

Neliniştea străbate poemul ca un anotimp, vine vremea peisajului etern…

Foto Sofia Barb

breviar

SABATUL INTERIOR - IOAN BARB

Noul volum, „**Sabatul interior**”, apărut la editura *Limes*, cu o recomandare de **Ioan Moldovan**.

"Ioan Barb ne apare ca un poet cu fire poetică. El stă cuminte, oarecum timid-temător, în scrierea poeziei sale, întreținând un monolog cu propria-i sensibilitate, dar sperând că celălalt e pe-aproape, ascultă şi consimte. Ioan Barb vede în lume şi vede lumea drept ceea ce lumea e învoită de el însuşi a arăta: că e disponibilă a fi salvată, că e gata să aline şi să alinte cu frumuseți acreditate de tradiție, că nădejdile făcătorului ei, poetul, pot face ecou armonios. De aceea, cuvintele versurilor sale sunt mereu limpezite iar diminețile lor sunt mereu promițătoare de bucurii lirice şi că, vorba cuiva mai vechi, „moartea e o amăgire”. În fond, o tânjire „după siguranța din pântecul mamei”." (Ioan Moldovan)

***

BABILON - IOAN BARB

La editura Brumar a apărut o nouă carte de poezie semnată de Ioan Barb. Cartea, intitulată **"Babilon",** face parte din colecția *„Poeți români contemporani”* şi are o prefață semnată de criticul **Cornel Ungureanu**.

„Mi-e greu să scriu despre poezia domnului Ioan Barb fără a pune accentul pe ideea de construcție culturală în zonele absente din orice geografie a literaturii. Sau care lipsesc, dintr-un motiv sau altul, din obişnuitele istorii. Primul impuls al poetului (care trăieşte visul de a realiza, aici, un Centru) este de a marca absențele, locul gol, lipsa oricărui impuls. Totul se instalează într-o paradigmă negativă, în care un NU, rostit fără energie, îşi desfăşoară discursul. Desigur, modelele impuse de un Nu atotcuprinzător se fac resimțite; uneori autorul le aşază în fața cititorului pentru a ne atrage atenția asupra unui arbore genealogic ilustru. Ceea ce nu înseamnă că poetul Ioan Barb nu îşi proclamă autonomia. Că originalitatea sa, în această poetică, atât de asediată azi, nu merită a fi consemnată. Ioan Barb trăieşte, sub semnul numitei paradigme, buna aşezare în acest timp a scrisului…”. (Cornel Ungureanu)

***

BIANCA DAN – TRANSPLANT DE IUBIRE

“Transplant de iubire” este cartea de debut a poetei hunedoarene Bianca Dan, carte apărută la Editura EMMA BOOKS, Sebeş, în anul 2011, O voce autentică a liricii feminine hunedorene. “Îmi strâng mai tare eşarfa la gât,/e periculos să umbli cu sufletul pe- afară/(…)/poți să mă acuzi de poezie/în lipsa oricărui martor/voi fi gândul ce-ți veghează deşertul…”(I. Barb).

***

VALERIU MARIUS CIUNGAN - OAMENI ÎN PARDESIE

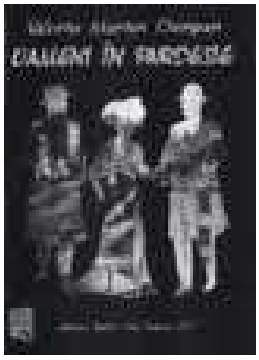

Cu a a treia sa carte, “Oameni în pardesie”, poeme, Ed. Bioflux, Cluj Napoca, 2011, Valeriu Merius Ciungan se pare că a făcut paşi însemnați spre maturitatea poetică. Discursul, uneori minimalist, al poemelor sale este natural, construit cu migală, iar versul nu suferă de încărcături inutile. “Încercam să scriu acest poem/cu uneltele vechi ale poetului/cu degetele albe, reci, prelungi/şi de fecioară/cu penele căzute-n prim/şi decuseară/încercam să devin un poet responsabil/şi pe cât se poate profund”(În sinapse). Se pare că încercarea poetului va fi răsplătită. Cartea are o prefață semnată de prof. univ. dr. Gheorghe Manolache. (I.B).

***

ILEANA- LUCIA FLORAN – AMURGUL SPERANȚEI

Editura EMMA din Orăştie ne propune o nouă carte a hunedorencei Ileana Lucia Floran: “Amurgul speranței”, un miniroman cu inserții autobiografice în decorul ambiental al unei familii de intelectuali ardeleni, o familie cu principii înrădăcinate într-un trecut al valorilor morale tradiționale. Personajele principale Sadna şi Corina se refugiază în sânul protector al acestei familii, ori de câte ori sensibilitatea lor suferă afronturi din partea unei societăți ostile. “Ileana-Lucia Floran, autoarea acestui volum – o prezență discretă în peisajul literar hunedorean – reuşeşte să-şi contureze bine personajele şi să le poarte, de la copilărie până la maturitate în situații de viață dintre cele mai diverse, adoptând un limbaj simplu şi firesc, ceea ce face din cartea sa o lectură agrabilă”, conchide Marian Pândaru în prefața acestui volum.(I.B.)

***

- Am mai primit la redacție cărțile:
  CĂPIȚĂ DE FLUTURI, ÎNGERII MEI, poeme, Deva, 2011, de Daniel Marian.

- POMUL CU LITERE, cronici literare, Ed. KARUNA, Bistrița, 2011, de Menuț Maximinian.
-

- BIOGRAFIA COAPSELOR, poeme, Ed. TRACUS ARTE, Bucureşti, 2011, de Mirela Lungu.

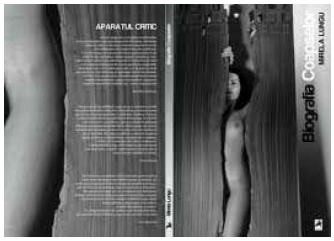

- NELINIŞTEA ÎNFLORIRII, poeme, Ed. CĂLĂUZA, Deva, 2011, de Miron Țic.

- TREPTELE, Ed. ALBANEZUL, poeme, ediție bilingvă, Bucureşti 2010, Victor Sterom.

- GIMNASTUL FĂRĂ PLĂMÂNI, poeme, Ed. CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS, Galați, 2010, de Andrei Velea.

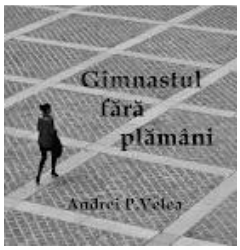

- HOTEL ÎN ATLANTIDA, poeme, Ed. Fundația Culturală ANTARES, Galați, 2011, Andrei Velea.

- PE MASA DE OPERAȚIE, proză, Ed. RAFET, Râmnicu Vâlcea, 2011, de Constantin Stancu.

-

- ZESTREA TOAMNEI, poeme, Ed. SINGUR, 2011, de Emilia Dănescu.

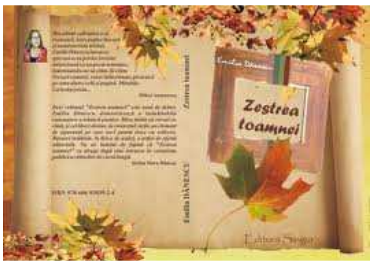

- CAZIER INCOMPLET, poeme, Ed. ROVIMED PUBLISHERS, 2011, de Cristina Ştefan.

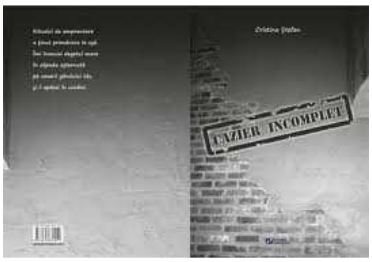

- FRICA CIRCULĂ PRIN SUBTERAN, poeme, Ed. CASA DE PARIURI LITERARE, 2011, George Chiriac.

- CASA MEMORIALĂ DĂNCUŞ, antologie de autor, Ed. EIKON, Cluj Napoca 2011, de Ştefan Doru Dăncuş.

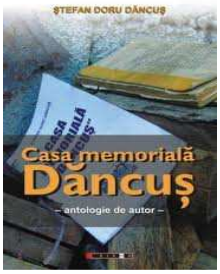

- CINDERELLA & ALTE MARŞURI FUNEBRE, poeme, Ed. ARMONII CULTURALE, Adjud, 2011, de Liviu Ofileanu.

- CULTUL BOEMEI LITERARE LA EUGEN EVU, evocări, Ed. POLIDAVA, Deva, 2011, de Ion Urdă.
-

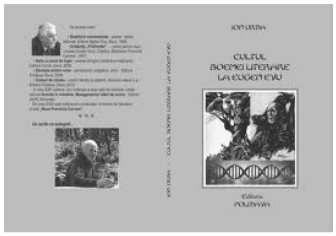

- ANTOLOGIA ARTGOTICA 2011, poezie, Ed. ATU, Sibiu, 2011, coordonator Călin Sămărghițan.

- VIRTUALIA, antologie de cenaclu, ed. a XIII-a, poezie, Ed. PIM, Iaşi, 2011, coordonator Alina Manole.

- NOUA POEZIE NOUĂ, antologie de poezie postmodernă, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011, coordonator Dumitru Chioaru

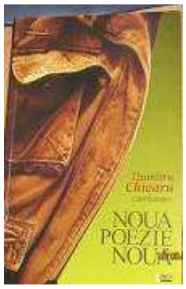

Biserica Sf. Gheorghe din Streisângeorgiu se află în localitatea omonimă, în marginea orașului Călan, județul Hunedoara. Construită în stilul romanic, între 1313-14, pe locul unei biserici de lemn datate 1130-1140, biserica din Streisângeorgiu este una din cele mai vechi construcții medievale din Transilvania și România cunoscute până în prezent și păstrate în funcțiune. Nu numai vechimea ce și arhitectura ei bine conservată, pictura valoroasă din trei perioade diferite: 1313-14, 1409 și 1743, și nu mai puțin situl arheologic, fac din această biserică una dintre cele mai prețioase monumente de arhitectură medievală transilvană. Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice.

Istoric

- Săpăturile arheologice au relevat vechimea neașteptat de mare a bisericii, din anii 1313-1314.
- Pictura murală interioară se păstrează din trei etape succesive, cea inițială din 1313-1314, refăcută în 1409 și 1743.
- În secolul 18 sau 19 bisericii i s-a adăugat o tindă spre vest, care a fost demolată în urma restaurărilor din anii 1980.